

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Diplomová práce

2016

Michaela Cápová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Michaela Cápová

**Komparace mediálního prostředí
Hongkongu a Singapuru**

Diplomová práce

Praha 2016

Autor práce: **Michaela Cápová**

Vedoucí práce: **Mgr. Tomáš Klvaňa, Ph.D.**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

CÁPOVÁ, Michaela. *Komparace mediálního prostředí Hongkongu a Singapuru*. Praha, 2016. 72 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Klvaňa, Ph.D.

Anotace (abstrakt)

Diplomová práce se zabývá aktuální situací mediálních prostředí dvou vybraných států jihovýchodní Asie – Hongkongu, zvláštní správní oblasti Čínské lidové republiky, a Singapuru. Hlavním cílem textu je provést komparaci mediálních prostředí těchto dvou států a zejména se zaměřit na svobodu médií. Komparace je založena na definici jejich politických systémů, ústav a jejich reálného dodržování, stejně jako na datech zveřejněných mezinárodními organizacemi zaměřujícími se na svobodu tisku a svobodu slova. Veškerá zjištění budou doložena příklady ze současnosti.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První teoretická část definuje základní pojmy a předkládá indexy měření svobody tisku, nastiňuje koncept asijských hodnot a teorii občanské společnosti. Deskriptivní část nabízí stručný popis dějin a politických systémů obou států a představuje jejich ústavy, zákony či pravomoci politických představitelů. Třetí část diplomové práce popisuje mediální prostředí obou států a roli tamních médií. Analytická část pak provádí komparaci mediálního prostředí Hongkongu a Singapuru. Zaměřuje se na to, zda může být potlačování svobody médií do určité míry prospěšné pro prosperitu státu.

Práce vychází jak z primárních zdrojů, tedy z ústav Hongkongu a Singapuru a jejich zákonů, tak z odborných textů, článků a komentářů.

Abstract

This master thesis deals with the current situation of the media environment in two selected countries from the Southeast Asia region - Hong Kong, Special Administrative Region of the People's Republic of China, and Singapore. The main object of the text is to create a descriptive analysis of Hong Kong's and Singapore's political and media systems and to compare the media environment of the two countries with a special focus on the freedom of the media. The comparison is based on the definition of their political systems, their constitutions and how they are respected, as well as on data published by international nongovernmental organizations focusing on the freedom of the press and the freedom of the speech. All findings will be illustrated with examples from Hong Kong and Singapore.

The work is divided into four chapters. The first theoretical part defines basic terms and indexes, which measure the freedom of the press, as well as outlines the concept of Asian values and the concept of civil society. The descriptive section provides a brief summary of the history and political systems of both countries and introduces their constitutions, laws and power of political leaders. The third part of the thesis concentrates on the media environment of both countries and the role of local media. The analytical part performs a comparison of the media environment in Hong Kong and Singapore. It focuses on whether the possible suppression of the freedom of the press could be to some extent beneficial for the prosperity of the state.

The work is based on primary sources, on the Constitution of Hong Kong and Singapore, and on their laws, as well as on secondary sources like texts, articles, books and comments.

Klíčová slova

Hongkong, Singapur, jihovýchodní Asie, mediální prostředí, mediální systém, média, asijské hodnoty, svoboda tisku, svoboda slova

Keywords

Hong Kong, Singapore, Southeast Asia, Media Environment, Media System, Media, Asian Values, Freedom of the Press, Freedom of the Speech

Rozsah práce: 131 556 znaků s mezerami

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 12. 5. 2016

Michaela Cápová

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat panu doktorovi Tomáši Klvaňovi za doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování této diplomové práce, jimiž jsem se během psaní řídila. Zároveň děkuji své rodině a přátelům za podporu v průběhu celého studia i v průběhu psaní této práce.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Čápková Michaela	Razítko podatelny:
---	---------------------------

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2013/2014
--

E-mail diplomantky/diplomanta: michaela.capova@seznam.cz 10237774@fsv.cuni.cz

Studijní obor/forma studia: Žurnalistika/ prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:
Komparace mediálního prostředí Hongkongu a Singapuru

Předpokládaný název práce v angličtině:
Comparison of the Media Environment in Hong Kong and Singapore

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013)
(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)
LS 2015/2016

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):
Diplomová práce se bude zabývat současným mediálním prostředím dvou vybraných států jihovýchodní Asie – Hongkongu, zvláštní správní oblasti Čínské lidové republiky, a Singapuru. Výběr těchto dvou států, které lze charakterizovat jako nejliberálnější a nejefektivnější ekonomiky světa, je založen na jejich specifickém postavení v rámci regionu, přičemž neméně specifická je také situace tamních médií.
Práce provede komparaci mediálních prostředí těchto dvou států, zejména se zaměří na svobodu médií. Komparace bude založena na definici jejich politických systémů, ústav a jejich reálného dodržování, stejně jako na datech zveřejněných mezinárodními organizacemi zaměřujícími se na svobodu médií. Veškerá zjištění budou doložena příklady ze současnosti.
Tomuto tématu je nutné věnovat pozornost z důvodu naprosté klíčivosti svobody médií v dnešním, ne vždy zcela demokratickém světě. Právě na případech Hongkongu, světového finančního centra, které je pod nezpochybnitelným vlivem Číny, a Singapuru, v němž je svoboda médií podřízena prvořadým státním potřebám, je volání po svobodě médií stejně jako po svobodě slova hlasité, třebaže v Singapuru o něco méně.
Navzdory těmto argumentům je státům jihovýchodní Asie v českém prostředí věnováno minimum pozornosti a konkrétně toto téma doposud postrádá jakékoliv odborné zpracování.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Hlavním cílem práce je provést komparaci situace svobody médií, respektive mediálních prostředí v Hongkongu a Singapuru. Jedná se o dva specifické státy: pro Singapur je typické omezování svobody médií ze strany vlády, která tento svůj přístup uznává a veřejně deklaruje. Nejlépe jej vystihuje prohlášení nedávno zesnulého Lee Kuan Yewa, dlouholetého premiéra Singapuru, z roku 1971, v němž řekl, že svoboda médií musí být podřízena prvořadým potřebám státu. Většina obyvatel Singapuru stejně jako většina novinářů se proti takto nastaveným pravidlům překvapivě nebouří a proti státu nijak nebrojí. Odměnou jim za to je ekonomická prosperita. V Hongkongu je situace odlišná: žurnalisté jsou slyšet, ostře vystupují proti rostoucímu vlivu Pekingu a volají po

takových standardech, které jsou běžné v západních demokraciích. Vrcholem dosavadního boje byla několikátýdenní podzimní blokáda jedné z hlavních silnic v Hongkongu, která se nachází v těsné blízkosti vládních budov, a vznik tzv. Umbrella Revolution nebo také Umbrella Movement.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod

1. Politické systémy Hongkongu a Singapur

První kapitola nabídne popis politických systémů Hongkongu a Singapur s využitím odborných politologických publikací a jako primární zdroje poslouží ústavy těchto států.

2. Mediální prostředí a svoboda médií v Hongkongu a Singapur

Druhá kapitola přinese charakteristiku současného mediálního prostředí Hongkongu a Singapur se stručným ohlédnutím do minulosti. Speciální důraz bude kladen na otázku svobody médií, případně na jejich nezávislost na státních orgánech i na zákony, které svobodu médií omezují.

3. Komparace mediálního prostředí a svobody médií v Hongkongu a Singapur

Závěrečná kapitola provede komparaci mediálního prostředí Hongkongu a Singapur. Jedna z podkapitol se zaměří na to, ve kterém z těchto dvou států disponují média větší svobodou s přihlédnutím ke státním zřízení Hongkongu a Singapur.

Závěr

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Ústava Zvláštní správní oblasti Čínské lidové republiky Hong Kong, Ústava Republiky Singapur, Freedom House, Reporters Without Borders, Hong Kong Journalists Association, politologické odborné knižní tituly, současná média (především deníky South China Morning Post a The Straits Times).

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Deskriptivní metoda poslouží k popisu politických systémů Hongkongu a Singapur, stejně jako k popisu jejich mediálních prostředí a tamní situace týkající se svobody tisku. Komparativní metoda bude použita v druhé části práce, která nabídne srovnání situace v těchto dvou východoasijských státech.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

GEORGE, Cherian. *Freedom from the press: journalism and state power in Singapore*. Singapore: NUS Press, 2012, 271 s. ISBN 978-9971-69-594-1.

Publikace sepsaná bývalým novinářem, aktuálně profesorem žurnalistiky na Baptist University v Hongkongu, nabízí detailní vhled do prostředí Singapur. Kniha charakterizuje politický systém tohoto městského státu i mediální prostředí, obzvláště pečlivě pak výsadní postavení dvou mediálních společností a jejich vlastníky.

TEY, Tsun Hang. *Confining the Freedom of the Press in Singapore: A "Pragmatic" Press for "Nation-Building"?* *Human Rights Quarterly*. Johns Hopkins University Press, 2008, vol. 30, no. 4, s 876-905.

Příspěvek v periodiku Human Rights Quarterly se zaměřuje na praktiky, kterými Singapur kontroluje média a omezuje svobodu slova a svobodu projevu. To vše vládní představitelé odůvodňují tím, že je to nezbytné pro dobro státu, pro jeho budování a jeho prosperitu.

LAI P., Carol. *Media in Hong Kong: Press freedom and political change, 1967-2005*. New York: Routledge, 2007, 288 s. ISBN 978-0415544214.

Kniha postihuje období 40 let mediálního vývoje v Hongkongu. Soustředí se na boj televizních stanic a novin za svobodu tisku a to jak pod britskou koloniální nadvládou, tak po roce 1997, kdo došlo k navrácení Hongkongu pevninské Číně.

OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 144 s. ISBN 97880246189

Kniha obsahuje články od různých autorů, které jsou věnovány fenoménu zpravodajství. Mapovány jsou různé oblasti zpravodajství - od nejstarší psané žurnalistiky, přes agenturní, audiovizuální, fotožurnalistiku až po současná tzv. nová média. Samostatná kapitola je věnována jazyku zpráv a zpravodajství.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, 191 s. ISBN 8073670968.

Publikace nabízí základní orientaci v pohledu na zpravodajství jako na sociální fenomén. Kromě seznámení se základními teoriemi a faktory, které se na transformování událostí do zpráv podílejí, předkládá čtenářům klasické koncepty mediálních studií, jako jsou zpravodajské hodnoty (news values), gatekeeping a agenda setting (nastolování agendy), včetně metodického popisu výzkumů, které stály u jejich zrodu.

TRAMPOTA, Tomáš, VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 293 s. ISBN 9788073676834.

Kniha se zabývá metodami užívanými při výzkumu médií – jak užitých na akademické půdě, tak v komerčním prostředí. Jednotlivé metody jsou rozebrány na praktických příkladech z českých médií.

Press Freedom Under Siege: Grave threats to freedom of expression in Hong Kong. Report of the Hong Kong Journalists Association. 2014.

Výroční zpráva Asociace novinářů Hongkongu popisuje změny, kterými si Hongkong prošel v dramatickém roce 2014 a jak tyto změny ovlivnily žurnalistickou profesi. Tato organizace založená v roce 1968 ve své zprávě uvádí, že rok 2014 byl pro svobodu tisku „nejtemnějším za několik uplynulých desetiletí“, přičemž své závěry dokládá na příkladech z žurnalistické praxe v Hongkongu.

Freedom House [online]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/>

Americká nevládní nezisková organizace založená roku 1941 deklaruje za svůj cíl bránění demokracie, politických svobod a lidských práv. Každoročně vydává zprávu, která charakterizuje světovou svobodu tisku.

Reporters Without Borders: For Freedom of Information [online]. Dostupné z: www.en.rsf.org.

Tato nevládní organizace obhajující svobodu médií byla založena v roce 1985. Na svých webových stránkách informuje o celosvětových případech, při nichž došlo k porušení svobody tisku a pomáhá také novinářům v ohrožení. Každoročně vydává žebříček všech 180 států světa postavený na indexu, který charakterizuje svobodu médií.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Nebyly nalezeny žádné relevantní závěrečné práce.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Zpracování tohoto tématu v české odborné literatuře považuji za navýsost potřebné. Komparativní studie je vhodná k postižení současné situace. Doporučuji v závěrech studie posunout se za popis stávajícího mediálního prostředí k úsudkům, týkajícím se vztahu médií a občanské společnosti, zejména vlivu této relace na možné směřování obou center k liberálnějšímu, demokratickému prostředí. Doporučuji také postihnout případný vliv mediálního prostředí Hongkongu na mediální prostředí a občanskou společnost v pevninské části Čínské lidové republiky, a rovněž se věnovat konceptu specifických „asijských hodnot“, teorii formulované Leem Kuanem Yewem. K postižení role a ustavujícímu charakteru občanské společnosti doporučuji také věnovat se okrajově konceptu občanské společnosti samotné, krátkému postižení jejího historického vývoje a jejím teoretickým základům. V neposlední řadě doporučuji věnovat se okrajově alternativním médiím a sociálním sítím ve vztahu k zavedeným médiím a občanské společnosti.

Případné doporučení dalších titulů literatury předešané ke zpracování tématu:

1. Yung, Lock Betty; Leung, Lisa Yuk Ming: Diverse Roles of Alternative Media in Hong Kong. The Hong Kong Institute of Education, 2014.
2. Yeung, Rikkie L. K.: Digital Democracy. How the American and Hong Kong Civil Societies Use New Media to Change Politics. Brookings Institution working paper, 2008.
3. IP, Iam Chong. Beyond Civil Society: A case study of media activism and historical preservation movement in Hong Kong. Working paper of OURMedia – NUESTROSMedios VI International Conference, Sydney, Australia – April 9-13, 2007.
4. Routledge Handbook of Chinese Media: ed. Gary D. Rawnsley, Ming-yeh T. Rawnsley. Routledge, 2015.
5. Beatty, Bob. Democracy, Asian Values, and Hong Kong: Evaluating Political Elite Beliefs: Praeger Publishers, 2003.
6. Patten, Chris. East and West: The Last Governor of Hong Kong on Power, Freedom and the Future. Pan, 1999.

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Mgr. Tomáš Klvaňa, Ph. D.
2015

1. července

**Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga
pedagožky/pedagoga**

Datum / Podpis

Obsah

ÚVOD.....	2
1. TEORETICKÁ ČÁST	8
1.1 <i>Definice pojmu mediální prostředí</i>	8
1.2 <i>Měření svobody a demokracie</i>	10
1.2.1 <i>Index Freedom House</i>	10
1.2.2 <i>Index demokracie</i>	12
1.2.3 <i>Index Reportérů bez hranic.....</i>	12
1.3 <i>Občanská společnost.....</i>	13
1.4 <i>Asijské hodnoty</i>	14
2. HONGKONG A SINGAPUR: HISTORIE A POLITICKÝ SYSTÉM.....	18
2.1 HONGKONG.....	18
2.1.1 <i>Faktografické údaje</i>	18
2.1.2 <i>Historie</i>	19
2.1.3 <i>Politický systém.....</i>	23
2.2 SINGAPUR	28
2.2.1 <i>Faktografické údaje</i>	28
2.2.2 <i>Historie</i>	29
2.2.3 <i>Politický systém.....</i>	30
3. POSTAVENÍ A ROLE MÉDIÍ V HONGKONGU A SINGAPURU.....	37
3.1 HONGKONG.....	37
3.2 SINGAPUR	46
4. KOMPARACE MEDIÁLNÍCH PROSTŘEDÍ	53
ZÁVĚR	60
SUMMARY	65
POUŽITÁ LITERATURA.....	67

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá mediálním prostředím Hongkongu, zvláštní správní oblasti Čínské lidové republiky, a Singapuru a provádí jejich komparativní analýzu založenou na vlastní analýze a interpretaci získaných materiálů. Hlavním předmětem zájmu je aktuální situace mediálních prostředí těchto států s ohledem na jejich státní zřízení, ústavy a jejich reálné dodržování, politickou situaci a vlivy, které na ně působí. Speciální pozornost je kladena na svobodu slova a svobodu tisku.

Cílem této diplomové práce je provést hodnocení důvodů, které vedou politické představitele těchto asijských států, řazené mezi nejliberálnější a nejefektivnější ekonomiky světa, k tomu, jakým způsobem kontrolují média. V souvislosti s tím si tato práce pokládá výzkumnou otázku, zda může být potlačování svobody médií do určité míry prospěšné pro prosperitu státu. To vše s přihlédnutím k výstupům nejrůznějších lidskoprávních organizací zaměřujících se na svobodu tisku, respektive na dodržování svobody slova. Práce se dále zaměří na koncepty občanské společnosti a asijských hodnot a pokusí se jejich teoretické prvky nalézt na praktických případech Hongkongu a Singapuru, dvou bývalých britských kolonií. Tato diplomová práce se rovněž pokusí o stručný odhad situace, kam se budou oba asijské státy ve svém vývoji a ve vztahu k médiím, především těm alternativním, ubírat v budoucnu.

Tomuto tématu je nutné věnovat pozornost zejména z důvodu jeho aktuálnosti a atraktivnosti. V dnešním světě, v němž nejsou vždy zcela striktně dodržovány demokratické principy, je téma svobody tisku obzvláště klíčové. Právě na případech Hongkongu, světového finančního centra, které je pod nezpochybnitelným vlivem Čínské lidové republiky, a Singapuru, v němž je svoboda médií podřízena prvořadým potřebám státu, lze snadno ukázat, jak je svoboda tisku a slova potlačovaná.

Pro Singapur je charakteristické omezování svobody médií ze strany vlády, která tento svůj přístup veřejně deklaruje. Nejlépe tuto realitu vystihuje historické prohlášení Li Kuang-jaa, dlouholetého premiéra Singapuru přezdívaného „otec Singapuru“, který řekl, že svoboda médií musí být podřízena prvořadým potřebám státu. „*Chceme masmédiá, která podpoří a upevní, nikoliv oslabí a podkopou, kulturní hodnoty a společenské postoje, které jsou vštěpovány na našich školách a univerzitách,*“¹ nechal se slyšet na 20. shromáždění Mezinárodního tiskového institutu v Helsinkách v roce

¹ JOSEY, Alex. *Lee Kuan Yew: The Critical Years (1971-1978)*. Singapore: Marshall Cavendish, 2013. s. 25.

1971. Naprostá většina singapurských obyvatel i novinářů tuto politiku respektuje a nijak se proti takto nastaveným pravidlům nebouří. Odměnou za to jim je ekonomická prosperita jejich státu, jejíž základy v 60. letech položil právě Li Kuang-jao a jeho ambiciózní program rozvoje Singapuru. Tehdy byl Singapur státem, který se nemohl opřít o přírodní zdroje, potýkal se s vysokou nezaměstnaností, nedostatkem míst k bydlení i potenciální hrozbou etnických konfliktů. Proto musel singapurský premiér a jeho vláda přistoupit k jistým specifickým opatřením. Přísná protikorupční politika zaměřená na přilákání zahraničních investorů dovedla Singapur mezi hospodářsky nejvyspělejší země světa podle HDP na obyvatele. Tento úspěch byl ale vykoupen výrazným omezováním politických a občanských svobod s cílem umlčet vládní kritiky.²

V Hongkongu přezdívaném „Perla Orientu“ je situace odlišná: žurnalisté jsou slyšet, ostře vystupují proti rostoucímu vlivu Pekingu a volají po zavedení takových standardů, jaké jsou běžné v západních demokraciích. Dochází k tomu navzdory ústavě, podle které se má Hongkong těšit vysokému stupni autonomie - pouze za mezinárodní politiku a ozbrojené síly má zodpovídat centrální vláda v Pekingu.

Vrcholem dosavadního pnutí ve společnosti byla na podzim roku 2014 několikatýdenní blokáda jedné z hlavních silnic v Hongkongu, která se nachází v těsné blízkosti vládních budov, a vznik tzv. Umbrella Revolution nebo také Umbrella Movement. Občané se tehdy zmobilizovali kvůli návrhu změny volebního zákona, na jehož základě by ústřední vláda v Pekingu schvalovala kandidáty na post nejvyššího představitele Hongkongu. Teprve o takto schválených kandidátech by ve volbách rozhodovali Hongkongčané. V únoru 2016 se pak situace znovu vyhrotila. Během oslav Nového čínského roku proti mladým aktivistům bránícím nelegálně zřízené stánky s tradičním jídlem zakročila policie. Pouliční boje trvaly celou noc a v Hongkongu znovu zavládlo nepříjemné napětí.

Když v první polovině 80. let 20. století formuloval komunistický politik a reformátor Teng Siao-pching čínskou vizi budoucnosti Hongkongu, použil tři hesla: „jedna země, dva systémy“,³ „Hongkongčané budou vládnout Hongkongu“ a „vysoká míra autonomie“. Po téměř dvaceti letech čínské správy nad bývalou britskou kolonií je

² ZAKARIA, Fareed. *Postamerický svět*. 1. vyd. Praha: Academia. 2010. s. 184.

³ Tímto heslem chtěla Čína ukázat Tchaj-wanu, že právě „jedna země – dva systémy“ je cesta, kterou by se měl v budoucnu dát i on a navrátit se pod správu ČLR. (LEE, Francis, L. F., LIN, Angel, M. Y. Newspaper Editorial Discourse and the Politics of Self-censorship in Hong Kong. *Discourse & Society*, 2006, roč. 17, č. 3, s. 334.)

na čase pokusit se o bilanci, nakolik se čínské sliby vyplnily. Jaká je autonomie Hongkongu?⁴ Jak jsou v Hongkongu dodržovány základní lidské svobody včetně svobody médií?

Obyvatele Hongkongu ale neznepokojuje pouze způsob volby jejich nejvyššího představitele. Jejich nespokojenost plyne ze stále sílící závislosti na ústřední vládě v Pekingu, z chování bohatých migrantů, kteří Hongkong skupují, z rostoucích cen nemovitostí, ale i z porodního turismu Číňanů z pevniny, přílivu školáků a studentů z pevninské Číny.⁵

Pro napsání této diplomové práce bude využita komparativní a deskriptivní analýza založená na vlastní analýze a interpretaci získaných materiálů. Hlavním předpokladem je podrobná analýza politických systémů Hongkongu a Singapuru, tamních společenských poměrů a okolností. Důležitým prvkem zkoumání mediálních prostředí proto bude to, jaké jsou v Hongkongu a Singapuru nastoleny politické režimy a jaké je reálné dodržování ústav ve vztahu k dodržování lidských práv či svobodnému přístupu k informacím a tisku.

Navzdory těmto argumentům a jedinečným specifickým je státům jihovýchodní Asie v českém prostředí věnováno minimum pozornosti a konkrétně komparace mediálního prostředí Hongkongu a Singapuru doposud postrádá jakékoliv odborné zpracování. Neexistuje množství studií ani odborných textů, které by se asijskou mediální oblastí důkladně věnovaly. České odborníky a veřejnost toto téma příliš nezajímá zřejmě kvůli přílišným kulturním odlišnostem i geografické vzdálenosti. Z toho důvodu bude tato diplomová práce založená z velké části na anglicky psaných zdrojích, protože v anglickém jazyce je toto téma poměrně dobře zpracované.

Pro teoretické vymezení pojmu „mediální prostředí“ bude využito tradiční dílo Denisa McQuaila *Úvod do teorie masové komunikace* stejně jako stěžejní dílo Daniela C. Hallina a Paola Manciniho *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Z českého prostředí je důležité zmínit publikaci *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace* od Jana Jiráka a Barbory Köpplové nebo *Slovník mediální komunikace* Ireny Reifové a kolektivu autorů.

K definici pojmu občanská společnost poslouží text publikovaný v Sociologickém časopise od politického sociologa Karla Müllera *Koncept občanské*

⁴ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 50.

společnosti: pokus o komplementární přístup i podkapitola z knihy politoložky Vladimíry Dvořákové *Evropeizace veřejné sféry* nazvaná *Vymezení pojmu „občanská společnost“ a její význam pro demokracii*.

Relevantní pro tuto diplomovou práci budou také texty věnující se pojmu „asijské hodnoty“, který dnes představuje široce vžitý koncept, mnohokrát zpracovaný jak v českých, tak zahraničních odborných monografiích a periodicích. Na toto téma publikovala v periodiku *Mezinárodní politika* svůj článek *Asijské hodnoty* Jana Treybalová, tamtéž byl otisknut i příspěvek Zdeňka Zbořila *Lidská práva, demokracie a asijské hodnoty*. Úzce spjatý s konceptem asijských hodnot jsou lidská práva, kterým se věnuje dvacetistránkový text *Ázijská kritika západnej koncepcie ľudských práv* od Veroniky Štekláčové v periodiku *Mezinárodní vztahy*. Ze zahraničních autorů se koncepcí asijských hodnot detailněji zabývá například Lee Honh-Jong v textu *Development, Crisis, and Asian Values*, Neil A. Englehart v příspěvku *Rights and Culture in the Asia Values Argument* nebo Michael D. Barr, který napsal odborný příspěvek do *Asian Studies Review* s názvem *Lee Kuan Yew and the „Asian Values“ Debate*.

Pro části této diplomové práce zabývající se Hongkongem poslouží jako zdroj základních faktografických informací 3. aktualizované a doplněné vydání publikace Vladimíra Liščáka *Státy a území světa*. Mediálním prostředím se zabývá Petra Andělová a Richard Grünwald v příspěvku v *Mezinárodní politice* *Hongkong: deštníkový pat* nebo Marek Fibrich v periodiku *Mezinárodní vztahy* s textem *Hongkong – druhý systém v jedné zemi*. Ze zahraničních autorů poskytuje cenný vhled kniha Carol P. Laiové *Media in Hong Kong: Press Freedom and Political Change, 1967-2005*. Z dalších autorů publikovali odborné příspěvky v periodicích na celém světě například Betty Yungová spolu s Lisou Yuk-Ming Leungovou (*Diverse Roles of Alternative Media in Hong Kong*), Francis Lee s Angelou Linovou (*Newspaper Editorial Discourse and the Politics of Self-censorship in Hong Kong*) nebo Paul Lee a Leonard L. Chu (*Hong Kong Media System in Transition: A Socio-Cultural Analysis*). Výhradně na svobodu tisku se soustředil Bernard Luk v textu *Freedom, Democracy, and Human Rights in Hong Kong Since 1997: A Historical Perspective* a Francis Moriarty v příspěvku publikovaném v *Hong Kong Journal* s názvem *Press Freedom in Hong Kong: the trend is down*.

⁵ ANDĚLOVÁ, Petra, GRÜNWARD, Richard. *Hongkong deštníkový pat*. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2014, roč. XXXVIII, č. 11.

Singapurským politickým systémem se v krátkosti věnuje přední český politolog Michal Kubát, který na toto téma napsal několik odborných příspěvků, v nichž zkoumal, jak lze charakterizovat politický systém v Singapuru a jaká je role tamní opozice. Za zmínku stojí jeho texty *Politický systém Singapurské republiky* a *Vládnutí a opozice v Singapuru: Jaký režim?* Ucelený pohled na Singapur nabízí ještě příspěvek Terezy Němečkové v Mezinárodní politice pojmenovaný *Singapur: role autoritativního režimu ve vývoji země*. Pro podkapitoly soustřeďující se na Singapur bude opět využit text Engleharta *Rights and Culture in the Asia Values Argument*, dále text *Confining the Freedom of the Press in Singapore: A “Pragmatic” Press for “Nation-Building”?* od Hang Tsun Teye a také kniha Daniela A. Bella *East Meets West: Human Rights and Democracy in East Asia*. Důkladný a ucelený pohled na situaci médií v Singapuru pak předkládá kniha *Freedom from the Press* singapurského profesora Cheriana George, který aktuálně přednáší žurnalistiku na univerzitě v Hongkongu.

Cenný zdroj informací pro tuto diplomovou práci budou představovat i webové stránky a zprávy nevládních neziskových organizací jako je Freedom House, Reporters Without Borders nebo Transparency International. Tyto organizace se soustředí na obranu demokracie a politických svobod, na dodržování lidských práv, svobody informací a tisku. Na svých webových stránkách pak zveřejňují výroční a jiné zprávy a také upozorňují na případy z jednotlivých států, u nichž dochází k porušování výše uvedených hodnot a svobod. Freedom House, Reporters Without Borders a časopis The Economist každoročně sestavují své vlastní žebříčky států světa založené na vlastních výzkumech a na indexech svobody. Tato forma nabízí odborníkům i laikům přehlednou možnost, jak jednoduše vyzporovat zhoršení či zlepšení situace v daném státu v porovnání s předchozími roky.

V případě Hongkongu přináší vzhled do tamního prostředí nevládní organizace Asociace hongkongských novinářů (Hong Kong Journalists Association), která sdružuje novináře, snaží se jim zajistit ideální podmínky pro práci a informuje o porušování jejich svobod. Organizace rovněž pravidelně od roku 1999 vydává výroční zprávy o stavu žurnalistiky, postavení novinářů a svobodě tisku v Hongkongu.

V neposlední řadě budou fakta čerpána z oficiálních webových stránek vlády Singapurské republiky a Hongkongu, z primárních zdrojů, k nimž náleží Ústava Singapuru i Základní zákon Hongkongu. Podrobný pohled na aktuální situaci v Singapuru ale nabízí i Ministerstvo zahraničí Spojených států amerických (US

Department of State), za kterým v mnohém informačně zaostává české Ministerstvo zahraničních věcí.

Práce je chronologicky řazena do poměrně rozsáhlého časového období. U Hongkongu popisuje události od poloviny 80. let 20. století, kdy došlo k jednání mezi vládami Čínské lidové republiky a Velké Británie o navrácení Hongkongu. Následovaly roky jednání, jejichž výstupem byl rok 1997 a vznik Zvláštní správní oblasti Hongkong. V té době se přitom ozývaly pochybovačné hlasy, zda bude po navrácení Číně Hongkong schopen zachovat si svoji kapitalistickou ekonomiku a liberalismus a zda nezačne ztrácet svou demokratičnost ruku v ruce s tím, jak budou byrokraté nabírat na autoritářské povaze.

V případě Singapuru postihuje práce období od roku 1918, kdy se Singapur stal součástí britského impéria. Následně jej okupovali Japonci, pak se Singapur znovu vrátil Britům, načež se stal součástí Malajské federace a v roce 1965 konečně nezávislým a samostatným státem. Na to navazoval téměř hospodářský zázrak, kdy se premiéru Li Kuang-jaovi podařilo z rozvojového Singapuru vytvořit jedno z předních hospodářských, finančních a obchodních center světa. A právě od roku 1965 můžeme pozorovat, jak se ze Singapuru stával současný, ne zcela demokratický režim, jaké zákony byly zaváděny a jak vláda zacházela s opozicí i novináři.

Práce je z důvodů přehlednosti a logičnosti rozčleněna do čtyř kapitol a jejich podkapitol. Po úvodu následuje první, teoretická kapitola, která se skládá z několika podkapitol a věnuje se představení možného teoretického ukotvení problematiky. To je však natolik široké, že kompletní teoretická analýza není vzhledem k omezenému prostoru práce možná. První z podkapitol se zabývá definováním pojmu mediální prostředí či mediální systém. Další podkapitola nazvaná *Měření svobody a demokracie* se soustředí na tři indexy - konkrétně Index Freedom House, Index demokracie periodika The Economist a index neziskové nevládní organizace Reporters Without Borders. V neposlední řadě postihuje tato teoretická část koncept občanské společnosti a teorii asijských hodnot, která je klíčová především pro pochopení vývoje Singapur.

Druhá kapitola postupně nastiňuje základní faktografické údaje o Hongkongu a Singapuru, stručně popisuje jejich dějiny, aktuální politické situace, politické systémy, teoretické ukotvení jejich ústav, zdůrazňuje pravomoci a kompetence prezidentů, roli premiérů, podmínky pro výkon těchto funkcí a právní úpravu voleb.

Třetí kapitola se zabývá charakteristikou současného mediálního prostředí Hongkongu a Singapuru se speciálním důrazem na otázku svobody médií, případně na

jejich nezávislost na státních orgánech i na zákony, které svobodu médií omezují. Tato kapitola představí historický vývoj médií v Hongkongu a Singapuru, představí hlavní hráče na mediální trhu a vysvětlí, jaká je situace s ohledem na vlastnictví médií.

Závěrečná kapitola nabídne komparaci mediálních prostředí Hongkongu a Singapuru. Porovná jejich historický vývoj, současnou situaci na mediálních trzích, vlastnictví médií a přístup novinářů k informacím i problematiku cenzury a autocenzury. Zaměří se také na to, ve kterém z těchto dvou států disponují média větší svobodou s přihlédnutím k jejich státním zřízením.

V závěru bude provedeno celkové shrnutí, vyhodnocení výzkumných otázek a zhodnocení práce i dostupné literatury. Bude nabídnut celkový pohled na aktuální situace mediálních prostředí Hongkongu a Singapuru a budou nastíněny úsudky týkající se vztahu médií a občanské společnosti. Opomenuta nezůstane ani role tzv. nových alternativních médií. Speciální pozornost bude zaměřena na možné směřování obou států k liberálnějšímu a demokratickému prostředí, v případě Singapuru na možný vývoj země po smrti Li Kuang-jaa.

1. Teoretická část

1.1 Definice pojmu mediální prostředí

Na úvod je nezbytné definovat pojem mediální prostředí nebo také často používané synonymum mediální systém. Definice těchto blízkých pojmů však není jednoduchá, což ostatně uznává i McQuail, když píše, že pro popis různých mediálních systémů v jednotlivých zemích neexistuje žádná standartní terminologie.⁶ Je to dáno faktem, že je každý mediální systém charakterizován specifickými historickými, sociálními a politickými okolnostmi. Pokus o definování pojmů mediální prostředí či mediální systém je navíc ztížen tvrzením některých odborníků, že takové koncepty neexistují.

Pojmem mediální systém autoři nejčastěji označují vztah médií a politického systému. Nejjednodušší definice nicméně označuje mediální systém jako existující

⁶ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 185.

soubor masových médií v dané národní společnosti. *Slovník mediální komunikace* pak nabízí následující definici mediálního systému: je to jeden ze subsystémů, které tvoří sociální systém. Tento pojem patří do terminologické výbavy strukturně funkcionalistické teorie médií. Mezi základní funkce mediálního systému, jejichž naplňováním mediální systém přispívá k rovnováze a přežití jako celku, patří podle R. C. Wrighta: a) šíření informací včetně definování mocenských vztahů a podporování inovací a pokroku; b) posilování korelace jednotlivých částí společnosti; c) podpora kontinuity sociálního řádu; d) poskytování zábavy a využívání potenciálu mobilizace ve jménu dosahování celospolečensky závažných cílů.⁷

Z terminologických děl zabývajících se mediálními prostředními či systémy si dlouhou dobu držela výsadní postavení kniha *Čtyři teorie tisku* od Friedricha Sieberta, Theodora Petersona a Wilbura Schramma, která byla publikovaná již v roce 1956. Tehdy, ve druhé polovině 20. století, se totiž nejvíce vyhranila snaha o formulování představ o žádoucím (pro danou společnost „normálním“) fungování a projevování médií.⁸ Autoři *Čtyř teorií tisku* přišli s analýzou tisku ve vztahu k sociálním a politickým strukturám a nastínili svou představu čtyř základních způsobů řešení vztahu mezi médii a společností.

První, autoritářská teorie je založena na tom, že média slouží jako prostředek pro sdělování postojů, názorů nějaké autority a především k vytváření konsenzu ve společnosti. Libertariánská teorie zase říká, že jsou tu média od toho, aby si za jakýchkoliv okolností mohla říct a napsat cokoliv, co se jim zachce, přičemž všechny tyto názory jsou nakonec v rovnováze. Teorie společenské zodpovědnosti hlásá, že média jsou instituce, které mají kdykoliv a za každou cenu směřovat k ideálu společensky přínosného jednání. Podle této teorie jsou média vázána jistým společenským závazkem. Podle poslední, sovětské teorie médií, mají média sloužit dělnické vrstvě, jsou prostředkem socializace a utváření veřejného mínění a jsou i prostředek vzdělávání.⁹

Za významnějšího nástupce *Čtyř teorií tisku* lze označit publikaci autorů Daniela C. Hallina a Paola Manciniho *Comparing Media Systems*, která česky vyšla pod názvem *Systémy médií v postmoderním světě*. Autoři v ní rozdělili mediální systémy dle propojení mediálního systému a systému politického na tři typy. Model polarizovaného

⁷ REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. s. 247.

⁸ JIRÁK, Jan, KÖPPOVÁ, Barbora. *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. s. 60.

pluralismu (středomořský) je charakteristický silnou rolí státu, omezeným působením komerčních médií a provázaností stranické politiky s médii. Druhý model demokraticko-korporativistický (severo/středoevropského) se vyznačuje kombinací soukromých médií s relativně významnou avšak legislativně omezenou rolí státu. A konečně liberální (severoatlantický) model, pro který jsou typická komerční média a tržní mechanismy.¹⁰

Tak či onak je nemožné tvrdit, že by média někde na světě byla zcela neutrální. Vyvrácení této představy se věnovala velká řada výzkumů, které ukazují, že i tam, kde novináři upřímně vyznávají profesní ideologii „objektivity“, jsou zprávy ovlivněné politickými hodnotami. Třebaže panuje jednoduchá představa, že jsou tu média od toho, aby společnosti přinesla určitý prospěch, že mají vykonávat řadu důležitých a dokonce nezbytných úkolů a že je v obecném zájmu, aby tyto úkoly byly vykonávány dobře, v praxi to tak rozhodně nefunguje. Je zásadní uvědomit si, že velká většina médií nevznikla proto, aby sloužila veřejnému zájmu, ale aby sledovala své vlastní cíle. Ty jsou někdy definovány z hlediska kulturního, profesního nebo politického, ale nejčastějším cílem médií je přinášet zisk.¹¹

1.2 Měření svobody a demokracie

1.2.1 Index Freedom House

Freedom House je americká nevládní nezisková organizace, která byla založena v říjnu 1941 právníkem a republikánským kandidátem na amerického prezidenta Wendellem Willkiem a tehdejší první dámou USA Eleanor Rooseveltovou. Freedom House se soustředí na obranu demokracie, politických svobod a lidských práv. Index Freedom House sestavuje organizace od roku 1972 a publikuje jej ve svých každoročních zprávách o Svobodě ve světě (Freedom in the World report).

Zpráva vydaná v roce 2016 analyzuje situaci uvnitř 195 států a 15 nezávislých teritorií světa. Na jejím vypracování se podílelo 80 analytiků a 30 poradců, kteří čerpali informace jak z médií, tak nejrůznějších odborných analýz, zpráv od nevládních

⁹ tamtéž, s. 60.

¹⁰ HALLIN, Daniel C., MANCINI, Paolo. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. s. 39-40.

¹¹ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 176-177.

organizací či odborníků. Freedom House používá pro své výroční zprávy tříступňový systém a metodologii, která do velké míry vychází ze Všeobecné deklarace lidských práv. Metodologie je založená na oblasti výzkumu politických práv a oblasti výzkumu občanských svobod. Průzkum týkající se politických práv sestává z deseti indikátorů a zahrnuje otázky zaměřené na volební proces, politický pluralismus, participaci občanů na vládnutí a fungování vlády. Otázky zodpovídající míru dodržování občanských svobod tvoří 15 indikátorů a týkají se svobody názoru a vyznání, svobody shromažďování, právního státu i individuálních práv člověka.

Za oblast politických práv může stát získat maximálně 40 bodů, přičemž tyto body pak určují pořadí státu na škále od 1 (největší míra dodržování politických práv) do 7. Za občanská práva je maximum 60 bodů a opět škála hodnocení od 1 (největší míra svobody v oblasti lidských práv) do 7. Kategorie status pak určí, zda je daný stát nebo území svobodné (hodnota 1 - 2,5), částečně svobodné (3 - 5) nebo nesvobodné (5,5 - 7).¹²

Odborníci i veřejnost na indexu Freedom House oceňují jeho snadnou čitelnost a srozumitelnost, kritici mu na druhou stranu vyčítají metodologické nedostatky a ideologický podtext. Ostatně Freedom House je americká organizace, která je z části financovaná z vládních zdrojů USA.

V případě Hongkongu se dlouhodobě jedná o stát náležící do kategorie částečně svobodných států. Za rok 2015 mu organizace Freedom House přidělala hodnoty 3,5 v kategorii svobody, 2 v kategorii občanských svobod a 5 za politická práva. Situace je neměnná v posledních deseti letech.¹³ Stejně jako Hongkong náleží i Singapuru status částečně svobodného státu. Ve zprávě za rok 2015 přidělila organizace Freedom House Singapuru shodně ve všech třech kategoriích, tedy v oblasti svobod, politických práv a občanských svobod, na stupnici hodnotu 4. Identicky dopadl Singapur v posledních letech, ovšem mírně horší byla situace v roce 2003 (politická práva 5, ohodnocení svobody 4,5) a v letech 1999 - 2002 (hodnota 5 ve všech kategoriích).¹⁴

¹² *Freedom House: Methodology* [online] ©2016 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z [www: https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2016/methodology](https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2016/methodology).

¹³ *Freedom House: Hong Kong* [online] ©2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z [www: https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2010/singapore](https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2010/singapore).

¹⁴ *Freedom House: Singapore* [online] ©2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z [www: https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2010/singapore](https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2010/singapore).

1.2.2 Index demokracie

Druhým indexem, který tato diplomová práce zohledňuje, je Index demokracie (Democracy Index) britského časopisu The Economist. Ten byl poprvé uveřejněn v roce 2006 a od té doby je pravidelně aktualizován. Index, který hodnotí 167 států světa, vychází ze 60 indikátorů organizovaných do 5 skupin (volební proces a politický pluralismus, občanské svobody, funkčnost vlády, politická participace a politická kultura). Za každou z těchto kategorií obdrží stát bodové hodnocení na stupnici od 0 do 10, výsledná hodnota je průměrem těchto čísel. Na základě toho jsou státy seřazeny do čtyř kategorií politických režimů - úplná demokracie, neúplná demokracie, hybridní režim, autoritativní režim. Dle výsledků za rok 2015 patří do kategorie úplná demokracie 20 států, zatímco částečně demokratických států je 59, hybridních režimů 37 a autoritativních 51.

Hongkongu na žebříčku patří 67. místo a je řazen mezi částečně demokratické režimy. V kategorii občanských svobod obdržel Hongkong vysokou hodnotu 9,41 bodu, zatímco za volební proces a politický pluralismus pouhých 4,33. Singapur je ve stejné kategorii, pouze sedm příček za Hongkongem. Nejlépe si stojí v podkategoriích funkčnost vlády (7,50) a občanské svobody (hodnota 7,06), nejhůře naopak ve volebním procesu a pluralismu (4,33).¹⁵

Oproti indexu Freedom House má Index demokracie výhodu v tom, že nabízí snadné porovnávání států v žebříčku mezi sebou navzájem. Metodologie tohoto indexu vychází z představy, že pojetí demokracie pouze na základě politických práv a občanských svobod, kterou používá Freedom House, není dostatečně obsáhlá. The Economist proto klade větší důraz na fungování vlády a politickou participaci. Nicméně ani tento index nezohledňuje ekonomiku daného státu a sociální blahobyt, aspekty, které mnozí autoři považují za stěžejní prvek demokracie.

1.2.3 Index Reportérů bez hranic

Reportéři bez hranic (Reporters Without Borders, francouzsky Reporters Sans Frontières) je francouzská nezisková nevládní organizace, která podporuje a brání svobodu informací a svobodu tisku. Současně funguje jako poradní orgán při OSN. Reportéři bez hranic se v první řadě soustředí na to, aby podávali informace o cenzuře

internetu a nových médií, v řadě druhé poskytují materiální, finanční a psychologickou pomoc novinářům v nebezpečných oblastech.

Reportéři bez hranic každoročně od roku 2002 sestavují žebříček států seřazených na základě indexu Reporters Without Borders. Index je výsledkem dotazníku, který Reportéři bez hranic posílají svým partnerským organizacím a asi 150 korespondentů na celém světě, stejně jako žurnalistům, výzkumným pracovníkům nebo lidskoprávním aktivistům. Dotazník zahrnuje otázky týkající se politického pluralismu, nezávislosti médií, autocenzury, legislativního rámce a transparentnosti. Dotazník se dále soustředí na média, na to, jak jsou ve státě regulovaná a zda dochází k násilí páchaném na novinářích.

Za rok 2015 Reportéři v žebříčku zohlednili 180 států a závislých teritorií. Hongkong se umístil na 70. místě s indexem 27,76. Jedná se o nejhorší umístění Hongkongu od doby, kdy začal být tento index sestavován. V roce 2014 byl Hongkong na 61. místě, o rok předtím dokonce na 58. Reportéři bez hranic navíc uvedli, že v Hongkongu došlo k násilí páchaném na novinářích – vypovídá o tom tzv. Abuses Score o hodnotě 21,97.

Singapur se ocitl o dalších více než 70 míst za Hongkongem – na 153. příčce s indexem 45,87. To pro Singapur představuje nejhorší umístění od roku 2002. Reportéři bez hranic nicméně na svých webových stránkách uvádí, že v Singapuru nebyl ve sledovaném období žádný novinář zabit ani na žádném nebylo spácháno násilí. Abuses Score tedy v případě Singapuru činil 0.¹⁶

1.3. Občanská společnost

Občanská společnost je charakterizovaná jako rovnoprávná společnost, v níž fungují základní demokratické hodnoty – tedy svoboda, spravedlnost a rovnost. Historicky se tento koncept vyvinul v reakci na feudalismus, v němž šlechta na rozdíl od měšťanů disponovala díky svému majetku i politickou moc. Měšťané to považovali za nedostatek systému a bojovali za to, aby jim nevládla pouze vymezená elitní skupina lidí, která sleduje své vlastní zájmy a nezajímá se o problémy obyčejného pracujícího lidu.

¹⁵ *Democracy Index 2015* [online] ©2016 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.yabiladi.com/img/content/EIU-Democracy-Index-2015.pdf](http://www.yabiladi.com/img/content/EIU-Democracy-Index-2015.pdf).

Definice pojmu občanská společnost je velice komplikovaná. Zahrnuje totiž veškeré organizace, které na dobrovolné bázi sdružují občany. Do občanské společnosti lze počítat nevládní neziskové organizace, zájmové skupiny, obchodní sdružení, náboženská sdružení i některá profesní sdružení. Občanská společnost je tedy chápána jako „prostor pro aktivity a účast občanů, kdy jednotlivý občan může ovlivnit podmínky, v nichž žije, a to jak přímo, vlastní účastí v organizaci, tak nepřímo, politickým tlakem na nastolení agendy, která bude odrážet témata a konflikty, jež jsou hluboce zakořeněny ve společnosti.“¹⁷

Občanská společnost je Západem považovaná za jakousi nezbytnost, bez které nemůže fungovat demokracie. Mezi demokratickým státem a občanskou společností tedy existuje vzájemný závislý vztah. Občanská společnost podle přesvědčení Západu potřebuje spravedlivý a efektivní demokratický stát, aby ji ochraňoval před zneužíváním svobody. A demokratický stát vyžaduje pro svou dlouhodobou důvěryhodnost rozvinutou a autonomní občanskou společnost minimálně na ochranu před zneužíváním a rozpínavostí státní moci. Jak totiž upozorňují odborníci, demokracie si nevystačí jen s pouhou soutěží politických stran, do níž jsou občané zapojeni svým hlasováním jednou za několik let. Posilování a udržování demokracie má motivovat občany, aby se aktivně podíleli na fungování společnosti, účastnili se rozhodování, řešení problémů a posilovali své vědomí o sounáležitosti a odpovědnosti občanů. Právě občanská společnost vytváří podněty, které jsou vysílány směrem k politickým institucím, a vykonává funkce, které není z určitých důvodů schopen zajistit sám stát.¹⁸

1.4. Asijské hodnoty

Po 2. světové válce byla přijata a Valným shromážděním OSN dne 10. prosince 1948 schválena Všeobecná deklarace lidských práv. Principem zakotveným v této deklaraci je univerzalita a aplikovatelnost lidských práv na všechny kultury a

¹⁶ *Reporters Without Borders: 2015 World Press Freedom Index* [online] ©2016 [cit 18. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://index.rsf.org/#/](http://index.rsf.org/#/).

¹⁷ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra a kol. *Evropeizace veřejné sféry*. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 30.

¹⁸ MÜLLER, Karel. Koncept občanské společnosti: pokus o komplementární přístup. *Tocquevillovské dědictví a giddensovská perspektiva*. *Sociologický časopis*, 2003, roč. 39, č. 5, s. 607 – 624. Dostupné z [www:](http://sreview.soc.cas.cz/uploads/57d77e2882aa4626b53eafea98d17726f2ceb254_502_52muller22.pdf)

http://sreview.soc.cas.cz/uploads/57d77e2882aa4626b53eafea98d17726f2ceb254_502_52muller22.pdf.

společnosti, přičemž odklon od těchto principů nelze ničím ospravedlnit.¹⁹ Univerzalizmus tedy hlásá, že „lidská práva jsou nezávislá na místě, ideologii a hodnotových systémech, a proto je ve všech situacích úplně a absolutně vyloučené zohledňování kulturních specifik“.²⁰ Proti tomu však ostře vystupují ti, kteří zastávají názor, že je velký rozdíl mezi univerzální implementací lidských práv, která ve skutečnosti vůbec neexistuje, a univerzálními standarty lidských práv, o kterých se dá polemizovat.²¹

Intenzivní šíření univerzalizmu je pak spojováno zejména s koncem studené války, kdy mělo vítězství západního bloku signalizovat nadřazenost jeho hodnot. Tyto hodnoty byly šířeny do regionů, ve kterých nebyly do té doby prosazovány - jako například v Asii. Některé asijské státy se však vůči tomu začaly ohrazovat a doslova se začaly vymezovat proti principům USA a Západu. Mezi Západem a některými asijskými státy se v důsledku toho rozvinula debata s cílem osvětlit, které standardy lidských práv jsou univerzálně platné, jestli je implementace těchto tzv. univerzálních standardů možná a hlavně, jestli vede k pozitivním výsledkům i v jiných kulturách či společnostech než jen v těch, ve kterých se vyvinuly.²²

Nejhlasitější a nejucelenější kritika zaměřená na univerzalizmus lidských práv prosazovaný Západem se v rámci Asie ozývala ze Singapuru, Malajsie a Indonésie. A právě tyto tři státy spustily ve druhé polovině 90. let 20. století největší kritiku zahraniční politiky USA.²³ Za projeveným odporem k americkému pojetí ochrany lidských práv se skrývalo přesvědčení, že Spojené státy nemají právo soudit tyto záležitosti v jiných zemích, mimo jiné i proto, že je zde pojem lidských práv neúčinný, na rozdíl od tzv. asijských hodnot. Ty ale Američané odmítali jako prázdný koncept, který slouží jen okamžitému politickému prospěchu. Za iniciátora toho, aby vznikla jakási definice společných asijských hodnot, lze považovat právě největší kritiky USA z jihovýchodní Asie - Singapur, Malajsií a Indonésii. Asijské hodnoty pro ně představovaly obranu proti agresivnímu a expanzivnímu západnímu individualismu. Byl

¹⁹ ŠTEKLÁČOVÁ, Veronika. Ázijská kritika západnej koncepcie ľudských práv. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis – Tisková agentura, 2010, roč. 45, č. 3, s. 57.

²⁰ VARENNES, Fernand de. The Fallacies in the “Universalism versus Cultural Relativism” Debate in Human Rights Law. *Asia-Pacific Journal on Human Rights and the Law*, 2006, roč. 7, č. 1, s. 83.

²¹ BAEHR, Peter R. *Human Rights: Universality in Practice*. Basingstoke: Palgrave, 2001. s. 11 a 19.

²² ŠTEKLÁČOVÁ, Veronika. Ázijská kritika západnej koncepcie ľudských práv. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis – Tisková agentura, 2010, roč. 45, č. 3, s. 57.

to pro ně program antiamerikanismu nebo jinak zakrývaného postupného prohlubování různých typů emancipace na bývalých koloniálních impériích.²⁴

Asijská koncepce prosazuje přesvědčení, že určitých cílů ve společnosti lze dosáhnout i jinak než pomocí demokracie (tyto asijské státy tíhli nejčastěji k inklinaci jednostranických režimů než k politickému pluralismu) a že zachování hodnot ve společnosti je možné i jinými způsoby než dodržováním lidských práv. Přílišné odkazování na lidská práva může v asijských společnostech naopak vyvolat obraz jednotlivce, který se chce osvobodit od svých povinností vůči komunitě.²⁵ Před politickými svobodami a lidskými právy je zdůrazňován rozvoj ekonomického růstu. A ekonomického růstu dosáhne země zpravidla pod autoritářskou vládou za pomoci silných zásahů státu.²⁶

„Až na pár výjimek nepřinesla demokracie v rozvojových zemích dobrou vládu. Asijské hodnoty se nutně nemusí se Západními slučovat a pro mě, jako Asijsce čínského původu,²⁷ je na prvním místě především efektivní a poctivá vláda,“ ospravedlnil myšlenku asijských hodnot dlouholetý singapurský premiér Li Kuang-jao, který je většinou označován za autora této koncepce. Chtěl tím přiblížit rozdíly mezi demokracií a jinými politickými systémy a za pomoci asijské kulturní odlišnosti vytvořit pan-asijskou identitu rozdílnou od identity Západu.²⁸ Ostatně západní pluralismus a demokracii označoval Li Kuang-jao za „luxus, který si asijské země nemohou dovořit“.

Singapurské politické elity se vůči západnímu pojetí lidských práv a hodnot začaly vymezovat už v 60. a 70. letech 20. století. Po získání nezávislosti v roce 1965 bylo důležité vybudovat singapurskou národní identitu, proto byla prvořadým cílem identifikace souboru hodnot, který by heterogenní společnost spojil do jednoho koherentního celku. Li Kuang-jao a jeho vládnoucí Strana lidové akce (People's Action Party, PAP) se nejprve zaměřili na hodnoty konfucianismu. Mezi základní principy

²³ ZBOŘIL, Zdeněk. Lidská práva, demokracie a asijské hodnoty v jihovýchodní Asii. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2008, roč. XXXII, č. 12, s. 14.

²⁴ tamtéž, s. 15.

²⁵ ŠTEKLÁČOVÁ, Veronika. Ázijská kritika západnej koncepcie ľudských práv. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis – Tisková agentura, 2010, roč. 45, č. 3, s. 65.

²⁶ HONG-JONG, Lee. Development, Crisis, and Asian Values. *East Asian Review*. 2003 roč. 15, č. 2, s. 33.

²⁷ Je nutné podotknout, že Li Kuang-jao sice vyrostl v Singapuru, ale studoval na britské Cambridge. V první půlce svého života dokonce používal jméno Harry Lee. Bývalý britský ministr zahraničí jej kvůli tomu jednou nazval "nejlepším Angličanem na východ od Suez". (ENGLEHART, Neil A., Rights and Culture in the Asian Values Argument: The Rise and Fall of Confucian Ethics in Singapore. *Human Rights Quarterly*. Baltimore: John Hopkins University Press, 2000, roč. 22, č. 2, s. 555.)

²⁸ HONG-JONG, Lee. Development, Crisis, and Asian Values. *East Asian Review*, 2003, roč. 15, č. 2, s. 33.

konfucianismu patří široká rodina a stát a také nezbytná loajalita vůči státu. Ovšem kampaň s názvem Konfuciánská etika zahájená v roce 1982 byla už roku 1990 ukončena a to z důvodů nezájmu veřejnosti a neuspokojivých výsledků. Namísto konfucianismu přišla PAP se souborem hodnot nazvaným Sdílené hodnoty, který schválil parlament v roce 1991.²⁹ Mezi tyto základní hodnoty patřilo vyzdvihování důležitosti národa, rasové a náboženské harmonie, rodiny jako základní jednotky společnosti, respektu a podpory jednotlivce a konsensu, kterého by se mělo dosáhnout domluvou, nikoliv konfliktem.³⁰

Singapurská kritika západních hodnot vznikla na kulturním základu. Kulturu a jazyk, tedy kulturní dědictví, zdůrazňoval Li Kuang-jao jako základ společných národních hodnot.³¹ Když si na začátku devadesátých let všiml, že v asijském obchodě platí na rozdíl od Západu odlišné tradiční a morální hodnoty, zdůvodňoval kulturními podmínkami i ekonomický růst své země. Poukazoval na to, že právě tyto hodnoty dané odlišnou mentalitou Asiatů jsou důvodem asijského hospodářského zázraku.³² Tvrdil proto, že úspěchu dosáhne taková společnost, která přikládá význam hodnotám jako je vzdělání, tvrdá práce, šetrnost a obětování přítomných požitků pro budoucí zisky.³³

Je nutné podotknout, že je pojem „asijské hodnoty“ velmi nejasný, protože si pod ním každý představuje něco mírně jiného. Většinou ale mezi asijské hodnoty patří pevná a soudržná rodina, důraz na výchovu a vzdělání, šetrnost, střídmost a skromnost, pracovitost, disciplína, respektování autority, konsensus při společném rozhodování, smysl pro týmovou práci, důraz na sociální systém, podporu soukromého vlastnictví, odpovědný tisk a nadřazenost kolektivu jednotlivci. Asiaté totiž nevěří v extrémní formu individualismu. Z toho důvodu jedinec nikdy neexistuje izolovaně, protože důležité je dobro celé společnosti a zájmy kolektivu jsou mnohem důležitější než zájmy jedince. Současně má stabilita a soudržnost společnosti přednost před sobectvím a

²⁹ ŠTEKLÁČOVÁ, Veronika. Ázijská kritika západnej koncepcie ľudských práv. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis – Tisková agentura, 2010, roč. 45, č. 3, s. 65-66.

³⁰ ENGLEHART, Neil A., Rights and Culture in the Asian Values Argument: The Rise and Fall of Confucian Ethics in Singapore. *Human Rights Quarterly*. Baltimore: John Hopkins University Press, 2000, roč. 22, č. 2, s. 561.

³¹ BARR, Michael D. Lee Kuan Yew and the „Asian Values“ Debate. *Asian Studies Review*. 2000, roč. 24, č. 3, s. 325.

³² TREYBALOVÁ, Jana. Asijské hodnoty. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2001, roč. XXV, č. 4, s. 16.

³³ ENGLEHART, Neil A., Rights and Culture in the Asian Values Argument: The Rise and Fall of Confucian Ethics in Singapore. *Human Rights Quarterly*. Baltimore: John Hopkins University Press, 2000, roč. 22, č. 2, s. 554.

egocentrismem. V neposlední řadě mezi asijské hodnoty náleží důraz na sociální systém, který celou společnost zaštiťuje.

Li Kuang-jao, hlavní představitel Singapurské školy, byl přesvědčen o tom, že Západ odmítá přijmout legitimitu asijských hodnot, protože si nechce přiznat, že ztrácí své dominantní postavení, že se z východní Asie stává centrum světové moci. Vedle Singapurské školy totiž existují ještě další dva prominentní směry asijských hodnot – malajsijské Mahathirovo pojetí a čínský model. Pro všechny tři směry je typické odmítání hodnot Západu, důraz na respekt pro danou hierarchii, úcta k autoritě, soudržnost nejširší rodiny, stabilita, neměnnost daného pořádku, vztah k tradici a disciplína.³⁴

Po Singapuru, Malajsii a Indonésii se asijské hodnoty postupně ujaly v dalších státech asijského kontinentu. Slabě přítomny jsou také v demokratických zemích Dálného východu. Politici pojem asijských hodnot používali rádi, lze ho proto nalézt v mnoha jejich projevech a prohlášeních. Získávali a občas tím stále získávají zbraň pro potlačení vnitřní i vnější kritiky.

2. Hongkong a Singapur: historie a politický systém

2.1 Hongkong

2.1.1 Faktografické údaje

Hongkong ležící na jihu Číny v jihovýchodní Asii má status zvláštního administrativního regionu Čínské lidové republiky (Special Administrative Region, SAR), proto bývá označován přívlastkem jedna země - dva systémy. Jeho rozloha je 1 103 km², hustota zalidnění 6 544 obyvatel na km², což jej řadí mezi nejhustěji obydlené území na světě. V Hongkongu žije 7,24 milionů obyvatel. Tato poloostrovská se rozkládá na poloostrově Kowloon a přibližně 230 menších či větších ostrovech.

Hongkong nemá hlavní město v běžném slova smyslu. Bývalé koloniální hlavní město Victoria s vládními budovami je součástí Centrálního a Západního distriktu, který

³⁴ TREYBALOVÁ, Jana. Asijské hodnoty. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2001, roč. XXV, č. 4, s. 16-18.

tvoří spolu s dalšími distrikty na severu ostrova Hongkong souvislou městskou zástavbu. Celkem je Hongkong tvořen 18 distrikty.

Hongkong má tři úřední jazyky: čínštinu, angličtinu a kantonštinu. Tamní společnost lze popsat jako kulturně stejnorodou či homogenní. Naprostou majoritu tvoří Číňané (95 %) a mezi dominující minority patří Vietnamci (2,6 %), Filipínci (2,1 %) či Indonésané (0,8 %). Věřících v Hongkongu je přibližně 43 % obyvatel. Dominují mezi nimi buddhisté (20 %) a taoisté (14 %), dále se pak vyskytují menšiny konfuciánů, křesťanů a muslimů.³⁵

2.1.2 Historie

Klíčovým obdobím, v němž se formulovala dnešní tvář Hongkongu, byla dekolonizace. Velká Británie získala kolonii Hongkong od dynastie Čching postupně ve třech etapách v rozmezí let 1842 až 1898. Zatímco samotný ostrov Hongkong a přilehlý Kowloon obdržela na věčné časy, největší část kolonie, tzv. Nová teritoria, dostala do pronájmu na 99 let, tedy do roku 1997. Britská správa sice zaručovala Hongkongčanům osobní svobody a právo na spravedlivý proces, politickými právy však nedisponovali. A třebaže po druhé světové válce přislíbil britský guvernér Hongkongu větší míru samosprávy, vyhlášení Čínské lidové republiky³⁶ znamenalo konec všem ústavním reformám. Od roku 1949 až do roku 1985 proto nedošlo k žádným krokům směrem k demokracii.³⁷

Po svém vítězství v občanské válce komunisté prohlásili, že neuznávají závaznost smluv, které byly Číně v 19. století nerovnoprávně vnuceny cizími mocnostmi. Přesto nikdy nedošlo k formálnímu vypovězení smluv týkajících se Hongkongu, navíc Peking ještě ve druhé polovině 70. let odmítal jasně formulovat své představy o budoucnosti této kolonie. Až britská premiérka Margaret Thatcherová donutila Čínu k jasnému vyjádření. Třebaže její původní představa byla, že Velká Británie uzná čínskou suverenitu nad Hongkongem a Peking jí za to prodlouží mandát spravovat území na další desetiletí, čínští představitelé zastávali jiný názor. Teprve po

³⁵ LIŠČÁK, Vladimír. *Státy a území světa*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2009. s. 303.

³⁶ Po druhé světové válce propukla v Číně občanská válka mezi Kuomitangem a Komunistickou stranou Číny. Válka skončila roku 1949, když komunisté vedení Mao Ce-tungem převzali kontrolu nad pevninskou Čínou a Kuomintang se stáhl na Tchaj-wan. 1. října 1949 pak vyhlásil Mao Ce-tung na pekingském náměstí Nebeského klidu Čínskou lidovou republiku.

³⁷ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 50.

dvou letech složitých jednání obě země dospěly k dohodě o Hongkongu formulované ve Společném prohlášení (Joint Declaration).³⁸

Na základě Společného prohlášení se Velká Británie zavázala předat moc nad celým Hongkongem k 1. 7. 1997 Čínské lidové republice a spolu s čínskými představiteli se podílet na konzultacích o hladkém přechodu suverenity. Čína naopak přislíbila, že po roce 1997 bude Hongkong spravovat jako zvláštní správní oblast, v níž budou vládu, s výjimkou zahraniční politiky a obrany, po dobu příštích 50 let vykonávat sami obyvatelé Hongkongu v rámci vlastního hospodářského kapitalistického systému, tedy že po 50 let zůstane zachováno tehdejší společenské zřízení. Významným příslibem bylo to, že zákonodárny orgán Legislativní rada bude do roku 1997 plně volen a že její předseda bude stanoven "na základě výsledku místních voleb nebo konzultací". Dále měl být zachován právní systém Hongkongu, včetně výslovně vyjmenovaných politických práv, jako je svoboda projevu, tisku, shromažďování, pohybu a vyznání. Hongkong si měl také ponechat status svobodného přístavu, vlastní volně směnitelnou měnu - hongkongský dolar, daně i cla a bylo stanoveno, že nebude povinen platit žádné poplatky do rozpočtu Čínské lidové republiky. Všichni čínští obyvatelé Hongkongu se měli od roku 1997 stát občany ČLR, a proto nesměli disponovat žádným dalším občanstvím.

Číně šlo v politice vůči Hongkongu o dva prvořadě cíle. Za prvé zachovat v Hongkongu, vstupní bráně do Číny, hospodářský růst, protože Číňané spatřovali v ekonomické prosperitě prostředek k růstu mezinárodní politické moci. Za druhé zabránit tomu, aby se Hongkong demokratizoval, aby se z něj „nákaza“ liberalizace šířila dále na pevninu. Brzy po podpisu Společného prohlášení proto vyšlo najevo, že si ČLR vykládá některé body dohody jinak než Velká Británie. Například pod pojmem parlamentní volby si Čína rozhodně nepředstavovala všeobecné a přímé hlasování o nezávislých kandidátech. I přesto se Británie v zájmu hladkého předávání moci rozhodla podřídit představám Číny a to i v klíčové záležitosti samotné demokratizace politického života Hongkongu. V roce 1985 navíc Velká Británie zavedla omezené volební funkční okrsky, prostřednictvím nichž se hlasovalo pouze o 12 křeslech z 57členné Legislativní rady. Zbylí členové byli i nadále jmenováni přímo guvernérem nebo tuto funkci zastávali z úřední moci.³⁹

³⁸ tamtéž.

³⁹ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 51.

Je důležité zdůraznit, že při jednáních za zavřenými dveřmi nebyl přítomen ani jeden zástupce Hongkongu. Ačkoli se Velká Británie zavázala dodržovat Chartu OSN i Mezinárodní konvenci o občanských a politických právech, nepřiznala Hongkongčanům právo na sebeurčení. Hongkongčané neměli příležitost vyslovit se ve veřejném hlasování, zda si přejí být začleněni k ČLR, zůstat jako britská kolonie nebo něco jiného. Společné prohlášení před ně bylo postaveno jako hotová věc, o níž neměli právo hlasovat nebo ji nějak měnit. Společná skupina pro spolupráci (složená z pěti čínských a pěti britských diplomatů), která měla jako hlavní jednací orgán řešit otázky spojené s předáním správy, vznikla v roce 1985 opět bez přítomnosti Hongkongčanů.

Hongkongská veřejnost přitom dávala jasně najevo, jakou budoucnost by si pro sebe přála. Průzkumy veřejného mínění ukazovaly její stabilní podporu demokratickým reformám.⁴⁰ To bylo dáno i tím, že před rokem 1985 byl Hongkong centralizovaný, jeho vláda autoritářská a koloniální, moc byla v rukách guvernéra, který jmenoval legislativní i exekutivní zástupce. Po roce 1985 došlo k sérii demokratických reforem doprovázených poklesem autority britsko-hongkongské vlády, které vedly k pozvolnému otevírání politických struktur. Mimo jiné začaly být běžně tolerovány protesty a demonstrace nebo kritika v rámci Legislativní rady.⁴¹

V únoru 1990 spolu Londýn a Peking navíc uzavřeli po další tři roky utajovanou dohodu zavazující je k tomu, že do roku 1997 nebude v Hongkongu přímo volena více než třetina poslanců Legislativní rady. Čína zase přislíbila, že složení této rady z roku 1995 ponechá po celé čtyřleté volební období nezměněné.

V roce 1991 proběhly první svobodné volby, protože do té doby byli zástupci do exekutivních a legislativních úřadů nominováni a jmenováni guvernérem.⁴² Tyto volby zcela jasně odrážely postoj Hongkongčanů: vyhrály v nich demokratické strany. Z 18 křesel Legislativní rady, které byly obsazovány přímou volbou, jich demokratičtí kandidáti získali sedmnáct. Britský guvernér David Wilson výsledky voleb ale nerespektoval a doslova je popřel, když sedmnáct z osmnácti jím obsazovaných mandátů přidělil propekingským představitelům.

⁴⁰ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 51.

⁴¹ LEE, Paul, S., CHU, Leonard, L. Hong Kong Media System in Transition: A Socio-Cultural Analysis. *Asian Journal of Communication*. 1995, roč. 5, č. 2, s. 98. Dostupné z [www: http://my.chinese.cn/space-264-do-thread-id-2002.html](http://my.chinese.cn/space-264-do-thread-id-2002.html).

⁴² FLANDEROVÁ, Linda. *Analýza mediálního prostředí v Hongkongu v letech 2005 až 2010*. Praha, 2012. s. 29. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Změna v politice nastala až s nástupem nového guvernéra v roce 1992. Tím byl Chris Patten, bývalý předseda britské Konzervativní strany. Patten začal provádět demokratické reformy, jež vyvolávaly záporné reakce u vedení ČLR. Peking chtěl Pattena dokonce obejít a jednat výhradně s umírněnějším Zahraničním úřadem. K tomu ale nakonec nedošlo a Patten si své návrhy nechal schválit Legislativní radou.

V následných prvních přímých volbách do shromáždění distriktů v září 1994 zvítězili Sjednocení demokraté (UDMP), kteří se zasazovali o demokratické reformy Hongkongu před navrácením ČLR. O rok později v komunálních volbách získala demokratická opozice, tedy UDMP s podporou dalších poslanců, v Legislativní radě dokonce těsnou většinu 31 křesel. Vláda ČLR nicméně oznámila, že po připojení Hongkongu všechny legislativní a výkonné instituce zruší a reformy odvolá. Nejistá budoucnost Hongkongu po připojení k ČLR donutila obyvatele k masové emigraci. Za 12 let, které uplynuly od podpisu britsko-čínského Společného prohlášení, emigrovaly z Hongkongu statisíce lidí, především do Austrálie, Kanady a USA.⁴³

Čínský prezident Ťi-ang Ce-min ve svém projevu záhy po převzetí sice slíbil, že ČLR svým závazkům obsaženým ve Společném prohlášení z roku 1984 dostojí, vstup jednotek čínské armády o síle 4500 mužů a obrněných vozidel však přílišnou důvěru nebudil. Také Legislativní radu demokraticky zvolenou v parlamentních volbách v září 1995 již 1. července 1997 nahradil Pekingem dosazený „prozatímní“ parlament, který se již na svých zasedání v Šen-čenu usnesl na několika opatřeních oklešťujících hongkongskou demokracii.⁴⁴

V květnu 1998 se v Hongkongu konaly první demokratické parlamentní volby po navrácení ČLR. Vzhledem ke složitému a neprůhlednému volebnímu systému a s přihlédnutím k omezeným pravomocem Legislativní rady se očekávala nízká volební účast. Navzdory prognózám se k volbám dostavilo 53,3 % registrovaných voličů, což znamenalo rekordní účast v krátké hongkongské volební historii. Voliči tím dali najevo, že mají zájem rozhodovat o svých politických záležitostech. Vzhledem k výsledkům lze soudit, že volby proběhly korektně, třebaže k nim nebyli připuštěni mezinárodní pozorovatelé.⁴⁵ Vítězem se podle očekávání stala Demokratická strana známého aktivisty Martina Leea, jednoho z kritiků komunistické Číny. Demokratická strana obsadila třetinu křesel Legislativní rady. Lee záhy po volbách navrhl, aby se už v roce

⁴³ LIŠČÁK, Vladimír. *Státy a území světa*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2009. s. 305.

⁴⁴ tamtéž.

2000 obsazovala všechna křesla ve všeobecných volbách a aby se v roce 2002 konaly přímé volby vysokého správního komisaře. Takový požadavek byl ale nereálný: složitý volební harmonogram a obsazování mandátů zavedl Peking právě proto, aby zabránil demokratické většině v parlamentu.

Navzdory nejčernějším prognózám, které Hongkongu předpovídaly, že po převzetí Čínou odtud prchne podnikatelská elita, zaplaví jej čínští venkované z vnitrozemí a čínští vojáci umlčí sebemenší náznak protestů, se nic takového nevyplnilo. I téměř dvě desetiletí po navrácení ČLR zůstává Hongkong významným finančním a obchodním centrem. Poskytuje otevřené a stabilní podnikatelské prostředí opírající se o fungující právní systém, kvalitní služby a infrastrukturu, „západní“ firemní kulturu i znalost asijského a zejména čínského prostředí. Pro Hongkong je navíc typická nízká míra zdanění i přerozdělování, z čehož plyne relativně malá úloha státu, a také nízká míra korupce.⁴⁶ Nevládní nezisková organizace Transparency International proto Hongkong řadí vysoko na žebříčku vnímání korupce. Za rok 2015 skončil Hongkong na 18. místě z celkových 167 států a teritorií, jeho Corruption Perceptions Index činil 75 bodů.⁴⁷ Výhodou Hongkongu v ekonomické oblasti jsou také flexibilní trhy a silná legislativní a institucionální struktura. Země byla například v konkurenci 157 států v Indexu ekonomické svobody z roku 2015, který každoročně vydává Fraser Institute, zařazena na první místo.⁴⁸

2.1.3 Politický systém

Hongkongčané neměli během procesu navrácení Číně možnost vypracovat si a schválit si vlastní ústavu. Společné prohlášení tuto pravomoc svěřilo Všečínskému shromáždění lidových zástupců. V 59členné Komisi pro návrh mini-ústavy, tzv. Základního zákona, ustavené ústředním čínským parlamentem v roce 1985, zasedlo sice

⁴⁵ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 59.

⁴⁶ ŽÍDEK, Libor. Ekonomická situace v Hongkongu. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2005, roč. XXIX, č. 1, s. 28.

⁴⁷ *Transparency International: Corruption Perceptions Index 2015* [online] ©2016 [cit. 2. 5. 2016]. Dostupné z [www: http://www.transparency.org/cpi2015](http://www.transparency.org/cpi2015).

⁴⁸ ŽÍDEK, Libor. Ekonomická situace v Hongkongu. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2005, roč. XXIX, č. 1, s. 28.

25 zástupců Hongkongu, ti ale byli vybráni Pekingem. Konečná verze návrhu ústavy byla schválena Všečínským shromážděním lidových zástupců v dubnu 1990.⁴⁹

Právní základ pro Hongkong jakožto autonomní oblast představuje článek 31 Ústavy ČLR z roku 1982 umožňující zřizování takových zvláštních regionů na území ČLR. V souladu se Společným prohlášením si Hongkong ponechal mnoho vlastních atributů, kterými se liší od zbytku ČLR. Hongkong si sám schvaluje rozpočet, má vlastní konvertibilní měnu, telefonní předvolbu, samostatné členství v mezinárodních institucích,⁵⁰ jako je Světová banka, Mezinárodní měnový fond, Asijská rozvojová banka, a separátní mezinárodní hospodářské smlouvy. Úředním jazykem zde zůstává angličtina a hranice mezi Hongkongem a pevninskou Čínou zůstaly pro běžné Číňany neprostupné – Hongkongčané mají vlastní cestovní pasy.⁵¹

Základní zákon byl schválen prezidentem Čínské lidové republiky k 4. dubnu 1990 s tím, že v platnost vejde právě 1. července 1997. Skládá se z preambule, devíti hlav či částí a tří dodatků.

Formální hlavou Zvláštní správní oblasti Hongkong je prezident Čínské lidové republiky, od března 2013 tuto funkci zastává Si Ťi-pching. Prezidenta v Hongkongu ale fakticky zastupuje vysoký správní komisař, který stojí v čele vlády nazývané Výkonná rada a je volen na pět let a na maximálně dvě volební období. Správním komisařem může být zvolen kandidát, který má čínskou národnost, je starší 40 let a minimálně posledních dvacet let žil na území Hongkongu. Komisaře buď volí, nebo se na něm dohodnou a následně jej jmenují, členové vlády ČLR. Výkonná moc v Hongkongu se proto dělí mezi prezidenta ČLR, vysokého správního komisaře a Výkonnou radu.

Mezi pravomoci vysokého správního komisaře patří podepisovat zákony a rozpočet, který schválí Legislativní rada nebo nominovat do funkce ministry a informovat o tom centrální vládu v Pekingu, jmenovat a odvolávat soudce nebo s vědomím ČLR jednat v záležitostech zahraničních vztahů.⁵²

⁴⁹ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 54. ISSN 0323-1844.

⁵⁰ Pod názvem "Hong Kong, China" může být Hongkong individuálním členem mezinárodních organizací, u nichž se nevyžaduje princip suverenity. Na činnosti mezinárodních organizací, ve kterých je členství vyhrazeno státům, se mohou zástupci Hongkongu podílet jako členové delegace ČLR. (*Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Hongkong* [online] ©2016 [cit. 1. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/hongkong/cz/index.html>.)

⁵¹ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 54.

⁵² *The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China*. Hong Kong: Constitutional and Mainland Affairs Bureau, 2012. s. 15-17.

Funkci zákonodárného shromáždění plání jednokomorová Legislativní rada, do níž je voleno na funkční období čtyř let 60 poslanců, ovšem jen 24 z nich přímo. V čele Rady stojí prezident Legislativní rady. Pro Hongkong je navíc vyhrazeno 36 míst ve Všečínském shromáždění lidových zástupců.⁵³

Vliv Výkonné rady na chod Hongkongu je problematický. Přestože Legislativní rada formálně schvaluje legislativu, v praxi je exekutiva schopná ve Výkonné radě získat podporu téměř pro všechny zákony.⁵⁴ Navíc na základě Základního zákona by měla být vláda odpovědná parlamentu. Ústava však legislativě neposkytuje možnost vyslovit vládě nedůvěru, umožňuje jí nanejvýš interpelovat členy výkonné moci a žádat po nich vysvětlení. Exekutiva je naproti tomu oprávněná jednostranně rozpustit legislativní orgán, pokud odmítne přijmout "důležitý" zákon. Pravomoci Legislativní rady jsou velmi omezené dokonce i v zákonodárně iniciativě. Hlava výkonné moci může zakázat projednání návrhu takového zákona, který bude považovat za "spojený s vládní politikou", tedy prakticky jakéhokoli.⁵⁵

Základní zákon rovněž formálně garantuje všechny základní svobody, včetně svobody vyznání a práva stávkovat a cestovat. Soukromé vlastnictví, dědické právo a zahraniční investice jsou také právně chráněny. Hongkong si také vypisuje vlastní daně, disponuje vlastní legislativou, právním a soudním systémem.⁵⁶ Prakticky ve všech základních oblastech politické správy je ale autonomie pochybná. Týká se to soudní, legislativní i výkonné moci. Je pravda, že se Peking snaží držet v pozadí a zachovat zdání, že "Hongkongčané vládou Hongkongu", ve skutečnosti si ovšem postupně připravil efektivní kontroly u celé správní struktury, kterou může využít, bude-li se vývoj regionu vyvíjet mimo jeho představy.⁵⁷

Základní zákon umožňuje Číně vyhlásit v Hongkongu výjimečný stav a umístit tam své ozbrojené jednotky. Legislativa Hongkongu musí podle článku 23 Základního zákona zakotvit zákaz podvratné činnosti proti vládě ČLR, proti separatismu, zradě, vzpouře a vyzrazení státního tajemství. Prováděcí hongkongský zákon má dále stanovit

⁵³ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 57.

⁵⁴ ŽÍDEK, Libor. Ekonomická situace v Hongkongu. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2005, roč. XXIX, č. 1, s. 28.

⁵⁵ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 57.

⁵⁶ ŽÍDEK, Libor. Ekonomická situace v Hongkongu. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2005, roč. XXIX, č. 1, s. 28-29.

⁵⁷ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 54.

zákaz propojení politických seskupení s cizími organizacemi. Peking si navíc vyhradil právo prohlásit za neplatný jakýkoliv zákon, který bude s jeho interpretací ústavy v rozporu. Ihned po převzetí moci nad Hongkongem tohoto práva využil k revizi hongkongské Listiny práv⁵⁸ a dvou souvisejících zákonů.⁵⁹

Co se týče uzavírání mezinárodních smluv, v oblastech dotýkajících se suverenity ČLR jako celku může hongkongská vláda uzavírat bilaterální dohody přímo, po získání individuální autorizace od Pekingu. V přímé kompetenci si ústřední čínská vláda ponechala kupříkladu uzavírání konzulárních dohod, otevírání generálních konzulátů, schvalování návštěv cizích válečných lodí, přistávání nebo přelety cizích vojenských a státních letadel. Před rozšířením platnosti mezinárodních dohod a úmluv na Hongkong, jejichž signatářem je nebo se v budoucnu stane Čínská lidová republika, vyžaduje ústřední čínská vláda stanovisko hongkongské vlády.⁶⁰

Na druhou je nutné zdůraznit specifikum Hongkongu například v tom, že je jediným čínským územím, jehož obyvatelé si pravidelně připomínají výročí masakru na náměstí Nebeského klidu v Pekingu.⁶¹ Kdekoliv v Čínské lidové republice jsou Číňané, kteří se jakýmkoliv způsobem snaží vzpomenout na oběti roku 1989, zatýkáni, jen v hongkongském Viktoriině parku se za účasti několika tisíc lidí každoročně organizuje vzpomínková a současně protestní akce.⁶²

Zatím největší protesty proti ČLR proběhly na podzim roku. Dokonce během nich v období od 26. září do 15. prosince došlo k okupační stávce vládní čtvrti. Protesty

⁵⁸ V reakci na pekingský masakr na náměstí Nebeského klidu vyhlásil guvernér Wilson hongkongskou Listinu práv, která výslovně zakotvovala základní občanská práva. V červnu 1991 byla listina vyhlášena formou zákona, proti čemuž Peking protestoval, když tvrdil, že jde o porušení Společného prohlášení. Oznámil proto, že po roce 1997 celý zákon reviduje. Největší odpor si vysloužily články povyšující Listinu práv nad ostatní zákony a údajně útočící na suverenitu ČLR. Po předání Hongkongu tak byly oba tyto články Provizorní Legislativní radou zrušeny. Dále došlo ke zpřísnění zákona o spolčování a zákona o veřejném pořádku. (FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 55.)
⁵⁹ tamtéž.

⁶⁰ *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Hongkong* [online] ©2016 [cit. 1. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/hongkong/cz/index.html>.

⁶¹ V noci z 3. na 4. června 1989 zakročila čínská vláda proti protidemokratickým demonstracím a poslala na náměstí Tchien-an-men v centru Pekingu tanky. Vláda nikdy nezveřejnila počty obětí, lidskoprávní organizace ale odhadují, že se jednalo o několik stovek až několik tisíc mrtvých.

⁶² Každý rok vždy 4. června se konají velké demonstrace na připomínku tohoto masakru. Mnoho pozorovatelů se obávalo, že se poslední připomínková akce odehraje před předáním, přesto se i v roce 1998 sešlo k vigílii pořádané Aliancí na podporu demokratického vlasteneckého hnutí ve Viktoriině Parku na 40 tisíc lidí se zapálenými svíčkami. K demonstrantům zazněl z magnetofonového záznamu hlas podpory disidenta Wej Ťing-šenga a telefonický pozdrav Wang Tana. Demonstrace se obešla bez jakéhokoli násilí, policie demonstraci jen zpovzdálí přihlížela. (FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 61.)

vyvolal návrh reformy volebního zákona ze strany ústřední vlády v Pekingu, na jehož základě by Hongkongčané volili svého nejvyššího představitele, vysokého správního komisaře, z kandidátů, které by předem vybral a schválil zákonodárný, čínskými politiky ovládaný Stálý výbor Všečínského shromáždění lidových zástupců. Dle navrhované reformy mělo při volbách nejprve o osudu kandidátů na nejvyššího představitele Hongkongu rozhodovat 1200 členů propekingského nominačního výboru. Aby uchazeč o místo správce Hongkongu uspěl, musel by získat nejméně 120 hlasů. Takto by vznikl užší seznam pěti až deseti kandidátů. O těchto kandidátech by pak měli členové nominačního výboru hlasovat ve druhém kole, každý člen by musel podpořit alespoň dva kandidáty. Až dva nebo tři kandidáti, kteří by získali více než 600 hlasů, by pak šli do veřejných voleb.

Symbolem protestů se staly deštníky především žluté barvy. Těmi se demonstranti bránili před slzným plynem a pepřovými plyny, které proti nim použila policie. Takovéto policejní zásahy ale pouze posílily odhodlání demonstrantů především z řad studentů a současně vyvolaly pobouření u mezinárodní veřejnosti.⁶³ Ne všichni obyvatelé Hongkongu ale protesty a blokádu vládní čtvrti podporovali. Hongkongská média navíc poukazovala na negativní dopady protestů: prázdné školy, zavřené obchody, komplikace v dopravě, pokles akcí i polarizace společnosti.

Volební reforma navržená Čínou nakonec v hongkongském parlamentu neprošla. Pro její schválení bylo potřeba 47 hlasů z celkového počtu 70 poslanců, ale dne 18. června 2015 hlasovalo proti 28 prodemokratických poslanců. Zamítnutí návrhu reformy znamená, že se Hongkong vrátí ke starému systému, kdy nejvyššího představitele volí 1200členný výbor, v němž převažují politici věrní Pekingu.⁶⁴

Aktéry v hongkongské politice lze rozdělit do tří skupin. V první jsou prodemokratické strany, především Občanská strana a Demokratická strana. Druhou skupinu tvoří propekingské strany: Hongkongská pokroková aliance, Nová hongkongská aliance nebo Demokratická aliance za zlepšení Hongkongu. Patří sem i tajní členové Komunistické strany Číny, jejichž počet se odhaduje na několik desítek tisíc. Do poslední skupiny lze počítat představitele obchodu a průmyslu, kteří nemají

⁶³ ANDĚLOVÁ, Petra, GRÜNWARD, Richard. Hongkong: deštníkový pat. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2014, roč. XXXVIII, č. 11.

⁶⁴ Česká tisková kancelář [online] ©2016 [cit. 1. 5. 2016]. Dostupné z [www: http://nib.ctk.cz/](http://nib.ctk.cz/).

přílišný zájem o politickou demokratizaci Hongkongu, stojí spíše na straně Pekingu. Hlavní stranou tohoto proudu je Liberální strana.⁶⁵

2.2 Singapur

2.2.1 Faktografické údaje

Singapurská republika, ostrovní nebo také městský stát v jihovýchodní Asii s hlavním městem Singapur, má rozlohu 719 km², hustotu zalidnění 7 697 obyvatel na km² a populaci 5 535 milionu obyvatel.⁶⁶ Rozkládá se stejnojmenném ostrově a 58 ostrůvcích v Singapurském a Johorském průlivu,⁶⁷ přičemž většina obyvatel osidluje aglomeraci hlavního města.⁶⁸ Správní rozdělení Singapuru čítá 5 distriktů.

Singapur má čtyři úřední jazyky: v první řadě je to anglický jazyk, který je hlavním jazykem vyučovaným ve školách, dále je to malajština, čínský jazyk (před dalšími dialekty je zde upřednostňována mandarínština) a tamilština.

Společnost Singapuru lze popsat jako kulturně různorodou nebo ji lze označit za společnost imigrantskou. Majoritu tvoří Číňané (75 %) a dále se tu nachází dvě hlavní minority: Malajci (13 %) a Indové (9 %).⁶⁹

Různorodá je zdejší společnost také z hlediska náboženství. Podle americké organizace Pew Research Center je Singapur v tomto ohledu dokonce nejvíce různorodým státem světa. Číňané vyznávají buddhismus a taoismus (34 % populace), přičemž většina Malajců a Indů jsou muslimové (14 %). Opomenout nelze ani rostoucí skupinu obyvatel křesťanského vyznání (18 %) a hinduisty (5 %).⁷⁰

⁶⁵ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 53.

⁶⁶ Singapore Government: Department of Statistics Singapore [online] ©2016 [cit. 12. 2. 2016]. Dostupné z www: <http://www.singstat.gov.sg/statistics/latest-data#16>.

⁶⁷ LIŠČÁK, Vladimír. *Státy a území světa*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2009. s. 717.

⁶⁸ KUBÁT, Michal. Politický systém Singapurské republiky. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1998, roč. 33, č. 3, s. 55.

⁶⁹ GEORGE, Cherian. *Freedom from the Press: Journalism and State Power in Singapore*. Singapore: NUS Press, 2012. s. 12.

⁷⁰ Pew Research Center [online] ©2016 [cit. 12. 2. 2016]. Dostupné z www: <http://www.pewforum.org/2014/04/04/global-religious-diversity/>.

2.2.2 Historie

Od roku 1918 byl Singapur (v překladu Lví město) pod kontrolou britského impéria, přičemž mezi lety 1942-1945 jej okupovali Japonci. V září roku 1945 se opět vrátil pod správu Britů, aby 1. dubna 1946 znovu získal statut britské královské kolonie. V roce 1948 se v Singapuru konaly volby, které ukázaly první snahy singapurských představitelů oddělit se od koloniální mocnosti. Ovšem do plánovaného vývoje zasáhla Malajská federace a její snaha o rozšíření právě o Singapur. Singapur tak byl nucen požádat britskou koloniální správu o ochranu, která nakonec trvala dalších 12 let. Již v roce 1953 ale došlo ke změně ve formě správy země a Singapur získal ústavu, která mu zaručovala vyšší míru samosprávy. V té době také začala první jednání s Londýnem o získání úplné nezávislosti.

Po dlouhých jednáních získal Singapur 3. června 1959 v rámci Commonwealthu na Británii autonomii. Ten samý rok, krátce po nabytí nezávislosti, se v Singapuru uspořádaly volby, které vyhrála Strana lidové akce (PAP), která se u moci udržela dodnes. Prvním ministerským předsedou se stal Li Kuang-jao, jehož PAP se k moci dostala jen díky podpoře komunistů. Obě politické strany přitom bojovaly za společný cíl, jímž bylo vyhlášení nezávislosti, jenže již následující rok se dostaly do sporu ohledně budoucnosti Singapuru. Když v roce 1961 přišel premiér Malajské federace, tvořené 11 malajskými státy, Tunku Abdul Rahman s nabídkou vyhlásit společně se Sarawakem, Sabahem, Brunejí a Singapurem Malajsijskou federaci, Li Kuang-jao neváhal a nabídku přijal, protože tím měl zajištěno, že pozice komunistické strany bude v rámci Malajské federace oslabena. Svoje rozhodnutí nechal schválit v referendu, kterého se účastnilo 90 % obyvatel, z nichž se 71 % vyjádřilo pro připojení k Malajsijské federaci.⁷¹ Dne 16. září 1963 tak byla vytvořena Malajsijská federace složená z původních členů Malajské federace a ostatních přizvaných států.⁷² Postupně ale začaly narůstat ekonomické a politické problémy mezi singapurskou a malajsijskou vládou doprovázené etnickými konflikty mezi obyvatelstvem. Po dvou letech, 9. srpna 1965, se Singapur od Malajsie oddělil a prohlásil se za nezávislou samostatnou republiku.⁷³ Hned v září 1965 vstoupil Singapur do Organizace spojených národů.

⁷¹ KUBÁT, Michal. Politický systém Singapuru. In: Ženíšek, M., Šanc, D. *Commonwealth, politické systémy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk Aleš Čeněk, 2007, s. 251.

⁷² NĚMEČKOVÁ, Tereza. Singapur: role autoritativního režimu ve vývoji země. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2004, roč. XXVIII, č. 8, s. 22.

⁷³ GEORGE, Cherian. *Freedom from the Press: Journalism and State Power in Singapore*. Singapore: NUS Press, 2012. s. 11.

Za padesát let od vyhlášení nezávislosti se ze Singapuru, původně rozvojového státu, stala přední průmyslová země s jednou z nejvyšších měr hospodářského růstu na světě. Za strůjce tohoto hospodářského zázraku lze jednoznačně označit prvního ministerského předsedu Li Kuang-jao, který ve funkci vydržel až do roku 1990.⁷⁴ Singapur je především díky němu řazen mezi první generaci tzv. asijských tygrů, tedy mezi nově industrializované asijské země s rychlým hospodářským růstem, které zahájily svůj ekonomický rozvoj v 60. letech 20. století. Země byla například zařazena na druhé místo v konkurenci 157 států z pohledu Indexu ekonomické svobody za roku 2015, který každoročně vydává Fraser Institute.⁷⁵

Li Kuang-jaovi nelze odepřít ani to, že se zaměřoval také na vzdělání lidí a zasloužil se o zvyšující se gramotnost obyvatel. Od roku 1969 stoupala jejich gramotnost každý rok o jedno procento, takže například v roce 1989 bylo gramotných už 86 % obyvatel Singapuru.⁷⁶

Dynamicky se rozvíjející Singapur dnes patří mezi nejvýznamnější průmyslová, finanční a obchodní střediska světa. Ekonomicky je primárně závislý na exportu, o který se starají zejména firmy s podílem vlastněným státem. Velkou mírou se Singapur podílí i na finančních službách a námořní dopravě.⁷⁷

2.2.3 Politický systém

Zásadní podíl na tom, že Singapur patří k nejbohatším a nejdynamičtější se rozvíjejícím zemím světa, má velmi stabilní politický systém, který zajišťuje jeho plnou suverenitu a umožňuje stálý a rychlý ekonomický i sociální rozvoj této republiky.⁷⁸

Je nutné zdůraznit, že tento politický systém, který zde nastolila dlouholetá vláda Li Kuang-jaa, nelze jednoznačně označit za liberální demokracii v západním slova smyslu srovnatelnou s evropskými demokratickými státy. Ostatně sami singapurští představitelé se tím nikdy netajili a v rámci asijských hodnot západní demokracii

⁷⁴ NĚMEČKOVÁ, Tereza. Singapur: role autoritativního režimu ve vývoji země. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2004, roč. XXVIII, č. 8, s. 22.

⁷⁵ *Fraser Institute: Economic Freedom of the World: 2015 Annual Report* [online] ©2016 [cit. 2. 5. 2016]. Dostupné z [www: https://www.fraserinstitute.org/studies/economic-freedom-of-the-world-2015-annual-report](https://www.fraserinstitute.org/studies/economic-freedom-of-the-world-2015-annual-report).

⁷⁶ HACHTEN, William A. Media Development Without Press Freedom. Lee Kuan Yew's Singapore. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 1989, roč. 66, č. 4822-827, s. 823.

⁷⁷ LIŠČÁK, Vladimír. *Státy a území světa*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2009. s. 717.

⁷⁸ KUBÁT, Michal. Politický systém Singapurské republiky. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1998, roč. 33, č. 3, s. 55.

otevřeně odmítali. Mnohými politology bývá Singapur označován za režim nedemokratický, někteří jej pojmenovávají jako autoritářství nebo osvícený autoritativní režim.⁷⁹ Jiní tvrdí, že se Singapur hlásí se k principům meritokracie.⁸⁰ Sami obyvatelé Singapuru nedemokratickou povahu státního zřízení nijak nekritizují. A pokud už se v Singapuru vyskytly nějaké krize režimu, pak všechny skončily posílením exekutivy na úkor nezávislosti soudů, médií či volební komise.⁸¹

Obyvatelé Singapuru jsou díky respektu k paternalistické vládě vedeni k tomu, aby se vyhrazovali vůči situaci, kdy jsou práva jednotlivce stavěna nad práva skupiny. Ví, že mají respektovat autority, podporovat rodinu a věřit tomu, že politici činí vše v nejlepším zájmu společnosti.⁸² Vláda navíc často zdůrazňuje, že pro zajištění stability a pořádku ve společnosti potřebuje mimořádné pravomoci a tvrdým přístupem k osobám podezřelých z podvrtné činnosti tak brání veřejnému násilí ve státě.⁸³ Soustavně proto vyvíjí politický tlak na rezort spravedlnosti a na tisk, terorizuje opozici⁸⁴ a porušuje lidská práva těch, kteří ji kritizují. To ale omlouvá tím, že aby vytěžila maximum pro většinu svých obyvatel, musí přehlížet svobody menšin.

S touto taktikou začal Li Kuang-jao již v roce 1961, kdy vrcholily vnitrostranické spory mezi frakcí jeho stoupců s levicovou frakcí zástupců zaměstnaneckých a studentských hnutí. Li Kuang-jao se opozici pomstil několika restriktivními zákony. V roce 1967 byl například pozměněn občanský zákon, čímž se znemožnila občanským hnutím jakákoli participace na politickém životě. Dále byl zřízen Úřad vnitřní bezpečnosti, který záhy vydal zákon, podle něhož směli být občané zadrženi bez jakéhokoli soudu na dobu neurčitou.

Když se tedy v roce 1981⁸⁵ dostal do parlamentu první zástupce opozice⁸⁶, Kuang-jao je přivítal slovy: „*Nepotřebujeme žádnou opozici v parlamentu. K čemu*

⁷⁹ LIŠČÁK, Vladimír. *Státy a území světa*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2009. s. 717.

⁸⁰ Už během studií na vysoké škole jsou na základě vědomostí a schopností cíleně vybírání perspektivní Singapurci, jejichž úkolem po absolvování univerzity bude řízení státu. (BELL, Daniel A. *East Meets West: Human Rights and Democracy in East Asia*. Princeton: Princeton University Press, 2000. s. 526-257.)

⁸¹ HOLÍK, Jiří. Malajsie na prahu první výměny vlády. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2009, roč. XXXIII, č. 1, s. 37.

⁸² ENGLEHART, Neil A., Rights and Culture in the Asian Values Argument: The Rise and Fall of Confucian Ethics in Singapore. *Human Rights Quarterly*. Baltimore: John Hopkins University Press, 2000, roč. 22, č. 2, s. 554.

⁸³ BELL, Daniel A. *East Meets West: Human Rights and Democracy in East Asia*. Princeton: Princeton University Press, 2000, s. 37.

⁸⁴ KUBÁT, Michal. Politický systém Singapurské republiky. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1998, roč. 33, č. 3, s. 55.

⁸⁵ Mezi roky 1968 až 1981 nebyli v singapurském parlamentu přítomní žádní opoziční kandidáti, což pro PAP představovalo poněkud trapnou situaci. Protože ale strana trvá na tom, aby opozice existovala,

bychom ji potřebovali? Za posledních 15 let se nám dařilo výborně i bez ní. Opozice je tak dobrá pro teatralnost, opozice není dobrá pro dobrou vládu.“ Přesto jej příchod opozice do parlamentu vystrašil a na to konto se rozhodl začít ovlivňovat složení parlamentu. Vláda započala výběr zástupců reprezentující soukromý sektor a různá sociální a odborová hnutí, kteří v parlamentu hájili zájmy občanské společnosti, ale současně také zájmy vládní strany, neboť ta jim takové postavení usnadnila. Byli to jediní zástupci občanské společnosti, se kterými vláda vedla dialog.⁸⁷

Z hlediska státního zřízení charakterizujeme Singapur jako unitární parlamentní konstituční republiku založenou na Westminsterském modelu parlamentní demokracie ztělesněnou v podobě Velké Británie. Jejím základním dokumentem je ústava. Ta se do 31. března 1980 skládala ze tří oddělených dokumentů – z Ústavy Singapuru, která byla přijata v době, kdy byl Singapur součástí Malajské federace, ze Singapurské proklamace z 9. srpna 1965 a z Malajské ústavy. Tím došlo k unikátnímu jevu: ústavní systém nezávislého Singapuru byl do určité míry formován ústavou jiného státu, v tomto případě Malajsie.⁸⁸ Právě na konci března roku 1980 došlo na základě rozhodnutí parlamentu, prezidenta a vlády k přetisku singapurské Ústavy jako uceleného dokumentu.⁸⁹

Aktuální verze singapurské Ústavy je značně rozsáhlá a nepřehledná: sestává ze 14 kapitol, 163 článků a 15 dodatků. Ústavu lze změnit kvalifikovanou většinou, tedy se souhlasem 2/3 všech členů parlamentu. K úpravám Ústavy Singapuru došlo několikrát, většinou, aby se posilovala role premiéra a role vlády. To ostatně odráží názor Li Kuang-jaa, který v roce 1984 prohlásil: „*Na základě mé zkušenosti musí být ústava vyrobená na zakázku, přesně ušitá na míru toho, kdo bude oblek nosit. Je to možná jako*

vymyslela náhražku v podobě tzv. backbenchers. To jsou řadoví poslanci bez vládní i parlamentní funkce, kteří během jednání zaujímají místa v zadních řadách. Ti sice patří k PAP, ale v parlamentu mají za úkol hrát roli „virtuální opozice“, i když současně musí dodržovat stranickou disciplínu. Jejich kritika vlády se proto týká druhořadých záležitostí. (ENGLEHART, Neil A., Rights and Culture in the Asian Values Argument: The Rise and Fall of Confucian Ethics in Singapore. *Human Rights Quarterly*. Baltimore: John Hopkins University Press, 2000, roč. 22, č. 2, s. 550-551.)

⁸⁶ Prvním opozičním poslancem byl J. B. Jeyaratnam, který byl žalován za pomluvu jak Li Kuang-jaem tak jeho nástupcem Goh Chok Tongem. Dalším prominentním kritikem PAP byl v parlamentu od roku 1998 Francis Seow. Ten byl okamžitě odsouzen za daňové úniky, pokutován a vykázán z parlamentu. (tamtéž.)

⁸⁷ NĚMEČKOVÁ, Tereza. Singapur: role autoritativního režimu ve vývoji země. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2004, roč. XXVIII, č. 8, s. 23.

⁸⁸ LIŠČÁK, Vladimír. *Státy a území světa*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2009. s. 718.

⁸⁹ KUBÁT, Michal. Politický systém Singapurské republiky. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1998, roč. 33, č. 3, s. 55.

*s botami: čím starší jsou, tím lépe padnou. Roztahujte je, změkčujte je, znovu je podrážejte, opravujte je. Vždycky budou sedět lépe než zcela nový pár bot.*⁹⁰

Práva, která stanovuje Ústava Singapuru, jsou slabá.⁹¹ Upravuje vztahy mezi institucemi státní moc, garantuje a definuje občanská práva (osobní nedotknutelnost, rovnost, svobodu slova, svobodu shromažďování a vyznání a zákaz zbavení občanství), značný prostor je v ní věnován důležitým otázkám ochrany suverenity Singapuru a ochraně republiky proti rozvratné a záškodnické činnosti. Mimoto se ústava zmiňuje o některých zvláštních, ne příliš typických úřadech jako je například Rada prezidentských poradců nebo Prezidentská rada pro práva menšin.⁹²

Pro prezidentské i parlamentní volby Singapuru platí povinná volební účast. Ten, kdo se k volbám nedostaví, je automaticky vyškrtnut z volebního seznamu. V případě, že nebude schopen doložit, že důvod, proč se voleb nezúčastnil, byl závažný, bude muset zaplatit pokutu 50 singapurských dolarů.⁹³

V čele státu stojí prezident⁹⁴ volený v přímých a všeobecných volbách na šest let.⁹⁵ Ústava nestanoví, kolik funkčních období může tatáž osoba zastávat prezidentský úřad. 28. 9. 1996 v rámci poslední změny ústavy, přitom schválil parlament ústavní reformu, která omezuje některé jeho pravomoci.⁹⁶ Formálně má prezident rozsáhlé kompetence a to zejména v rozpočtové a finanční oblasti,⁹⁷ reálně ale výkonnou mocí nedisponuje a podřizuje se vládě. Ani jeho politické postavení není silné, a jeho role je proto převážně ceremoniální.

⁹⁰ TEY, Tsun Hang. Confining the Freedom of the Press in Singapore: A "Pragmatic" Press for "Nation-Building"? *Human Rights Quarterly*, 2008, roč. 30, č. 4, s. 878-879.

⁹¹ ENGLEHART, Neil A., Rights and Culture in the Asian Values Argument: The Rise and Fall of Confucian Ethics in Singapore. *Human Rights Quarterly*. Baltimore: John Hopkins University Press, 2000, roč. 22, č. 2, s. 550-551.

⁹² *Constitution of the Republic of Singapore* [online] ©2016 [cit. 15. 3. 2016]. Dostupné z [www: http://statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view.w3p?page=0;query=DocId%3A%22cf2412ff-fca5-4a64-a8ef-b95b8987728e%22%20Status%3Ainforce%20Depth%3A0;rec=0](http://statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view.w3p?page=0;query=DocId%3A%22cf2412ff-fca5-4a64-a8ef-b95b8987728e%22%20Status%3Ainforce%20Depth%3A0;rec=0).

⁹³ *Singapore Elections Department* [online] ©2016 [cit. 19. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.eld.gov.sg/homepage.html](http://www.eld.gov.sg/homepage.html).

⁹⁴ Stávajícím prezidentem Singapuru je od roku 2011 Tony Tan Keng Yang, někdejší místopředseda vlády a bývalý bankéř. (*Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Singapur* [online] ©2016 [cit. 8. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/singapur/](http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/singapur/).)

⁹⁵ Změna ústavy nastala v roce 1991, do voleb v roce 1993 byl prezident volen na čtyřleté funkční období. (KUBÁT, Michal. Vládnutí a opozice v Singapuru: Jaký režim? *Politologická revue: diskuse - zprávy - recenze*. Praha: SWL ofsetová tiskárna, 2007, roč. 13, č. 2, s. 91.)

⁹⁶ LIŠČÁK, Vladimír. *Státy a území světa*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2009. s. 718.

⁹⁷ Prezident je garantem finanční politiky státu. Schvaluje proto rozpočet, může vetovat finanční rozhodnutí vlády, dohlíží na rozpočty státních podniků. (KUBÁT, Michal. Politický systém Singapuru. In: Ženíšek, M., Šanc, D. *Commonwealth, politické systémy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk Aleš Čeněk, 2007, s. 253.)

Pozornost si zaslouží pasivní volební právo týkající se prezidenta. Kandidát na tento post musí být osoba starší 45 let žijící na území Singapuru nejméně 10 let. Současně nesmí být členem žádné politické strany, ale musí mít alespoň tříletou zkušenost s působením ve vysokém státním úřadu, být šéfem nějaké vládní agentury nebo ředitelovat společností s kapitálem alespoň 100 milionů singapurských dolarů. Uchazeče navíc schvaluje Výbor pro prezidentské volby skládající se z vybraných vysokých státních úředníků. Ti mimo jiné posuzují, zda je onen kandidát „osobou čestnou a s dobrým charakterem a reputací“. Díky takto nastaveným podmínkám se v minulosti již dvakrát stalo, že byl prezidentem automaticky zvolen jediný kandidát, kterému se podařilo zaregistrovat svoji kandidaturu.⁹⁸ V letech 1999 a 2005 se to týkalo vládou podporovaného Sellapana Ramanathana Nathana.

Zákonodárnou moc ve státě představuje parlament. Jednokomorový Parlament Singapuru čítá 83 volených poslanců s maximálně pětiletým volebním obdobím. Dalších maximálně šest křesel může na základě svého rozhodnutí obsadit prezident a stejný počet míst je rezervovaných pro kooptované členy opozice. Funkční období těchto nezvolených členů parlamentu je zkráceno na dva roky, na rozdíl od řádně zvolených poslanců navíc nesmí hlasovat o změnách ústavy, o rozpočtu nebo vyslovovat důvěru vládě.⁹⁹

Silné postavení má v Singapuru premiér¹⁰⁰, který stojí v čele vlády. To je v první řadě zásluha Li Kuang-jaa, který z relativně zaostalého postkoloniálního Singapuru, zemi s chybějícím nerostným bohatstvím, vybudoval světové finanční centrum. Ostatně, aby se zajistila kontinuita politiky parlamentu a aby „starší“ dohlíželi na „mladší“, neodcházejí bývalí premiéři Singapuru do penze, ale stávají se tzv. ministry-seniory. Pro Li Kuang-jaa byla dokonce zřízena speciální funkce ministra-mentora.¹⁰¹

Singapurská vláda je zřízena dle 24 článku Ústavy Singapuru. Je kolektivně odpovědná parlamentu, má 19 členů, které si na radu prezidenta vybírá z členů parlamentu premiér. Pro vládu je typické, že jeden ministr pokrývá více rezortů.

⁹⁸ KUBÁT, Michal. Politický systém Singapuru. In: Ženišek, M., Šanc, D. *Commonwealth, politické systémy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk Aleš Čeněk, 2007, s. 253.

⁹⁹ *Constitution of the Republic of Singapore* [online] ©2016 [cit. 15. 3. 2016]. Dostupné z [www: http://statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view.w3p?page=0;query=DocId%3A%22cf2412ff-fca5-4a64-a8ef-b95b8987728e%22%20Status%3Ainforce%20Depth%3A0;rec=0](http://statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view.w3p?page=0;query=DocId%3A%22cf2412ff-fca5-4a64-a8ef-b95b8987728e%22%20Status%3Ainforce%20Depth%3A0;rec=0).

¹⁰⁰ Třetím premiérem Singapuru je čtyřiašedesátiletý Lee Hsien Loong, absolvent matematiky a počítačových věd na univerzitě v Cambridge. Aktuální volební období mu běží od 1. října 2015, ale poprvé byl premiérem zvolen již v roce 2004. (*Prime Minister's Office Singapore* [online] ©2016 [cit. 8. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.pmo.gov.sg/cabinet/mr-lee-hsien-loong](http://www.pmo.gov.sg/cabinet/mr-lee-hsien-loong).)

V současné vládě se například spojil rezort ministra infrastruktury s ministrem dopravy nebo rezort ministra zahraničí a ministra, který má na starosti zákony a právo.¹⁰²

Reálné fungování singapurského politického systému je však ovlivněno postavením vládnoucí autoritářské Strany lidové akce (PAP). Ta od roku 1965, kdy se Singapur oddělil od Malajsie, vyhrála drtivým způsobem všechny volby a vždy sama sestavovala vládu.¹⁰³ V posledních volbách v září 2015 získala PAP 83 křesel a centristická Dělnická strana Singapuru šest.¹⁰⁴ Politologové proto říkají, že místo aby byla vláda odpovědná parlamentu, je odpovědná PAP.¹⁰⁵

Po britském koloniálním režimu zdědil Singapur vnitřní bezpečnostní zákony, na jejich základě jsou zadržováni lidé potenciálně nebezpeční pro PAP a vládu.¹⁰⁶ Opozice v Singapuru existuje, je legální a legitimní, ale její možnosti jsou omezené například co se politické mobilizace či organizace týče. Politické strany například musí dodržovat přísná finanční pravidla, mezi něž patří i zákaz přijímat dary ze zahraničí. Opozičním stranám je také často bráněno pronajmout si prostory ve vládou spravovaných budovách, kterých je v Singapuru naprostá většina.¹⁰⁷ Opozici nepřidává ani to, že trpí nedostatkem osobností, že je nejednotná a na singapurské podmínky značně ideologická. Politické ideologie totiž těžko převáží nad úspěšným ekonomickým a sociálním pragmatismem vlády.¹⁰⁸ Dále mají opoziční strany limitované možnosti, jak vést s PAP volební boj, ale je nutné zdůraznit, že jim PAP umožňuje ve formálních slova smyslu přežít. Své nadvlády dosahuje PAP mnohými prostředky. Singapur má například restriktivní Tiskový zákon navržený tak, aby zabraňoval kritikům vystupovat

¹⁰¹ KUBÁT, Michal. Vládnutí a opozice v Singapuru: Jaký režim? *Politologická revue: diskuse - zprávy - recenze*. Praha: SWL ofsetová tiskárna, 2007, roč. 13, č. 2, s. 93.

¹⁰² *Prime Minister's Office Singapore* [online] ©2016 [cit. 8. 4. 2016]. Dostupné z [www](http://www.pmo.gov.sg/cabinet): <http://www.pmo.gov.sg/cabinet>.

¹⁰³ Nejmenšího vítězství dosáhla v roce 1963, kdy získala pouze 37 křesel z 51. V letech 1968 až 1980 naopak obsazovala 100 % křesel v parlamentu. (KUBÁT, Michal. Vládnutí a opozice v Singapuru: Jaký režim? *Politologická revue: diskuse - zprávy - recenze*. Praha: SWL ofsetová tiskárna, 2007, roč. 13, č. 2, s. 92.)

¹⁰⁴ Mezi další opoziční politické strany patří Singapurská demokratická aliance či liberální Singapurská demokratická strana. (LIŠČÁK, Vladimír. *Státy a území světa*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2009. s. 718.)

¹⁰⁵ KUBÁT, Michal. Vládnutí a opozice v Singapuru: Jaký režim? *Politologická revue: diskuse - zprávy - recenze*. Praha: SWL ofsetová tiskárna, 2007, roč. 13, č. 2, s. 92.

¹⁰⁶ ENGLEHART, Neil A., Rights and Culture in the Asian Values Argument: The Rise and Fall of Confucian Ethics in Singapore. *Human Rights Quarterly*. Baltimore: John Hopkins University Press, 2000, roč. 22, č. 2, s. 550-551.

¹⁰⁷ *US Department of State: Country Reports on Human Rights Practices for 2015: Singapore* [online] ©2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z [www](http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper): <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper>.

proti vládě, bránil svobodě projevu a omezoval je v přístupu k alternativním zdrojům informacím. Sdělovací prostředky jsou pod efektivní vládní kontrolou. Oblíbenou taktikou PAP je také žalovat opoziční kandidáty, kteří kritizují vládu nebo členy PAP, z urážky na cti nebo pomluvy. Vládní kontrola soudní moci totiž zajišťuje, že verdikty soudu budou ve prospěch PAP.

V Singapuru zkrátka dlouhodobě dochází k tvrdému omezování klíčových politických práv - tedy práva na svobodu projevu, sdružování a shromažďování. Ústavní článek 14 sice tato práva zaručuje, avšak současně připouští jejich zákonné omezení tam, kde je to „nezbytné či vhodné s ohledem na bezpečnost Singapuru, veřejný pořádek nebo morálku či v případě svobody projevu se zřetelem na přátelské vztahy s ostatními zeměmi, k ochraně parlamentních výsad či proti pohrdání soudy, pomluvě nebo nabádání k trestnému činu“.¹⁰⁹ Veřejná shromáždění a projevy na veřejnosti proto upravuje Shromažďovací zákon (Public Entertainments and Meetings Act), který vyžaduje předběžné schválení jakéhokoli veřejného vystoupení od policie, ale poslední slovo má vždy ministr vnitra. Sdružování občanů zase upravuje Sdružovací zákon (Societies Act), podle kterého musí všechny spolky či nevládní organizace včetně politických stran sdružující více jak deset osob získat souhlas vlády, která pouze na základě vlastního uvážení a bez udání důvodu může jeho udělení odepřít.

Paradoxně, bez ohledu na to všechno, je podpora opozičním stranám relativně vysoká. Kvůli volebnímu principu prosté většiny, který kombinuje jednomandátové a vícemandátové volební obvody, a v němž vítěz bere vše a obsazuje většinu křesel, ale nejsou schopny proniknout do parlamentu.

V zemi rovněž téměř neexistuje korupce, a to díky existenci Úřadu pro vyšetřování korupčních praktik, který působí v rámci osobního sekretariátu premiéra, což jen posiluje mocenské postavení předsedy vlády. Nevládní nezisková organizace Transparency International proto Singapur každoročně řadí v Indexu vnímání korupce (Corruption Perceptions Index) mezi nejlépe hodnocené země. V roce 2015 skončil Singapur v konkurenci 167 států a teritorií na 8. místě (index 85).¹¹⁰

¹⁰⁸ KUBÁT, Michal. Vládnutí a opozice v Singapuru: Jaký režim? *Politologická revue: diskuse - zprávy - recenze*. Praha: SWL ofsetová tiskárna, 2007, roč. 13, č. 2, s. 95.

¹⁰⁹ *Constitution of the Republic of Singapore* [online] ©2016 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view.w3p?page=0;query=DocId%3A%22cf2412ff-fca5-4a64-a8ef-b95b8987728e%22%20Status%3Ainforce%20Depth%3A0;rec=0](http://statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view.w3p?page=0;query=DocId%3A%22cf2412ff-fca5-4a64-a8ef-b95b8987728e%22%20Status%3Ainforce%20Depth%3A0;rec=0).

¹¹⁰ *Transparency International: Corruption Perceptions Index 2015* [online] ©2016 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.transparency.org/cpi2015](http://www.transparency.org/cpi2015).

3. Postavení a role médií v Hongkongu a Singapuru

3.1 Hongkong

Hongkongský mediální systém je obecně považován za pluralistický a komerčně orientovaný a místní obyvatelstvo si zakládá na tom, že sdílí liberální hodnoty, dědictví po britské koloniální správě, jejichž základem je svoboda slova a nezávislost médií.

Mediální prostředí v Hongkongu je zcela unikátní. Zásadní vliv na jeho utváření měla britská koloniální správa a její legislativní rámec spolu s politickou a sociální interakcí s Čínskou lidovou republikou. Ta sice během koloniálního období neměla na území Hongkongu oficiální pravomoc, nepřímo zde ale uplatňovala svůj vliv. V Hongkongu tedy docházelo ke střetu západních britských a čínských vlivů.

Snahy pekingských úřadů působit na hongkongská média můžeme pozorovat zhruba od začátku 90. let. Přední představitelé komunistické tiskové agentury Nová Čína tehdy opakovaně zdůrazňovali, že by hongkongští novináři měli být vlastenci. Ředitel Úřadu pro záležitosti Hongkongu a Macaa při pekingské ústřední Státní radě Lu Ping v souvislosti s předáním provedl soupis témat, o kterých by se mělo i po roce 1997 zcela svobodně informovat, a o kterých nikoliv. Mezi ty netolerovaná či zakázaná témata patřila a lze říci, že i nadále patří, Tibet, Tchaj-wan a další separatistická území, dále duchovní hnutí Falun Gong, které Peking označuje za „zlou sektu“, problematika lidských práv a demokratických hnutí obecně. Hongkongským novinářům také nebylo doporučováno, aby osobně útočili na politické lídry ČLR.

V době své novodobé existence nebyl Hongkong nikdy klasickou demokracií v západním slova smyslu, ani nebyl zcela svobodný. Proto by bylo mylné přisuzovat současnou relativní svobodu tisku v Hongkongu výlučně britské správě. V Hongkongu ani neplatila identická svoboda tisku a principy svobodného vyjadřování, které platily ve Velké Británii. Ostatně ani v dalších britských koloniích nebyly na začátku 20. století podobné svobody dosaženy. Britové v Hongkongu až na výjimky neuplatňovali absolutní moc a spíše preferovali metodu nevměšování se. Hongkongské prostředí se sice vyznačovalo poměrně velkou volností v kritice čínských poměrů, nikdy zde ale nebylo zcela možné otevřeně kritizovat britskou administrativu. Naštěstí pro Velkou

Británii se většina čínských emigrantů vymezovala kriticky pouze vůči Peking, nikoliv vůči Londýnu.¹¹¹

Mediální systém Hongkongu se nejvýrazněji proměnil v polovině 80. let 20. století vlivem tehdejších politických změn a vyjednávání Číňanů a Britů o předání území. Předtím byl totiž hongkongský tisk pod vlivem přísného tiskového zákona koloniálního režimu, vykazoval apolitičnost a média, která se profilovala jako politicky vyhraněná, měla malý počet čtenářů. Mezi lety 1945-1982 zkrátka obyvatelé Hongkongu neprojevovali velký zájem o politické dění a jejich apatie byla prolomena pouze třikrát.¹¹²

Od 70. let se začala v Hongkongu formovat umírněná protestní kultura západního stylu. Demonstrace začali pořádat studenti, církve i příslušníci sociálních skupin a podepisovali petice na protest proti výstavbám bytů, ochraně životního prostředí i čistě politickým otázkám. Množství demonstrací se zvýšilo především v letech před předáním správy ČLR, a to z 31 v roce 1984 na 272 v roce 1990.¹¹³

Až po roce 1984 začala být hongkongská společnost definitivně politizovaná a to nejenom vlivem chystaného navrácení Číně, ale také kvůli sérii politických reforem. Jednu ze zásadních reforem, první svobodné volby do Legislativní rady, velice podporoval poslední úřadující britský guvernér Chris Patten. Dalším podnětem pro změny bylo demokratizační hnutí v Čínské lidové republice, které skončilo na náměstí Nebeského klidu v červnu 1989 masakrem a smrtí nespécifikovaného počtu lidí. Ruku v ruce se sílí politickou uvědomělostí občanů Hongkongu a jejich větší angažovaností lze pozorovat, že se média začala soustředit na politická a občanská témata. Znatelný byl také nárůst Hongkongčanů, kteří studovali žurnalistiku.¹¹⁴ Do té doby postrádali novináři z profese dostatečné vzdělání, navíc byli špatně placeni, tudíž byli náchylní k pobírání úplatků.

¹¹¹ FLANDEROVÁ, Linda. *Analýza mediálního prostředí v Hongkongu v letech 2005 až 2010*. Praha, 2012. s. 24, 26 a 29. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

¹¹² V roce 1956 došlo ke frakčním bojům mezi přívrženci komunistů a Kuomintangu. V roce 1966 Hongkong zažil tři noci nepokojů, kdy demonstranti protestovali proti zvýšení poplatků za trajekt přes úžinu mezi ostrovem Hongkong a pevninským Kowloonem. V roce 1967 Hongkong zasáhly bombové útoky a pouliční násilí, ozvěna tzv. kulturní revoluce v Čínské lidové republice. (FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 60-61.)

¹¹³ tamtéž.

Mezi ty, kdo začali v Hongkongu vydávat první noviny, patřilo koloniální obyvatelstvo z Velké Británie. Teprve až na přelomu 19. století začaly existovat zárodky čínského tisku a to i díky disidentům, kteří sem utíkali z pevninské Číny, kde neměli možnost svobodně kritizovat režim.¹¹⁵ Od roku 1949 se pak Hongkong stal nárazníkovou zónou ideologického konfliktu mezi Čínskou lidovou republikou a Čínskou republikou, jejichž oba tábory zde vydávaly své ideologicky zabarvené noviny. Taktikou britské správy té doby bylo potlačit tisk obecně, což ale vedlo k ještě větším komplikacím a zvýšení politického tlaku z pevninské Číny. Nakonec se ukázalo, že redukce svobody tisku měla ještě horší důsledky, než kdyby došlo k realizaci neomezené svobody slova komunistického tisku.¹¹⁶

V roce 1991 vycházelo v Hongkongu 485 tištěných periodik, z nichž bylo 57 novin. Polovina novin se tematicky soustředila na koňské sázky a společenské události, méně než polovina se pak seriózně zabývala politikou. Počet tiskovin postupem let narůstal a to díky nárůstu ekonomické a životní úrovně obyvatelstva. Brzy zde vznikla široká škála místních novin. Zastoupena byla ultralevice, levice, střed, pravice i ultrapravice. V roce 1997 pak vycházelo v Hongkongu již 625 periodik, z toho 58 deníků. Existovaly zde také tři televizní a tři rozhlasové stanice.

V době asijské ekonomické krize v roce 1997, která kontinent drtivě zasáhla, se ale velká část bilingvních Hongkongčanů odvrátila od anglicky psaných novin k čínsky psanému tisku. Mohla za to i finanční stránka věci, jelikož cena za čínské noviny byla nižší než za ty anglické. Pro anglicky psaný tisk to nicméně nepředstavovalo likvidační období a to zejména díky rostoucímu počtu členů mezinárodní komunity a přílivu čínských imigrantů ze zámoří.¹¹⁷

¹¹⁴ LEE, Paul, S., CHU, Leonard, L. Hong Kong Media System in Transition: A Socio-Cultural Analysis. *Asian Journal of Communication*. 1995, roč. 5, č. 2, s. 93. Dostupné z [www: http://my.chinese.cn/space-264-do-thread-id-2002.html](http://my.chinese.cn/space-264-do-thread-id-2002.html).

¹¹⁵ FLANDEROVÁ, Linda. *Analýza mediálního prostředí v Hongkongu v letech 2005 až 2010*. Praha, 2012. s. 25. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

¹¹⁶ Na konci občanské války v roce 1949 se jednotky věrné Čínské republice stáhly z pevninské Číny na nedaleký ostrov Tchaj-wan. ČLR stále deklaruje Čínskou republiku za součást svého území, neuznává její nezávislost a pod jejím nátlakem ji tak dnes uznává pouze 23 států světa. Tchaj-wan, resp. Čínská republika, který je demokratickým a de facto samostatným státem, nepřetržitě apeluje na mezinárodní společenství, aby přijalo ostrov s 23 miliony obyvateli do OSN a dalších mezinárodních organizací.

¹¹⁷ FLANDEROVÁ, Linda. *Analýza mediálního prostředí v Hongkongu v letech 2005 až 2010*. Praha, 2012. s. 28 a 32 - 33. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Dnes v Hongkongu vychází celá řada tiskovin. Ke konci srpna 2015 se jejich počet zastavil na 54 denících¹¹⁸ a 679 periodických tiskovinách (toto číslo zahrnuje i elektronické noviny). Hongkongčané si na konci léta 2015 mohli ke sledování vybrat z více než sedmi set televizních místních i zahraničních kanálů. Počet rádiových stanic se pohybovalo kolem dvaceti.¹¹⁹

Mezi nejvýznamnější anglicky psané deníky patří The South China Morning Post, China Daily Hong Kong Edition a The Standard. Hlavní čínskojazyčné deníky jsou Oriental Daily News, Apple Daily, The Sun, Ming Pao Daily News, Sing Tao Daily, Sing Pao Daily News, Ta Kung Pao, Wen Wei Po, Hong Kong Economic Times, Hong Kong Economic Journal a Hong Kong Commercial Daily. Velkou skupinu tvoří také zdarma distribuované čínské deníky Headline Daily a Metro Daily. Mezi hlavní televizní stanice náleží Television Broadcasts Limited (TVB) a Asia Television Limited (aTV). Nejrozšířenější rozhlasové stanice jsou Radio Television Hong Kong (RTHK), Commercial Radio Hong Kong (CRHK) a Metro Radio Hong Kong.¹²⁰

Dnešní hongkongská média podstatně definuje jejich vlastnictví. Přední mediální zástupci v regionu jsou většinou jedinci, kteří často podnikají ve sféře realit, hotelů či oblečení. Média pro ně představují pouze zdroj byznysu a podnikatelský záměr, proto necítí žádnou zodpovědnost vůči občanům. Majitelé hongkongských médií navíc často mívají investiční zájmy v pevninské Číně, které se snaží logicky chránit. Z toho důvodu jejich média málokdy kritizují politiku ČLR nebo proti ní ostřeji vystupují.

Na druhou stranu nejsou výjimečné ani případy, kdy pekingští podnikatelé či přímo vláda vstupuje do byznysu s hongkongskými médii. Například Bank of China zřízená přímo pekingskou vládou vlastní akcie ve společnosti, která drží nadpoloviční akcie v televizi ATV. Na základě toho někteří usuzují, že se tímto způsobem snaží pevninská Čína upevnit kontrolu nad médii v Hongkongu.¹²¹

Velký otřes na hongkongském mediálním trhu způsobila změna majitelů dvou klíčových deníků – The South China Morning Post (SCMP) a Ming Pao a vstup dvojice nových médií - Hong Kong Economic Times a Apple Daily.

¹¹⁸ Z tohoto počtu bylo 27 čínskojazyčných, 12 anglicky psaných, 10 bilingvních a 5 japonsky psaných deníků.

¹¹⁹ *Government of Hong Kong* [online] ©2016 [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.gov.hk/](http://www.gov.hk/).

¹²⁰ *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Hongkong* [online] ©2016 [cit. 5. 5. 2016]. Dostupné z [www: http://www.mzv.cz/hongkong/cz/index.html](http://www.mzv.cz/hongkong/cz/index.html).

¹²¹ MORIARTY, Francis. Press Freedom in Hong Kong: the trend is down. *Hong Kong Journal*, 2007, č. 6. Dostupné z [www: http://www.hkjournal.org/archive/2007_summer/moriarty.htm](http://www.hkjournal.org/archive/2007_summer/moriarty.htm).

The South China Morning Post byl založen v roce 1903 britskými a australskými Číňany. Momentálně se jedná o nejprodávanější anglicky psané noviny s denním nákladem 100 tisíc kusů, kterým náleží nálepka novin reprezentující britskou vládu a bohaté a mocné. Od roku 1971, kdy The South China Morning Post vstoupil na burzu, odkoupil více jak 50 % akcií tohoto deníku australský mediální magnát a miliardář Rupert Murdoch a jeho společnost News Corporation. V roce 1993 se ale Murdoch rozhodl prodat nejprve 34,9 % a záhy i dalších 25 % akcií deníku dvěma čínsko-malajsijským obchodníkům. Prodej SCMP zdůvodnil tím, že Peking jej činil odpovědným za otištěné kritické komentáře na adresu Čínské lidové republiky a hrozil mu ztížením podmínek pro jeho obchodní aktivity. Murdochova mediální korporace 21st Century Fox také vlastní televizní stanici Star TV, která vysílala zprávy BBC. Po natočení snímku BBC o sexuálním životě Mao Ce-tunga však Murdoch na nátlak Pekingu přestal zprávy BBC vysílat.¹²²

Podruhé se vlastnictví SCMP změnilo nedávno, v první polovině roku 2016, kdy jej odkoupila společnost Alibaba Group. Jedná se o zřejmě největší čínskou společnost v oblasti IT se sídlem v Chang-čou v provincii Če-ťiang, která společnost SCMP Group, pod níž spadá i nejprodávanější hongkongský deník, odkoupila údajně za 264 milionů amerických dolarů. 5. dubna 2016, kdy Alibaba Group dokončila akvizici, vydala prohlášení. V něm se zavázala k tomu, že bude podporovat editorskou nezávislost a investovat do zlepšení kvality obsahu deníku. Ujistění Alibaba Group přesto vzbudilo mezi obyvateli Hongkongu obavy z toho, kam se bude SCMP ubírat. Výkonný místopředseda Joseph Tsai rovněž uvedl, že Alibaba Group plánuje zrušit placené webové předplatné deníku. Cílem toho podle Tsaie je, aby si o Číně, druhé největší ekonomice světa, mohli přečíst lidé kdekoliv na světě, aby tuto zemi lépe pochopili a poznali.¹²³

Podobný osud potkal i čínsky psaný deník Ming Pao založený roku 1959. V roce 1995 jej totiž odkoupil Tiong Hiew King, malajsijsko-čínský zakladatel společnosti Rimbunan Hijau Group. Dnes je deník součástí holdingu Media Chinese International Limited, který vznikl sloučením malajsijských a hongkongských mediálních korporací.

¹²² FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 61.

¹²³ CHOW, Chung-Yan. Alibaba buys South China Morning Post Group's media business, pledges to uphold editorial independence and remove paywall. *South China Morning Post* [online] ©2016 [cit. 8. 5. 2016]. Dostupné z www: <http://www.scmp.com/business/companies/article/1890060/alibaba-buys-south-china-morning-post-groups-media-business>.

V roce 1995 způsobil revoluci na mediálním trhu v Hongkongu v jistém slova smyslu také příchod bulvárního deníku Apple Daily soukromého vlastníka Jimmyho Lai Chee Yinga. Apple Daily se začal profilovat jako kritik politiky Číny, díky čemuž se z něj stal jakýsi ochránce zájmů Hongkongčanů. Navíc měl vliv na tehdejší cenové války, přinesl odlišný formát zpráv - především orientaci na násilí a skandály.¹²⁴

S příchodem Apple Daily zaznamenala proměnu hongkongského mediálního trhu i Asociace žurnalistů Hongkongu. Členové Asociace se v průzkumu z roku 1998 shodli na tom, že se novinářská etika v Hongkongu za poslední roky zhoršila, že je v tisku příliš mnoho sexu, nevkusných fotografií, přehnaně zveličených zpráv a infotainmentu. Respondenti zastávali názor, že je na vině přílišná konkurence v médiích a komercializace.¹²⁵ Konkurenci zvýšily i zdarma distribuované deníky. Hlavní motivací vydavatelů těchto volně rozdávaných tiskovin je reklama - rozhodně není jich prvořadým cílem nějaká politická korektnost nebo vyváženost zpravodajství. Patří mezi ně *Headline Daily*, *Am 730* a *Metro*.

Vzhledem ke kontroverzní situaci hongkongských médií vzniklo postupem let několik organizací, které se soustředí na ochranu zájmů žurnalistů. V prvé řadě to je Asociace hongkongských žurnalistů (*The Hong Kong Journalist Association*) založená roku 1968. Jejím cílem je zasloužit se o zvyšování svobody tisku a integrity zpravodajství. Jako unie sdružující žurnalisty usiluje o ochranu jejich pracovních práv. Mezi hlavní náplň její činnosti patří monitoring legislativy, která by mohla ohrozit hongkongské novináře v jejich práci. Asociace má svoji ústavu, která zahrnuje nejen organizační ukotvení, ale rovněž Etický kodex. Za klíčovou označují členové Asociace nezávislost, a proto deklarují, že nepřijímají žádnou finanční podporu od vlády a ani od komerčních společností. Ekonomická stránka Asociace je zajištěna na bázi členských příspěvků a výnosech z charitativních akcí, jakou je například výroční večeře.¹²⁶ Asociace každoročně vydává zprávu, v níž hodnotí míru svobody tisku v Hongkongu.¹²⁷

Další podobnou organizací sdružující žurnalisty je Hongkongská výkonná novinová asociace (*Hong Kong News Executives' Association*) založená roku 1986. Ta

¹²⁴ FLANDEROVÁ, Linda. *Analýza mediálního prostředí v Hongkongu v letech 2005 až 2010*. Praha, 2012. s. 35. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

¹²⁵ *Hong Kong Journalists Association: Press Release* [online] ©2016 [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.hkjournal.org/archive/2007_summer/moriarty.htm](http://www.hkjournal.org/archive/2007_summer/moriarty.htm).

¹²⁶ *Hong Kong Journalists Association* [online] ©2016 [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.hkja.org.hk/site/portal/Site.aspx?](http://www.hkja.org.hk/site/portal/Site.aspx?)

za svůj hlavní cíl označuje podporu a ochranu svobody tisku a vyjadřování, posílení porozumění mezi členy asociace, podporu profesní jednoty novinářů a zachování důstojnosti této profese. Asociace současně klade důraz na veřejnost, která má na žurnalisty dohlížet, aby přinášeli objektivní, přesné a nestranné informace.¹²⁸

V Hongkongu rovněž působí Tisková rada, která vznikla primárně z iniciativy Hongkongské výkonné novinové asociace a Asociace hongkongských novinářů. Hlavním smyslem Tiskové rady je dohlížet na společnost, chránit veřejnost před porušováním práva na soukromí a především hlídat, aby byly dodržovány standardy platné pro všechny novináře. Mezi úkoly Tiskové rady patří i to, aby docházelo k posilování etických standardů a podpoře svobody tisku. Rada se také zabývá stížnostmi od občanů na noviny.¹²⁹

Není pochyb o tom, že útoky na novináře v Hongkongu se v posledních letech množí. Asociace hongkongských novinářů ve své výroční zprávě za rok 2015 označila uplynulé období za „nehorší za posledních 30 let“, pokud se zohlední útoky na novináře. Sami novináři v průzkumu uvedli, že „cítily, jak se svoboda tisku zhoršuje.“¹³⁰

Kromě útlaku, se kterým se novináři museli potýkat během okupace vládní čtvrti, došlo například v létě roku 2011 k napadení 19 novinářů, kteří reportovali o každoročním protestním průvodu, policisty. Podle Asociace hongkongských novinářů došlo k porušení práva na svobodu slova, tisku a shromažďování, kterou zaručuje Všeobecná deklarace lidských práv, ústava ČLR i Základní zákon. Podobně kritické ohlasy se ozývaly rovněž v létě 2011, konkrétně v srpnu, v souvislosti s návštěvou čínského vicepremiéra Li Keqiang, kdy novináři ani fotografové nemohli o jeho pobytu v Hongkongu svobodně informovat.

K nejbrutálnějšímu fyzickému útoku na hongkongského novináře v novodobé historii však došlo 26. února 2014. Terčem dvojice mužů ozbrojených noži se stal bývalý šéfredaktor deníku Ming Pao Kevin Lau. Lau utrpěl bodná poranění na zádech a nohách, díky operaci ale přežil. Deník Ming Pao v reakci na útok nabídl komukoliv, kdo poskytne informace vedoucí k dopadení pachatele, 3 miliony hongkongských dolarů

¹²⁷ *Hong Kong Journalists Association: Code of Ethics* [online] ©2016 [cit. 2. 5. 2016]. Dostupné z [www: http://www.hkja.org.hk/site/portal/Site.aspx?id=A1-502&lang=en-US](http://www.hkja.org.hk/site/portal/Site.aspx?id=A1-502&lang=en-US).

¹²⁸ *Hong Kong News Executives' Association* [online] ©2016 [cit. 3. 5. 2016]. Dostupné z [www: http://nea.org.hk/eng/htmlpage.php?id=60](http://nea.org.hk/eng/htmlpage.php?id=60).

¹²⁹ *Hong Kong Press Council* [online] ©2016 [cit. 2. 5. 2016]. Dostupné z [www: http://www.presscouncil.org.hk/en/web_council.php?p=1](http://www.presscouncil.org.hk/en/web_council.php?p=1).

(více než 9 milionů korun). Ve spojitosti s útokem bylo nakonec zadrženo jedenáct lidí, z nichž dva byli odsouzeni k 19 letům ve vězení. Motiv jejich činu zůstává nejasný a pouze se o něm spekuluje. Nejvíce převažují domněnky, že se jednalo o další pokus pevninské Číny, jak si vynutit v Hongkongu kontrolu nad svobodou tisku.¹³¹ Ming Pao se totiž řadí mezi nejliberálnější deníky v Hongkongu. Za šéfredaktorství Kevina Laua se deník proslavil několika investigativními kauzami, odhalenými cílícími na politiky i otevřenou kritikou vlády a podporou demokratických reforem. Sám Lau byl ještě před samotným útokem, v lednu 2014, ze své funkce za poněkud zvláštních okolností odvolán. Na jeho podporu tehdy vyšlo do ulic několik tisíc lidí a na tři sta jeho bývalých kolegů se podepsalo pod petici za jeho zachování v křesle šéfredaktora Ming Pao a za záruku svobody tisku.

I přes určitý tlak, který je na novináře vyvíjen, a nepříjemné prostředí, ve kterém musí hongkongští žurnalisté působit, je však nezbytné vyzdvihnout, že od roku 1994 nebyl v Hongkongu trestně stíhán nebo dokonce uvězněn žádný novinář.¹³² Posledním obžalovaným hongkongským novinářem byl Si Jang z listu Ming Pao společně s pekingskou novinářkou Kao Ji. Obvinění byli z vyžrazení státního tajemství, jehož znění ovšem otisklo i několik dalších novin. Si Jang byl odsouzen ke 12 rokům odnětí svobody, i když na konci roku 1996 byl překvapivě propuštěn. Kao Ji poslal soud do vězení na šest let.¹³³

Ve spojitosti s Hongkongem nesmí být opomenuto zmínit oblast alternativních médií. Ty sice nejsou odborníky dostatečně probádány a postrádají rozsáhlejší teoretický základ, jejich síla ale roste. Alternativní média mají nekomerční povahu a nejsou kontrolována ani vlastněná státem. Vystupují proti hegemonii mainstreamových médií, profilují se jako demokratická média nezapojující do své činnosti profesionály z povolání. Rovněž bývají mezi lidmi distribuovány bez nároku na autorské právo, většinou zadarmo nebo jen za symbolickou cenu.

¹³⁰ *Journalists Caught Between Two Fires*. Annual Report 2015. Hong Kong Journalists Association [online] ©2016 [cit. 28. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.hkja.org.hk/site/Host/hkja/UserFiles/file/Annual_report_2015%20FINAL.pdf](http://www.hkja.org.hk/site/Host/hkja/UserFiles/file/Annual_report_2015%20FINAL.pdf).

¹³¹ CHU, Julie. Jailed: 'Cold blooded' duo get 19 years each for knife attack on Hong Kong journalist Kevin Lau. *South China Morning Post* [online] ©2016 [cit. 8. 5. 2016]. Dostupné z [www: http://www.scmp.com/news/hong-kong/law-crime/article/1851408/two-nnifemen-jailed-19-years-brutal-attack-ming-pao-editor](http://www.scmp.com/news/hong-kong/law-crime/article/1851408/two-nnifemen-jailed-19-years-brutal-attack-ming-pao-editor).

¹³² FLANDEROVÁ, Linda. *Analýza mediálního prostředí v Hongkongu v letech 2005 až 2010*. Praha, 2012. s. 61. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Někteří odborníci se domnívají, že by právě alternativní média mohla vyplnit prázdňý prostor, pomoci k demokratizaci Hongkongu a větší mobilizaci občanské společnosti. Ukázkovým příkladem pro to může být online alternativní In-media, platforma pro šíření a sdílení informací a diskuzi o tématech, která od roku 2004 posiluje svou činností sociální aktivismus.

In-media je nezávislé médium, které není financováno vládou, ale vesměs spoléhá na dotace od štědrých dárců. Do In-media může svým článkem přispívat kdokoliv, kdo se na jejich webové stránky registruje. Je pak pouze na uvážení editorů, zda příspěvek uveřejní, nebo z nějakého důvodu vymažou.¹³⁴ In-media poskytuje prostor, který zprostředkovává komunikaci mezi aktivisty a obyčejnými uživateli internetu. Web In-media nevznikl z iniciativy žádné politické strany ani občanského sdružení. Na začátku neměli jeho zakladatelé ani přesná pravidla pro online komunikaci.¹³⁵ Důležité pro In-media je důraz na hodnoty demokracie a spravedlnost. Poskytuje proto cíleně prostor pro vyjádření těm, kteří jsou v opozici nebo v menšině. Často se také zajímá o investigativní témata, která jsou v občanském zájmu. Význam In-media je zesílen i díky sociálním sítím. Články jsou například sdíleny na sociální síti Facebook, kde si jich všimne velký okruh lidí a to díky svým přátelům, kteří je zde komentují.¹³⁶ Velkou diskuzi například vzbudily články týkající se sociálních bytů k pronájmu v Hongkongu, které kritici hodnotí jako velký byznys pro vládu.

Pro hongkongské mediální prostředí je dále typická autocenzura, závažná hrozba pro svobodu tisku.¹³⁷ Teorie autocenzury v podstatě popírá, že by byla v Hongkongu uplatňovaná cenzura. Ostatně zárukou proti cenzuře má být článek 27 Základního zákona, který přiznává obyvatelům Hongkongu právo na svobodu slova a právo na shromažďování. Ústava však už nijak nezaručuje, aby v Hongkongu nebyla uplatňovaná

¹³³ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 60.

¹³⁴ YUNG Betty, LEUNG, Lisa Yuk-Ming. Diverse Roles of Alternative Media in Hong Kong Civil Society: From Public Discourse Initiation to Social Activism. *Journal of Asian Public Policy*, 2014, roč. 7, č. 1, s. 83-87.

¹³⁵ IP, lam Chong. *Beyond Civil Society: A case study of media activism and historical preservation movement in Hong Kong*. Příspěvek přednesený na konferenci OURMedia– NUESTROS Medios, Sydney 9. – 13. 4. 2007. s. 7.

¹³⁶ YUNG Betty, LEUNG, Lisa Yuk-Ming. Diverse Roles of Alternative Media in Hong Kong Civil Society: From Public Discourse Initiation to Social Activism. *Journal of Asian Public Policy*, 2014, roč. 7, č. 1, s. 90-91.

¹³⁷ LEE, Francis, L. F., LIN, Angel, M. Y. Newspaper Editorial Discourse and the Politics of Self-censorship in Hong Kong. *Discourse & Society*, 2006, roč. 17, č. 3, s. 332.

autocenzura, jejíž praktiky lze jen velmi složitě definovat, odhalit a může k ní docházet i nevědomky.

Autocenzura se objevuje především u žurnalistů, jež sužuje vnitřní strach, který jim de facto určuje, aby článek napsali v souladu s názorem obávaného cenzora.¹³⁸ Jedná se o soubor redakčních kroků od vynechání či zeslabení nějaké problematiky či tématu přes zkrácení až k úplnému přenesení významu včetně zvolení vhodných rétorických prostředků. V Hongkongu to v praxi znamená, že se novináři cíleně vyhýbají reportování o Tchaj-wanu a bagatelizují negativní zprávy ve spojitosti s ČLR.

V Hongkongu je navíc autocenzura o to komplikovanější, že se jedná o moderní velkoměsto, které nesmí v očích svých zákazníků a spotřebitelů trpět na důvěryhodnosti. Hongkongská veřejnost totiž do určité míry věří v roli médií, věří, že poskytují nezávislý prostor pro veřejnou debatu a monitorují moc vládních představitelů. Naplnění těchto očekávání veřejnosti rovněž vede v hongkongském vysoce konkurenčním mediálním trhu k prosperitě médií. Proto, aby se média dokázala vyrovnat s politickým tlakem, s očekáváním trhu i veřejností a také žurnalistickou morálkou, začala používat metody nazvané některými autory jako strategické rituály. Mezi ně v první řadě patří úvodníky, které jsou od předání v roce 1997 více poslušné Pekingu. Noviny se navíc v jistém slova smyslu chrání tím, že tyto úvodníky píše kriticky smýšlející sloupkaři cílící jimi na Čínu. Touto taktikou editoři přenášejí odpovědnost na individuální sloupkaře. Za druhé se noviny naučily používat metodu juxtapozice, kdy vedle sebe otisknou kritické články vybalancované provládním pohledem na věc. A konečně do svého politického zpravodajství začlenily více faktických narativních forem vyprávění.¹³⁹

3.2 Singapur

Na otázku, jakou roli by měla plnit masová média v nově zřízených státech, odpověděl v roce 1971 Li Kuang-jao, že může mluvit pouze za Singapur. „*Chceme masmédia, která podpoří a upevní, nikoliv oslabí a podkopou, kulturní hodnoty a společenské postoje, které jsou vštěpovány na našich školách a univerzitách. Masová*

¹³⁸ FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 55-56.

¹³⁹ LEE, Francis, L. F., LIN, Angel, M. Y. Newspaper Editorial Discourse and the Politics of Self-censorship in Hong Kong. *Discourse & Society*, 2006, roč. 17, č. 3, s. 334.

*média mohou vytvářet náladu, díky níž se lidé stanou dychtivými získávat znalosti, dovednosti a disciplínu vyspělých států. Bez toho nemůže nikdy doufat, že se nám povede zvýšit standard života našich lidí. (...) V takovém případě musí být svoboda tisku a masových médií podřízena prvořadým potřebám celistvosti Singapuru a nadřazeným úmyslům zvolené vlády,*¹⁴⁰ řekl na 20. shromáždění Mezinárodního tiskového institutu v Helsinkách. Tento jeho výrok naprosto vystihuje postoj singapurských představitelů k médiím, která by měla státu pomáhat, nikoliv „psát“ proti němu. Měla by podporovat sociální a náboženskou harmonii, nikoliv podněcovat k nepokojům.

Z toho důvodu je (pro některé demokratické státy zcela základní) svoboda projevu podřizována jiným hodnotám - národnímu zájem nebo ochraně důstojnosti vládních představitelů. Na výstupech médií je zjevné, že zejména domácí témata a citlivá zahraniční témata přesně reflektují oficiální vládní politiku a názory vládních představitelů.¹⁴¹ Vláda si je totiž vědoma role médií a její potenciální síly, proto klade důraz na to, aby jí „zodpovědná média“ pomáhala budovat singapurský stát.¹⁴²

K fyzickým útokům na novináře v Singapuru nedochází, vláda ale disponuje jinými represivními nástroji, z nichž nejzákladnější je Zákon o vnitřní bezpečnosti. Ten umožňuje nejen arbitrární uvěznění, ale také zákaz vydání jakékoli publikace či přerušení televizního či rozhlasového vysílání. Mezi další odstrašující zákony patří Zákon o úředním tajemství trestající neautorizované zveřejnění vládních materiálů a Zákon o pobuřování. Všechny tři výše zmíněné zákony fungují v posledních desetiletích spíše jako odstrašující příklady i proto, že byla přijata další, méně represivní opatření zajišťující vládní dohled nad novinářskou činností.¹⁴³

Mnohé o tom vypovídal i krok Li Kuang-jaa z roku 1982 jmenovat bývalého ředitele národní bezpečnosti, aby dohlížel na The Straits Times, přední anglicky psaný deník v Singapuru. Li Kuang-jao navíc donutil společnost The Straits Times Group, aby se za symbolickou cenu vzdala svého odpoledníku The New Nation a přenechala jej konkurenční společnosti. To vše proběhlo bez jakýchkoliv protestů obyvatel.¹⁴⁴

¹⁴⁰ JOSEY, Alex. *Lee Kuan Yew: The Critical Years (1971-1978)*. Singapore: Marshall Cavendish, 2013. s. 25.

¹⁴¹ *US Department of State: Country Reports on Human Rights Practices for 2015: Singapore* [online] ©2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper](http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper).

¹⁴² TEY, Tsun Hang. Confining the Freedom of the Press in Singapore: A “Pragmatic” Press for “Nation-Building”? *Human Rights Quarterly*, 2008, roč. 30, č. 4, s. 882.

¹⁴³ tamtéž, s. 885-886.

¹⁴⁴ HACHTEN, William A. Media Development Without Press Freedom. *Lee Kuan Yew's Singapore. Journalism & Mass Communication Quarterly*, 1989, roč. 66, č. 4822-827, s. 823.

Oblast médií v Singapuru reguluje Ministerstvo komunikací a informací a jemu podřízená státní agentura Media Development Authority (MDA). MDA vydává licence k rozhlasovému a televiznímu vysílání, vydávání a dovozu tisku, distribuci a promítání filmů, uměleckým produkcím.¹⁴⁵

V roce 1980 vycházelo v Singapuru 12 deníků, přičemž třináctý měl začít svou publikační činnost v roce 1981. Z počtu dvanácti byly tři deníky psané anglicky, pět čínsky, jeden malajsky, dva byly psány tamilštinou a jeden malajámštinou. V roce 1988 zůstalo v Singapuru pouze 7 deníků – tři anglicky psané, tři čínské a jeden tamilský.¹⁴⁶ Dnes je situace jiná. Deníků vychází několik desítek, televizních kanálů je v Singapuru podobný počet, zbytek informací zjišťují lidé na internetu.

Dnes funguje v oblasti singapurských médií duopol vlastníků médií, pomocí něhož má vláda dohled nad všemi tištěnými i elektronickými médi. V prvé řadě se jedná o společnost MediaCorp, která je přímo vlastněná vládní investiční společností Temasek Holdings. Ta v současné době vlastní 7 televizních a 13 rozhlasových stanic z celkových 19 rozhlasových stanic, které v Singapuru vysílají. Kromě toho podniká také v online médiích, filmovém a vydavatelském průmyslu.

Druhá společnost je Singapore Press Holdings,¹⁴⁷ soukromá firma s úzkou vazbou na vládu. Vláda totiž schvaluje, případně odvolává všechny vlastníky akcií Singapore Press Holdings. Tito vlastníci akcií zase mají v kompetenci dosazovat do funkce všechny zaměstnance.¹⁴⁸ Takto nastolená praxe začala fungovat v roce 1980, kdy Li Kuang-jao nebyl spokojen s tím, jak deník Straits Times psal o parlamentních volbách. Možnost, že by některá zahraniční společnost odkoupila v těchto společnostech akcie, podléhá rozhodnutí vlády.

¹⁴⁵ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: *Singapur* [online] ©2016 [cit. 8. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/singapur/](http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/singapur/)

¹⁴⁶ HACHTEN, William A. Media Development Without Press Freedom. Lee Kuan Yew's Singapore. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 1989, roč. 66, č. 4822-827, s. 823.

¹⁴⁷ Singapore Press Holdings aktuálně vydává 12 novin: anglicky psaný The Straits Times a jeho nedělní vydání The Sunday Times, nejčtenější singapurský deník o půl milionovém nákladu; The Business Times a víkendovou edici The Business Times Weekend; The New Paper a The New Paper Sunday; čínsky psaný Lianhe Zaobao a Lianhe Zaobao Sunday; čínský večerník Lianhe Wanbao; bilingvní My Paper, který je distribuován zdarma; studentský zbCOMMA, který je každou středu distribuován do škol; Shin Min Daily News; čínský bulvární Thumbs Up, který je určen pro studenty; malajsky psaný Berita Harian; tamilský Tamil Murasu a indický tabla! Dále vydává přes 100 časopisů, nakladatelství a vydavatelství Straits Times Press, které pod společnost spadá, publikuje knihy, a SPH také vlastní tři rozhlasové stanice. (*Singapore Press Holdings* [online] ©2016 [cit. 19. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://sph.com.sg/home/](http://sph.com.sg/home/).)

¹⁴⁸ *US Department of State: Country Reports on Human Rights Practices for 2015: Singapore* [online] ©2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper](http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper).

Duopol singapurských médií byl umocněn v roce 2014, kdy se společnosti MediaCorp a Singapore Press Holdings s cílem zabránit dalším ekonomickým ztrátám dohodly a mediální sféry vlivu v Singapuru si rozdělily. Proto dnes MediaCorp dominuje rozhlasovému a televiznímu vysílání a Singapore Press Holdings tiskovému průmyslu. Současně ale Singapore Press Holdings drží akcie v MediaCorp a naopak.

Vydávání tiskovin se v Singapuru řídí Tiskovým zákonem, na jehož základě smí veškeré tiskoviny vycházet jen s licencií platnou jeden rok. Tu uděluje vláda a rovněž ji může kdykoli odebrat. Vláda tiskovinám navíc přikazuje, aby byly veřejně obchodovatelné a vytvořily dvojí typ podílových listů: běžné, jejichž držba jednou osobou nemůže přesáhnout podíl větší jak 3 %, a řídicí, které s sebou nesou dvěstěkrát větší hlasovací práva. Výsledkem tohoto zákona bylo postupné ovládnutí de facto všech singapurských tiskovin.

Vládní a na vládu napojené společnosti vlastní všechny televizní a rozhlasové stanice. Jedinou výjimku představuje rozhlasová stanice BBC World Service, která je na vládě zcela nezávislá. Obyvatelé také mohou poslouchat a sledovat některé malajsijské a indonéské stanice. S výjimkou zahraničních kanálů včetně těch zpravodajských, které jsou dostupné přes kabelové připojení, vláda zcela zakázala příjem satelitního vysílání. Vláda se zaměřuje především na cenzuru zábavních kanálů obsahující vulgární výrazy, homosexuální a sexuální tematiku. Na základě *Broadcasting Act* má však ministr informací právo jakýkoliv z těchto kanálů omezit či zakázat.¹⁴⁹

Zahraniční periodika sice v Singapuru s povolením vlády mohou vycházet, ale znamená to pro ně, že se zcela podřídí podmínkám státu. Tiskový zákon od roku 1986 umožňuje omezit cirkulaci takových zahraničních novin, které se „vměšují do domácích politiky Singapuru“. Oficiálně to je v pravomoci ministra komunikace a technologií. Dnes navíc musí být média vlastněná zahraničním kapitálem registrována, musí zde složit kauci 200 tisíc dolarů pro případné soudní spory a pokuty a stanovit v Singapuru právně zodpovědné osoby. Ostatně právě zahraniční média jsou vedle opozice tím, kdo je nejčastěji hnán před soud z důvodu pomluvy. A protože se dosud nestalo, aby se zahraniční vydavatel ubránil žalobě pro pomluvu ze strany některého z politiků, dochází často k mimosoudním vyrovnáním. Například v říjnu 2009 odvolací soud rozhodl, že časopis *Far Eastern Economic Review* poškodil pověst stávajícího premiéra Lee Hsien Loonga i jeho otce, Li Kuang-jaa, tím, že o tři roky dříve otiskl rozhovor s opozičním

¹⁴⁹ tamtéž.

politikem. Americký vydavatel se raději dohodl na zaplacení odškodného a o měsíc později činnost magazínu vycházejícího nepřetržitě od roku 1946 ukončil.¹⁵⁰ Známy je také případ z roku 1994, kdy britský deník *International Herald Tribune* dostal od singapurské vlády vysokou pokutu za otisknutí dvou článků, které popisovaly absenci nezávislého soudního systému v zemi.¹⁵¹ Kromě trestního stíhání pro pomluvu hrozí občanům, novinářům, místním i zahraničním, i opozici trest pro pohrdání soudem. To potkalo například novináře z *Asian Wall Street Journal*, *Far Eastern Economic Review* či *International Herald Tribune* nebo editorku *Wall Street Journal* Melanie Kirkpatricková, která musela v roce 2009 zaplatit pokutu 10 tisíc dolarů.¹⁵²

„Zahraniční reportéři si mohou psát absolutně o čemkoliv. Neexistuje tu žádná cenzura, nesmí se ale vměšovat do národních záležitostí. Singapurští novináři mohou psát kritické články do singapurských novin, nikomu ale není dovoleno využít singapurský tisk k sabotáži nebo maření prvořadých účelů zvolené vlády. To je úkol politické strany, ne tisku. Singapurské noviny sice mohou vydávat kritické články opozičních stran zaměřené proti vládě, současně by se ale neměly stávat jejich propagandistickým plátkem, pokud se tedy neprohlásí za stranický tisk,“ vyjádřil se v roce 1998 Li Kuang-jao k situaci svobody tisku.¹⁵³

Díky rozmachu internetu, který obyvatelé Singapuru začali používat od poloviny 90. let 20. století, se v Singapuru rozrostla alternativní online média. Významným aktérem online žurnalistiky se již v roce 1994 stal Singapore Internet Community (Sintercom). Tento web začal zveřejňovat kritické články proti vládě a dokonce publikoval i některé texty, které byly odmítnuty nebo výrazně pozměněny deníkem *The Straits Times*. Sintercom se stal brzy hrozbou pro neregulovaný internet a vládnoucí PAP si to uvědomila.¹⁵⁴ V polovině 90. let proto zajistila technické a právní prostředky pro sledování a blokování „nevhodného“ obsahu na internetu. Poskytovatelé internetového připojení v Singapuru od té doby nemohou fungovat bez licence a registrace vydané regulačním orgánem při ministerstvu informací, který obsah na internetu monitoruje.

¹⁵⁰ Freedom House [online] ©2016 [cit. 16. dubna 2016]. Dostupné z [www: https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2010/singapore](https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2010/singapore).

¹⁵¹ NĚMEČKOVÁ, Tereza. Singapur: role autoritativního režimu ve vývoji země. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2004, roč. XXVIII, č. 8, s. 23.

¹⁵² TEY, Tsun Hang. Confining the Freedom of the Press in Singapore: A “Pragmatic” Press for “Nation-Building”? *Human Rights Quarterly*, 2008, roč. 30, č. 4, s. 903-904.

¹⁵³ tamtéž, s. 881.

V roce 1996 také PAP připravila návrh zákona, na jehož základě záhy došlo k minimalizaci nebo omezení materiálu publikovaného na internetu, který je škodlivý pro veřejný zájem a morálku, potenciálně může ohrozit pořádek, bezpečnost a národní harmonii a podněcovat k násilí.¹⁵⁵ Speciální pozornost byla věnována internetovým stránkám zveřejňujícím politický a náboženský obsah.

Navzdory vágnosti takové definice v singapurské společnosti nevznikla v reakci na návrh zákona téměř žádná diskuze. Nadto vláda v roce 1997 zablokovala na sto pornografických stránek a okomentovala to s tím, že je Singapur státem přátelským k technologiím a že se jednalo o morální gesto, nikoliv o politicky motivovaný krok.

Právě Sintercom se ale omezení pro weby, které zveřejňují politický obsah, vyhnul, protože deklaroval, že je občanskou organizací, nikoliv politickým webem. Netrvalo to ale dlouho a v červenci 2001 byl zakladatel Sintercomu Tan Chong Kee znovu vyzván, aby svůj web zaregistroval, protože se podílí na propagaci, podpoře a diskuzi politických témat vztahujícím se k Singapur. Na to konto vydal Tan prohlášení, že Sintercom musí ukončit svou činnost. Dodal, že nemá na výběr a podotkl ještě, že je „občanská společnost v Singapur ztraceným případem“.

Navzdory těmto opatřením nabývají alternativní online média v Singapur na popularitě a odborníci tvrdí, že i přes svůj nepříliš kvalitní analytický obsah a nízkou míru novinářského profesionalismu by mohly mít na singapurskou společnost vliv. Patří mezi ně například The Optical, The Void Deck a Singapore Review. Mnoho autorů a editorů těchto médií nicméně ve strachu z vlády raději vystupuje anonymně, a třebaže by si je vláda mohla snadno s pomocí moderních technologií vypátrat, nedělá to. Poškodila by tím totiž svoji přátelskou reputaci vůči technologiím, stejně jako slib, že internet nebude příliš regulovat.¹⁵⁶

Z několika případů trestního stíhání blogerů je však patrné, že vláda internet velmi pečlivě monitoruje. Například v březnu roku 2015 byl z „obscénnosti a zraňujícího náboženského cítění“ obviněn 16letý bloger Amos Yee. Ten jen týden po smrti Li Kuang-jaa nahrál na YouTube video, v němž bývalého premiéra kritizoval a zdůvodňoval, proč si podle něj nezasloužil respekt. Druhé manipulativní video pak

¹⁵⁴ LEE, Terence. Going online: Journalism and civil society in Singapore. In: Romano, A., Bromley, M., *Journalism and democracy*. London: Routledge, 2005, s. 20-22.

¹⁵⁵ SREEKUMAR, T. T., VADREUVU, Shobha. Subpolitics and Democracy: The Role of New Media in the 2011 General Elections in Singapore. *Science, Technology & Society*, roč. 18, č. 2, 2013, s. 235.

¹⁵⁶ LEE, Terence. Going online: Journalism and civil society in Singapore. In: Romano, A., Bromley, M., *Journalism and democracy*. London: Routledge, 2005, s. 20-22.

zachycovalo dva politiky v intimních okamžicích. Nejvyšší soud jej shledal vinným a poslal na čtyři týdny do vězení.¹⁵⁷ V dubnu 2015 pak vláda nařídila zablokování informačního webu *The Real Singapore*, protože jeho obsah zhodnotila jako příliš kritický. Dva z údajných příspěvatelů na tento web byli obviněni ze vzpoury či pobuřování, za což jim může hrozit až 21 let vězení.¹⁵⁸

Paradoxně, s ohledem na to, že v roce 2015 mělo k internetu přístup 82 procent obyvatel Singapur, ale odborníci nezpozorovali, že by měl internet nějaký vliv na všeobecné volby do parlamentu v letech 1996, 2001 a 2006. Průlom nastal až při volbách v roce 2011, kdy internet pro svou kampaň používaly politické strany, ale své názory na něm sdíleli i běžní občané a zájmové skupiny. Byl zaznamenán znatelný nárůst aktivity blogerů a obyvatel na sociálních médiích i diskuzních fórech, kteří se vyjadřovali vesměs jenom proti PAP. Jeden uživatel si dokonce postěžoval: „*Kdy k tomuhle došlo? Dřív to bylo tak, že pokud jste promluvil proti PAP, bál jste se o život. Teď se ale internetová nálada vůči PAP ohromně mění, že mám strach napsat tento příspěvek.*“

Průlomový vliv internetu na politickou scénu lze vysvětlit třemi faktory: novými sociálními médii, jakými je Facebook a Twitter, rozmachem chytrých telefonů a liberalizací vládního nařízení na online kampaně.¹⁵⁹

Co se televize týče, ani ta nepředstavuje nijak výrazný nástroj na agitaci voličů: všichni političtí kandidáti mají v televizi v omezené míře vyměřen vysílací čas pro své předvolební spoty. Volební kampaň je velice krátká a trvá zpravidla pouhých devět dní, což opozičním vůdcům dává minimální možnost prezentovat své názory před širokou veřejností. Vládní PAP se tento limit netýká, neboť jednak disponuje neomezeným přístupem do médií a také může bez omezení pořádat různá „národní“ shromáždění. Možnosti opozice na předvolební přípravu jsou také omezeny tím, že PAP vyhlašuje volby obvykle na poslední chvíli – jen dva týdny před jejich konáním. Finanční výdaje na kampaň jsou omezeny limitem, který se odvíjí od počtu voličů v obvodu.¹⁶⁰ Obvody,

¹⁵⁷ *US Department of State: Country Reports on Human Rights Practices for 2015: Singapore* [online] ©2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper](http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper).

¹⁵⁸ *Reporters Without Borders: 2015 World Press Freedom Index* [online] ©2016 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://index.rsf.org/#/](http://index.rsf.org/#/).

¹⁵⁹ SREEKUMAR, T. T., VADREUVU, Shobha. Subpolitics and Democracy: The Role of New Media in the 2011 General Elections in Singapore. *Science, Technology & Society*, roč. 18, č. 2, 2013, s. 235.

¹⁶⁰ *US Department of State: Country Reports on Human Rights Practices for 2015: Singapore* [online] ©2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper](http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper).

které „nepřiměřeně“ hlasují pro opozici, jsou také znevýhodněny a riskují ztrátu některých služeb, které zajišťuje vláda. Týká se to například opravy státních bytů, ve kterých bydlí přes 80 % singapurské populace nebo přidělováním nejrůznějších stipendií. A přestože volební lístky nejsou označeny jménem, je každý kontrolní ústřížek volebního lístku označen registračním číslem voliče – oficiálně ale volební úředníci tvrdí, že identitu voličů není možné dohledat.¹⁶¹

4. Komparace mediálních prostředí

Komparativní analýza mediálních prostředí Hongkongu a Singapuru a to, jakým způsobem kontrolují média, v prvé řadě vyžaduje komparaci jejich politických systémů. Oba státy spojuje to, že byly v historii pod správou britské koloniální nadvlády, po které zdědily některé zákony. Zatímco Singapur se stal součástí britského impéria v roce 1918, poté byl okupován Japonci, aby se znovu vrátil Britům a nakonec se roku 1965 odpojil od Malajské federace a prohlásil se nezávislým a samostatným státem, Hongkong postihl odlišný vývoj. Velká Británie získala kolonii Hongkong postupně v rozmezí let 1842 až 1898. Od poloviny 80. let 20. století pak probíhala jednání mezi vládami Čínské lidové republiky a Velké Británie o navrácení Hongkongu, až k 1. červenci 1997 vznikla Zvláštní správní oblast Čínské lidové republiky Hongkong.

Odlišné bylo i to, jak byli do rozhodování o budoucnosti osudu své země zapojeni samotní obyvatelé. Singapur byl jednak úspěšný v tom, že k 3. červnu 1959 získal od Británie naprostou autonomii. Když se pak jednalo o připojení k Malajské federaci, nechal si premiér Li Kuang-jao své rozhodnutí schválit od obyvatel v referendu. Účastnilo se ho 90 % lidí a 71 % z nich se vyjádřilo pro připojení k Malajsijské federaci. To o Hongkongu jednaly britské a čínské velmoci bez Hongkongčanů. Nekonalo se zde žádné referendum, politické elity Hongkongu se ani nijak nemohly podílet na tvorbě Základního zákona, ani na tom, co v něm bude obsažené. Hongkongská ústava je proto z velké části založena na britském Common Law, třebaže si Číňané některé její náležitosti později vykládali po svém.

Singapur měl situaci ulehčenou díky osobě prvního premiéra Li Kuang-jaa. Ten převzal nad státem pevnou ruku, dohlížel na téměř veškeré aspekty života Singapurců a za to pro ně „vybudoval“ ekonomicky vyspělou republiku. Singapurské vládě se

¹⁶¹ FETZER, Joel S. Election Strategy and Ethnic Politics in Singapore. *Taiwan Journal of Democracy*, 2008,

podářilo v zemi vytvořit obchodní a investiční prostředí, které se stalo pro zahraniční investory natolik atraktivní, že z něho neodešli dodnes. Do země plyne již po několika desetiletí mnoho miliard amerických dolarů v podobě přímých zahraničních investic. Singapur se stal dynamickou ekonomikou schopnou reagovat na nejnovější světové trendy, což mu přineslo pozici jedné z hospodářsky nejvyspělejších zemí světa (měřeno podle HDP na obyvatele).¹⁶²

Li Kuang-jao spolu s vládnoucí Stranou lidové akce vybudoval národní identitu Singapuru s důrazem na kulturní dědictví této velice heterogenní společnosti. Použil k tomu absolutní se vyhranění vůči hodnotám Západu,¹⁶³ vůči univerzalismu lidských práv a vymyslel si vlastní koncept asijských hodnot. Li Kuang-jao hlásal, že pro dosažení moderní a ekonomicky prospěšné společnosti není zapotřebí podmínka demokratického zřízení. I zřejmě díky tomu je Singapur jednou z mála zemí v jihovýchodní Asii, v jejíž poválečné historii neproběhl vojenský převrat.¹⁶⁴ Například v nedalekém Thajsku byli obyvatelé svědky už desítky vojenských převratů, poslední v květnu roku 2014. Několika výzvám byla vystavena i Indonésie - včetně té, kdy se od ní roku 2002 odtrhl Východní Timor. Zkušenost s pokusy o puč mají rovněž Filipíny.¹⁶⁵

Pravdou ovšem zůstává, že úspěch Singapuru byl vykoupen výrazným omezováním politických a občanských svobod včetně svobody slova a tisku. Ovšem, jak již bylo zmíněno, asijská kultura vyznává zcela jiné hodnoty než Západ. Tvzení o autoritativní vládě by proto v jihovýchodní Asii mělo jiný význam.¹⁶⁶

Funguje tedy v Singapuru nedemokratický politický systém? Organizace Freedom House například řadí Singapur do kategorie „částečně svobodných“ států, ovšem spíše do její spodní části. Z politologického hlediska je to ale označení značně nejasné – indikuje, že stát není ani demokratický, ani nedemokratický, ale je někde

roč. 4, č. 1, s. 114.

¹⁶² NĚMEČKOVÁ, Tereza. Singapur: role autoritativního režimu ve vývoji země. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2004, roč. XXVIII, č. 8, s. 23.

¹⁶³ To je však poměrně paradoxní, uvědomíme-li si, že jedním z úředních jazyků Singapuru je angličtina, že se jedná o bývalou britskou kolonii a že do země trvale proudí mnoho cizinců. Z těchto důvodů nelze popřít, že je Singapur orientován na Západ více než okolní země. (GERSTL, Alfred. To what extent was the economic success of Singapore due to authoritarian or semiauthoritarian political control? *Political Economy of East Asia* [online] ©2008 [cit. 10. 4. 2016]. s. 6. Dostupný z [www: http://www.seas.at/dokumente/Singapore_Article_AG.pdf](http://www.seas.at/dokumente/Singapore_Article_AG.pdf).)

¹⁶⁴ GERSTL, Alfred. To what extent was the economic success of Singapore due to authoritarian or semiauthoritarian political control? *Political Economy of East Asia* [online] ©2008 [cit. 10. 4. 2016]. s. 9. Dostupný z [www: http://www.seas.at/dokumente/Singapore_Article_AG.pdf](http://www.seas.at/dokumente/Singapore_Article_AG.pdf).

¹⁶⁵ TSUN, Hang Tey. Confining the Freedom of the Press in Singapore: A “Pragmatic” Press for “Nation-Building”? *Human Rights Quarterly*, 2008, roč. 30, č. 4, s. 880.

mezi. Politologové proto začali pro Singapur vytvářet vlastní mezikategorii. Používají pro něj označení jako „měkký autoritarismus“, „konfuciánská demokracie“ nebo „asijská demokracie“.¹⁶⁷

Podle typologie Giovannioho Sartoriho lze stranický systém v Singapuru charakterizovat jako „systém predominantní strany“. To je systém více než jedné strany, ve kterém nedochází ke střídání moci. Ona jedna politická strana získala alespoň čtyři roky po sobě nadpoloviční většinu křesel v parlamentu. V daném státě existuje opozice, je legitimní a legální, třebaže ne nutně efektivní. Pro Singapur je důležitý Sartoriho předpoklad, že by i v případě zcela čisté soutěže vyhrála stejná strana a získala znovu nadpoloviční většinu křesel. Tento Sartoriho předpoklad obsahuje dvě podmínky, které lze v případě Singapuru považovat za splněné: Za prvé připouští jisté volební nepravidelnosti, ale ne přímo falšování. Za druhé předpokládá, že by PAP volby vyhrála podobně dominantním způsobem, což by se stalo, protože jak se zdá, je predominance PAP je singapurskou společností do jisté míry akceptovaná.¹⁶⁸

Britové původně pomýšleli na to, že jim Čína přenechá správu nad Hongkongem na další desítky let. Je otázkou, jak by se budoucnost Hongkongu vyvíjela, kdyby k tomu skutečně došlo. Nakonec si však moc nad „Perlou orientu“ opět „uzmula“ Čínská lidová republika a zavázala se k tomu, že tam ponechá současné společenské zřízení po příštích 50 let. Již nyní proto mnozí Hongkongčané s obavou vyhlíží rok 2047, kdy těchto 50 let vyprší.

V souvislosti s předáním Číně sílily negativní prognózy, že Hongkong ztratí na svém lesku a přestane být významným finančním a obchodním centrem. Brzy po předání si Hongkong skutečně prošel mnoha bolestivými krizemi – postihla jej ekonomická recese, finanční i epidemická krize virového onemocnění SARS. Nebylo proto divu, že se vláda potýkala s poklesem důvěry obyvatel, že se Hongkong stal místem mnoha protestů, až jej média dokonce překřtila na Město protestů. Lidé byli přesvědčeni, že od předání to jde s Hongkongem z kopce, že zaostává na ekonomické, kulturní i politické frontě. Na to konto se v nich probudil aktivismus a smysl pro občanskou společnost. Z této nálady plné zoufalství a zklamání vyrostl mezi obyvateli

¹⁶⁶ NĚMEČKOVÁ, Tereza. Singapur: role autoritativního režimu ve vývoji země. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2004, roč. XXVIII, č. 8, s. 23.

¹⁶⁷ KUBÁT, Michal. Vládnutí a opozice v Singapuru: Jaký režim? *Politologická revue: diskuse - zprávy - recenze*. Praha: SWL ofsetová tiskárna, 2007, roč. 13, č. 2, s. 98.

¹⁶⁸ tamtéž, s. 97.

Hongkongu cit pro občanskou společnost.¹⁶⁹

Je ale pravda, že jsme v Hongkongu v porovnání s ostatními asijskými státy svědky pomalého procesu demokratizace. V rámci teorie občanské společnosti, která předvídá, že svobodná a pulzující společnost bude pozitivně přispívat k přechodu k demokracii, se jedná o anomálii. Občanská společnost tu sice pomáhá podporovat demokratické hodnoty a snaží se nedemokratické vládě ČLR házet klacky pod nohy, proces demokratizace tu ale trvá déle, než se očekávalo. Důvody, které demokratizaci brání, mohou být slabé horizontální vazby mezi organizačními jednotkami v občanské společnosti a omezená mobilizační síla občanské společnosti. Aktivisté se možná příliš soustředí na snahu reformovat samotnou vládu, i když by mohli více úsilí věnovat genderovým otázkám, právům homosexuálů, životnímu prostředí nebo kultuře.¹⁷⁰

Z výše uvedeného tedy plyne, že ani Hongkong ani Singapur nejsou demokratické státy v západním slova smyslu, ale že jsou oba bezpochyby vhodnými kandidáty na demokratizaci. Tamní obyvatelé si žijí na vysoké úrovni, existují tam politické strany i parlament se svrchovanou mocí. Oba státy rovněž vykazují extrémně účinný byrokratický aparát, vzdělané a sofistikované voliče, kterým jsou dopřávány pravidelné volby. Překážkou pro demokracii v Singapuru i v Hongkongu proto nejsou kulturní důvody, ale spíš ty politické.¹⁷¹

V případě Hongkongu ale zřejmě neexistuje scénář, který by mu přinesl naprostou samostatnost na ČLR. O nezávislost ale Hongkongčané vlastně ani neusilují. Moc dobře chápou, že jim to nastavení systému neumožňuje. Také ví, že by ekonomická situace nezávislého Hongkongu nedosahovala takových výšin jako pod správou Čínské lidové republiky. Cílem obyvatel Hongkongu je proto spíše jen zkvalitnění stávajících sociálních, občanských a politických pravidel a podmínek.¹⁷² V hongkongské společnosti jsou však k vidění tři politické fenomény, které tomuto zkvalitnění brání. Jedná se o politickou polarizaci, přílišnou apatii občanů a soupeření mezi dvěma nerovnými tábory – tedy tím prodemokratickým a propekingským.

¹⁶⁹ YEUNG, Rikkie L. K. *Digital Democracy. How the American and Hong Kong Civil Societies Use New Media to Change Politics*. Working paper, The Brookings Institution working paper, 2008. s. 44. Dostupné z [www: http://www.brookings.edu/research/papers/2008/04/digital-democracy-yeung](http://www.brookings.edu/research/papers/2008/04/digital-democracy-yeung).

¹⁷⁰ tamtéž, s. 83-86.

¹⁷¹ ENGLEHART, Neil A., Rights and Culture in the Asian Values Argument: The Rise and Fall of Confucian Ethics in Singapore. *Human Rights Quarterly*. Baltimore: John Hopkins University Press, 2000, roč. 22, č. 2, s. 568.

¹⁷² LUK, Bernard. Freedom, Democracy, and Human Rights in Hong Kong Since 1997: A Historical Perspective. *American Asian Review*. Spring 2000, roč. XVIII, č. 1, s. 18-19. Dostupné z [www: https://archive.org/stream/freedomdemocracy00bern#page/n1/mode/2up](https://archive.org/stream/freedomdemocracy00bern#page/n1/mode/2up).

Ústřední pekingská vláda navíc odmítá koncept brzd a protiváh aplikovaný na legislativní, exekutivní a soudní moc a raději pokračuje ve vládě exekutivy, kterou nastolila koloniální éra.¹⁷³

Stejně jako se liší politický systém Singapuru a Hongkongu, lze vyzorovat odlišnosti i u mediálních prostředí obou států. V kontextu s teoretickou částí této diplomové práce je vhodné stručně se zaměřit na terminologii mediálního prostředí, jak ji předkládá kniha *Čtyři teorie tisku*. Na základě informací nashromážděných o hongkongském mediální prostředí by bylo možné na Hongkong aplikovat libertariánskou teorii. Dle ní jsou totiž média ve společnosti od toho, aby si za jakýchkoliv okolností mohla říct a napsat cokoli, co se jim zachce, přičemž tyto názory jsou nakonec v rovnováze. To by platilo na prodemokratická média v Hongkongu ovlivněná autocenzurou. Na případ Singapuru jednoznačně platí autoritářská teorie a její klíčová myšlenka, že média slouží jako prostředek pro sdělování postojů, názorů nějaké autority a především k vytváření konsenzu ve společnosti. Současně by bylo možné zkombinovat tuto teorii s teorií společenské zodpovědnosti a jejím aspektem, že média jsou instituce vázána jistým společenským závazkem. Alespoň o tom byl přesvědčen Li Kuang-jao, když tvrdil, že média mají sloužit prvořadým potřebám státu.

Na základě typologie Hallina a Manciniho lze Hongkongu nejvíce přirovnat model středomořský či tzv. model polarizovaného pluralismu. Pro ten je charakteristická silná role státu a provázanost stranické politiky s médii. Pro státy, které řadíme ke středomořskému modelu, platí, že v nich byl vývoj tisku opožděný. To lze vyzorovat i v historii Hongkongu, v němž byla média za dob koloniální vlády potlačována a žurnalisté zde byli v nezáviděníhodné pozici jednak z hlediska finančního ohodnocení, tak také proto, že zde neexistovalo studium žurnalistiky. Společným prvkem pro státy řadící se ke středomořskému modelu je nedemokratická minulost, což Hongkong rovněž splňuje.¹⁷⁴ Hongkongský mediální systém ale rozhodně nesplňuje to, že v něm dochází k omezenému působení komerčních médií. To je typické spíše pro

¹⁷³ YEUNG, Rikkie L. K. *Digital Democracy. How the American and Hong Kong Civil Societies Use New Media to Change Politics*. Working paper, The Brookings Institution working paper, 2008. s. 41. Dostupné z [www: http://www.brookings.edu/research/papers/2008/04/digital-democracy-yeung](http://www.brookings.edu/research/papers/2008/04/digital-democracy-yeung).

¹⁷⁴ FLANDEROVÁ, Linda. *Analýza mediálního prostředí v Hongkongu v letech 2005 až 2010*. Praha, 2012. s. 63. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Singapur. Hongkong vykazuje velice komerční mediální trh a ten je charakteristický pro liberální (severoatlantický) model.¹⁷⁵

Zásadní odlišnosti mezi oběma mediálními prostředími lze vypožorovat také v mediální praxi. Hongkongský mediální systém je pluralistický a komerčně orientovaný a mediální trh je řízený byznysem. Tamní obyvatelstvo si zakládá na tom, že sdílí liberální západní hodnoty, dědictví po britské koloniální správě, jejichž základem je svoboda slova a nezávislost médií. I navzdory tomu však v Hongkongu totální svoboda médií nikdy neplatila – a to ani v době britské správy. Kolonie Velké Británie tímto privilegiem nedisponovaly, to jen Londýn. V Hongkongu preferovali Britové metodu nevměšování se a Hongkongčané zde mohli poměrně svobodně kritizovat pevninskou Čínu, ale britskou administrativu nikoliv. Dnes je situace taková, že je pro Hongkongčany snadnější kritizovat místní politiky, zejména ty prodemokratické, spíše než centrální vládu v Pekingu. Na ČLR si pak stěžují pouze v soukromí, v okruhu svých známých.¹⁷⁶

Singapur má oproti Hongkongu mediální trh kontrolovaný státem. Média jsou pod dohledem státu, měla by sloužit prvořadým potřebám celistvosti Singapuru a nadřazeným úmyslům zvolené vlády. Média proto píší tak, aby zejména domácí a citlivá zahraniční témata přesně refletovala oficiální vládní politiku a názory vládních představitelů. Aby toho singapurská vláda docílila, uvedla v účinnost mnoho represivních opatření, nařízení a zákonů. Jedním z jich je Tiskový zákon, jenž nařizuje, že média musí mít pro svou činnost licenci s platností na jeden rok.

K fyzickým útokům na novináře v Singapuru nedochází, zato tu bývají často žalování a hnání před soud. To v Hongkongu nebyl novinář souzen od roku 1994. Organizace Reportéři bez hranic však uvádí, že v Hongkongu došlo v roce 2015 k násilí páchaném na novináři, zatímco v Singapuru se žádný takový případ neobjevil. V žebříčku zohledňujícím index Reportérů bez hranic se Singapur v roce 2015 ocitl až na 153 příčce - jedná se o nejhorší umístění Singapuru od roku 2002, kdy žebříček vychází. Pohoršil si také Hongkong umístěný na 70. místě. Na základě indexu Freedom House a Indexu demokracie nelze o situaci v Hongkongu a Singapuru mnoho odvodit.

¹⁷⁵ Asijské mediální prostředí se od toho evropského poměrně výrazně liší, proto je mnohdy obtížné aplikovat na asijské prostředí teoretické poznatky a východiska západních, respektive evropských odborníků. (SREEKUMAR, T. T., VADREVU, Shobha. Subpolitics and Democracy: The Role of New Media in the 2011 General Elections in Singapore. *Science, Technology & Society* 18:2, 2013, s. 235.)

¹⁷⁶ YEUNG, Rikkie L. K. *Digital Democracy. How the American and Hong Kong Civil Societies Use New Media to Change Politics*. Working paper, The Brookings Institution working paper, 2008. s. 14. Dostupné z www: <http://www.brookings.edu/research/papers/2008/04/digital-democracy-yeung>.

Za posledních deset let jsou totiž výsledky neměnné a stále řadí Hongkong i Singapur mezi částečně svobodné, resp. částečně demokratické režimy.

Jaká je ve spojitosti s mezinárodními neziskovými nevládními organizacemi, které ochraňují svobodu tisku a práci novinářů, situace angažovanosti singapurských a hongkongských novinářů v tuzemských organizacích? Singapurští žurnalisté jsou v tomto ohledu bohužel málo zainteresovaní – funguje tu pouze Novinářská asociace Singapur, která je spíše novinářským klubem než organizací bránící nějaké hodnoty. Asociace hongkongských novinářů oproti tomu poskytuje užitečné informace pro žurnalisty a vydává každoroční zprávy, v nichž hodnotí posun svobody tisku. Mnoho podstatných funkcí plní i Tisková rada a Hongkongská výkonná novinová asociace.

Velmi podstatné je porovnat vlastnictví médií v Hongkongu a Singapur. Hongkong patří mezi státní území, které mají v přepočtu na obyvatele nejvíce deníků.¹⁷⁷ A velký počet nejen tištěných médií přináší i velkou rozmanitost v tématech i povaze vlastnictví. Neexistuje tu žádná mediální korporace, která by měla na publikování zpráv v Hongkongu monopol. To Singapur je oproti tomu všeobecně známý pro svůj duopol mediálních korporací MediaCorp a Singapore Press Holdings, přičemž obě tyto společnosti kontroluje a vlastní vláda nebo lidé napojení na vládu. Obě tyto společnosti si zcela rozdělily sféry vlivu na mediálním trhu, navíc jsou buďto přímo vlastněny vládou, nebo na ní mají velmi úzké vazby.

Co se výběru témat týče, singapurští novináři nemají žádná konkrétně zakázaná témata. Mohou psát o všem, jde spíše o tom, jak o tom napíší. Klíčové je, aby článek vyzněl pozitivně pro vládní představitele a příliš je nekritizoval. Média v Singapur jsou proto zvyklá naslouchat tomu, co jim nařídí vláda, respektive jejich nadřízený, který je většinou pod přímým vlivem někoho z vlády. A tím se také ve svých člancích řídí. V Hongkongu jsou novináři více podřízeni majiteli daného média. Mediální magnáti, kteří vlastní hongkongská média, většinou mají nějaké zájmy v pevninské Číně, proto si obzvláště potrpí na tom, aby jim vlastní novináři nějakou ostrou kritikou nepoškodila byznys s ČLR.

Konec 20. století přinesl nedemokratickým státům do cesty nové překážky v podobě internetu, sociálních sítí a nových médií. Ty představují pro vlády problém, protože je nemohou kontrolovat tak jednoduše jako tisk, televizi či rozhlas. Internet je

¹⁷⁷ YEUNG, Rikkie L. K. *Digital Democracy. How the American and Hong Kong Civil Societies Use New Media to Change Politics*. Working paper, The Brookings Institution working paper, 2008. s. 23. Dostupné z www: <http://www.brookings.edu/research/papers/2008/04/digital-democracy-yeung>.

totiž decentralizovaný a složený z mnohonásobného počtu sítí. Stát proto musí vynaložit značné investice a odborníky na to, aby udržel krok s rychle se rozvíjejícími technologiemi.¹⁷⁸

Singapur tuto výzvu nicméně zvládl skvěle: začal obsah na internetu regulovat a poskytovatelé internetového připojení od té doby nemohou fungovat bez licence a registrace vydané regulačním orgánem při ministerstvu informací. A to přitom na začátku nového milénia vypadalo, že má singapurská vláda z nových alternativních a online médií strach, že v nich spatřuje hrozbu pro hegemonická mainstreamová média. Lee Hiesn Loong, syn Li Kuang-jaa, který se stal v lednu roku 2004 premiérem Singapuru, totiž přednesl na 35. výroční večeři elitního Harvardského klubu Singapuru proslov. Řekl v něm, že se Singapur musí více otevřít a podporovat občanskou participaci. Navrhl, že dosáhnout by se toho mělo budováním občanské společnosti, že by mělo docházet k veřejným konzultacím ohledně nových zákonů a nařízení – to vše s pomocí „konstruktivních médií, které nebudou vést proti vládě křížové výpravy“. Místo běžně užívaného a obecně přijímaného anglického výrazu „civil society“, ale použil synonymum „civic society“. Výběrem tohoto slova se chtěl vymezit od západního konceptu „civil society“, který klade důraz na občanská práva. Syn „zakladatele Singapuru“ tím chtěl dát zcela jasně najevo, že pod jeho rukou nedojde v Singapuru k žádným zásadním změnám. Jeho záměrem bylo poukázat na to, že třebaže příležitostně nastane v singapurské společnosti mírný posun politických hranic, s ohledem na žurnalistiku a občanskou společnost zůstane vše při starém.¹⁷⁹

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala v českém prostředí dosud nezpracovaným tématem komparace mediálního prostředí Hongkongu a Singapuru. Srovnání těchto dvou asijských států, které české odborníky příliš nepřitahují, pravděpodobně kvůli geografické vzdálenosti a kulturním odlišnostem, nebylo vybráno náhodně. Hongkong a Singapur jsou jedny z nejefektivnějších a nejliberálnějších ekonomik světa a současně dvě světová finanční centra. S ohledem na některé shodné prvky v jejich historii,

¹⁷⁸ YEUNG, Rikkie L. K. *Digital Democracy. How the American and Hong Kong Civil Societies Use New Media to Change Politics*. Working paper, The Brookings Institution working paper, 2008. s. 12. Dostupné z [www: http://www.brookings.edu/research/papers/2008/04/digital-democracy-yeung](http://www.brookings.edu/research/papers/2008/04/digital-democracy-yeung).

¹⁷⁹ LEE, Terence. Going online: Journalism and civil society in Singapore. In: Romano, A., Bromley, M., *Journalism and democracy*. London: Routledge, 2005, s. 15–16.

geografickou blízkost, nedemokratickou povahu obou politických systémů a nelehkou situaci, v jaké se nachází tamní žurnalisté, si jejich komparace zaslouží pozornost.

První kapitola této diplomové práce nabídla teoretický rámec podstatný pro uchopení dalších částí práce. Tématem jedné z jejích podkapitol byla definice klíčového pojmu mediální prostředí, pro kterou byly informace čerpány z publikace Denisa McQuaila *Úvod do teorie masové komunikace* stejně jako ze stěžejního díla Daniela C. Hallina a Paola Manciniho *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Dále byly představeny některé nadnárodní nevládní organizace, které se soustředí na dodržování svobody slova a svobody tisku ve světě. Pro jejich stručnou definici, historii a nastínění jejich indexů byla využita fakta, která jsou dostupná na jejich oficiální webových stránkách. Kromě toho se první kapitola zabývala také ještě pojmy občanská společnost a asijské hodnoty. Oba tyto teoretické koncepty jsou pro vývoj a budoucnost Hongkongu a Singapuru klíčová. K popisu občanské společnosti byl využit text Karla Müllera *Koncept občanské společnosti: pokus o komplementární přístup* a pro definici asijských hodnot příspěvky v odborných periodících od Jany Treybalové, Zdeňka Zbořila, Lee Honh-Jonga, Neila A. Engleharta nebo Michaela D. Barra.

Ve druhé deskriptivní kapitole jsou nejprve u Hongkongu a následně i na případu Singapuru stručně nastíněny jejich novodobé dějiny a popsány historické politické i celospolečenské okolnosti, které vedly k současným ne zcela demokratickým státním zřízením. U obou států je věnován značný prostor jejich politickým systémům, ústavám a zákonům, protože ty přímo úměrně ovlivňují situaci médií, na kterou je tato diplomová práce zaměřena. Užitečné informace byly čerpány z ústav obou států, vládních webových stránek stejně jako z publikace Vladimíra Liščáka *Státy a území světa* nebo příspěvku *Hongkong – druhý systém v jedné zemi* Marka Fibricha v periodiku *Mezinárodní vztahy*. Pro případ Singapuru posloužily texty českého politologa Michala Kubáta, který napsal například příspěvek *Politický systém Singapurské republiky* nebo *Vládnutí a opozice v Singapuru: Jaký režim?* Ucelený pohled na Singapur nabídl také text Terezy Němečkové v *Mezinárodní politice* pojmenovaný *Singapur: role autoritativního režimu ve vývoji země*.

Třetí kapitola nazvaná *Postavení a role médií v Hongkongu a Singapuru* se věnovala vývoji a současné situaci mediálních prostředí Hongkongu a Singapuru se speciálním důrazem na svobodu médií. Kapitola nabídla výčet nejdůležitějších deníků, rozhlasových a televizních stanic v obou státech, vysvětlila, kdo je vlastní, zaměřila se

na situaci žurnalistů, na organizace, které bojují za jejich postavení a práva a nevynechala ani příklady útoků, kdy byli novináři zažalováni nebo fyzicky napadeni. Informace pro tuto kapitolu byly čerpány opět z nejrůznějších odborných textů, denního tisku, lidskoprávních organizací, vládních webových stránek či žurnalistických asociací.

Závěrečná analytická kapitola nabídla samotnou komparaci mediálních prostředí Hongkongu a Singapuru. Porovnávala historický vývoj Hongkongu a Singapuru, zaměřila se na to, jaké povahy jsou jejich politické systémy a především, která země disponuje svobodnějším mediální prostředím. Kapitola také přinesla pohled na to, co brání oběma státům v demokratizačním procesu a směřování v liberálnějšímu prostředí. Přednesla rovněž úsudky týkající se vztahu médií a občanské společnosti a zamyšlení nad vlivem moderních technologií a rozmachu sociálních sítí.

Česky psanou literaturu na toto téma lze hodnotit jako nedostatečnou. Většina autorů se věnuje pouze popisu politických zřízení Hongkongu a Singapuru, které jsou sice také velice zajímavé, ovšem více pozornosti by si rozhodně zasloužila i jejich mediální prostředí. Souhrnnější pohled na média nabízí anglicky psaná literatura. Vzhledem k tomu, že je angličtina oficiálním úředním jazykem jak v Hongkongu, tak v Singapuru, dává jí mnoho tamních akademiků přednost ve svých odborných textech před čínštinou či jinými místními dialekty.

Odpověď na jednu z výzkumných otázek položených v úvodu práce, tedy zda může být potlačování svobody médií do určité míry prospěšné pro prosperitu státu, zní spíše ano, protože Singapur je toho zřejmým důkazem. Li Kuang-jao si byl vědom toho, že se v Singapuru nachází vysoce heterogenní obyvatelstvo, musel proto zvolit nějakou taktiku, jak jej sjednotit. Nejjednodušším způsobem spolu s konceptem asijských hodnot bylo poskytnout jim záruku ekonomicky vyspělého státu, čehož šlo v nejkratší době dosáhnout pod ne zcela plně demokratickou vládou. Vzhledem k tomu, že obyvatelé Singapuru nikdy nezažili naprostou svobodu tisku, nevědí, o co je jejich vláda okrádá, proto se proti takto nastavené politice nebouří. Odměnou jim navíc skutečně je ekonomická prosperita státu, ze které těží všichni.

Tato výzkumná otázka vlastně odráží debatu mezi Západem a některými asijskými státy o implementaci univerzální lidských práv krátce po studené válce. Asijské státy chtěly vědět, zda implementace, podle Západu, univerzálně platných standardů vede k pozitivním výsledkům i v jiných kulturách či společnostech než jen v těch, ve kterých se vyvinuly.

Na případu Singapuru lze skutečně spatřovat důkazy toho, že zachování hodnot ve společnosti je možné i jinými způsoby než dodržováním lidských práv. Singapurští představitelé se rozhodli před úplnými politickými svobodami a lidskými právy zdůrazňovat ekonomický rozvoj pod semidemokratickým státním zřízením a za pomoci silných zásahů státu. Jak již bylo v této diplomové práci několikrát zdůrazněno, odměnou byla a je Singapuru ekonomická prosperita.

V případě Hongkongu tak jednoznačná odpověď neexistuje. Část tamních obyvatel na jednu stranu proti autocenzuře a prostředí, které není ve vztahu k médiím ryze liberální, protestuje. Na stranu druhou je pro Hongkongčany typická jistá apatie, navíc občanská společnost není natolik silná, aby se mobilizovala, a politické strany jsou velice polarizované. Současně je obtížné představit si, že by se Hongkong za jakoukoliv cenu vzdal své ekonomické prosperity. A k tomu by nevyhnutelně došlo, pokud by se na ČLR osamostatnil.

Na výzkumnou otázku, jaké důvody vedou politické představitele těchto asijských států k tomu, jakým způsobem kontrolují média, lze odpovědět, že je v první řadě motivuje ekonomická prosperita jejich státu. V druhé řadě poskytují regulovaná média méně starostí, protože nezveřejňují takové množství kritiky, kterou by musela vláda odrážet a vyvracet.

Zaměříme-li se na to, který z těchto dvou států disponuje svobodnějšími médii, je to spíše Hongkong. Hongkong je bezesporu ekonomicky úspěšnějším východoasijským ministátem než Singapur. Míra blahobytu na obyvatele je v něm o něco vyšší, stejně jako oddanost hongkongských obyvatel svobodě a svobodné společnosti. Hongkong byl ale obětován komunistické Číně. Kdyby se však srovnal ekonomicky svobodný, avšak politicky autoritářský Singapur s ekonomicky a současně i politicky svobodným Hongkongem, jímž nyní bohužel není, byl by na tom Hongkong lépe.¹⁸⁰

Je otázka, jestli budeme u Hongkongu a Singapuru svědky směřování k demokratickému zřízení. Oba státy by pro to měly potenciál, nicméně v cestě jim stojí mnoho překážek. Ať už se jedná o jistou lenost, apatii nebo neschopnost opozičních představitelů mobilizovat se a zakročit proti stávajícímu režimu.

¹⁸⁰ JOCH, Roman. Udrží se působivá stavba Singapuru i po smrti Li Kuang-jaa? *Občanský institut* [online] ©2016 [cit. 19. 4. 2016]. Dostupné z www: <http://www.obcinst.cz/udrzi-se-pusobiva-stavba-singapuru-i-po-smrti-li-kuang-jaa/>.

Představy, že by k tomu mohl pomoci internet, se zatím neosvědčily. Mnozí se domnívali, že by se na internetu mohly organizovat a mobilizovat nevládní neziskové organizace, zájmové skupiny, obchodní sdružení, náboženská sdružení i některá profesní sdružení, tedy takové organizace, které mají tvořit páteř občanské společnosti. Všechny výše zmíněné skupiny jsou však jednak velice slabé a za druhé jsou jejich členové málo aktivní. Praxe v Hongkongu ukazuje, že je poměrně obtížné udržet v chodu nové iniciativy, které vzniknou na internetu. Internet a obecně nové technologie se nicméně dobře osvědčily v mobilizaci občanů a v masových kampaních.

Je proto na místě se domnívat, že alternativní internetová média dominanci mainstreamových masových médií neohrozí a zřejmě ani nezapříčiní demokratizaci Hongkongu a Singapuru a jejich posun k liberálnější společnosti.

Summary

The object of this master thesis is to compare situation of the news media in Hong Kong and in Singapore. Hong Kong and Singapore, both situated in the Southeast Asia, have more in common than the same geographical location. Both have experienced British colonial rule and today neither of them can be classified as democratic state. However, the circumstances that led to this current state were different in these two countries.

In the past three decades Hong Kong has undergone a unique political transition: from the British colony it became the Special Administrative Region of the People's Republic of China in 1997. People of Hong Kong could not do much about that – it was all decided about them without them. Nevertheless they have been trying to change their situation since then. Crucial role is given to media. Mass media in Hong Kong are characterized with their commercial nature and limited freedom of the press secured by the Basic Law, the constitution of Hong Kong. On the other hand, the reality is that the influence of People's republic of China is too significant. Because of that there is Self-censorship, the major threat to press freedom in Hong Kong, which makes the situation for journalists worse and worse every year.

Singapore was under the rule of British rule as well, but became an independent country already in 1965, when it separated from Malaysia. Since that time it has been ruled in an autocratic manner by People's Action Party (PAP). PAP has been controlling almost all aspects of Singaporean life, the press as well. Yet there is very small number of people of Singapore, who criticize government and PAP and fight for free media and the press freedom.

A comparison of Hong Kong and Singapore brings up several common characteristics. Apart from the colonial rule, non-democratic political system and the location in region of the Southeast Asia, it is the role of the press. There is no absolute freedom of the press in those two countries, although it is declared by constitutions and the Universal Declaration of Human Rights.

People of Hong Kong do protest against such a violation of the freedom of the press, Singaporeans do not care that much. Eventually, neither of them can do anything about that. The role of the government of Singapore is too strong, plus gives its people huge advantage of economic freedom and economic prosperity. People's Republic of China is probably the biggest authoritarian regime in the world and it can very easily ensure its interests in Hong

Kong. The events in the autumn 2014, when there were huge demonstrations and occupations of streets in the governmental district in Hong Kong by pro-democratic supporters, gave to people of Hong Kong some hope. But more than one year later it is obvious nothing has changed and more probably nothing will in a near future. The question is what will bring the year 2047, when the fifty year period after handover will expire.

Some parts of this thesis also deals with the concept of Asian values and with the theory of civil society. Unfortunately, the civil societies in Hong Kong and Singapore are not strong enough to affect anything important and crucial in term of politic issues. Some did believe that the internet, new technologies and social media would bring a change but it has not happened. Singaporean government puts a heavy regulations on the internet, restricts content of all websites and sue people who do not follow those orders. There are no such restrictions in Hong Kong but it has shown that initiatives which emerged on the internet simply do not have a long continuation.

Použitá literatura

Prameny

Tištěné

The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China. Hong Kong: Constitutional and Mainland Affairs Bureau, 2012. 130 s.

Internetové

Constitution of the Republic of Singapore [online] ©2016 [cit. 15. 3. 2016]. Dostupné z <http://www.statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view.w3p;page=0;query=DocId%3A%22cf2412ff-fca5-4a64-a8ef-b95b8987728e%22%20Status%3Ainforce%20Depth%3A0;rec=0>.

Česká tisková kancelář [online] ©2016 [cit. 1. 5. 2016]. Dostupné z <http://nib.ctk.cz/>.

Democracy Index 2015 [online] ©2016 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z <http://www.yabiladi.com/img/content/EIU-Democracy-Index-2015.pdf>.

Fraser Institute: Economic Freedom of the World: 2015 Annual Report [online] ©2016 [cit. 2. 5. 2016]. Dostupné z [www: https://www.fraserinstitute.org/studies/economic-freedom-of-the-world-2015-annual-report](https://www.fraserinstitute.org/studies/economic-freedom-of-the-world-2015-annual-report).

Freedom House: Hong Kong [online] ©2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z [www: https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2010/singapore](https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2010/singapore).

Freedom House: Methodology [online] ©2016 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z [www: https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2016/methodology](https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2016/methodology).

Freedom House: Singapore [online] ©2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z [www: https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2010/singapore](https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2010/singapore).

Government of Hong Kong [online] ©2016 [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z <http://www.gov.hk/>.

Hong Kong Journalists Association [online] ©2016 [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.hkja.org.hk/site/portal/Site.aspx?](http://www.hkja.org.hk/site/portal/Site.aspx?).

Hong Kong News Executives' Association [online] ©2016 [cit. 3. 5. 2016]. Dostupné z www: <http://nea.org.hk/eng/htmlpage.php?id=60>.

Hong Kong Press Council [online] ©2016 [cit. 2. 5. 2016]. Dostupné z www: http://www.presscouncil.org.hk/en/web_council.php?p=1.

CHOW, Chung-Yan. Alibaba buys South China Morning Post Group's media business, pledges to uphold editorial independence and remove paywall. *South China Morning Post* [online] ©2016 [cit. 8. 5. 2016]. Dostupné z www: <http://www.scmp.com/business/companies/article/1890060/alibaba-buys-south-china-morning-post-groups-media-business>.

CHU, Julie. Jailed: 'Cold blooded' duo get 19 years each for knife attack on Hong Kong journalist Kevin Lau. *South China Morning Post* [online] ©2016 [cit. 8. 5. 2016]. Dostupné z www: <http://www.scmp.com/news/hong-kong/law-crime/article/1851408/two-nifemen-jailed-19-years-brutal-attack-ming-pao-editor>.

Journalists Caught Between Two Fires. Annual Report 2015. Hong Kong Journalists Association [online] ©2016 [cit. 28. 4. 2016]. Dostupné z www: http://www.hkja.org.hk/site/Host/hkja/UserFiles/file/Annual_report_2015%20FINAL.pdf.

Mediacorp [online] ©2016 [cit. 12. 4. 2016]. Dostupné z www: <http://www.mediacorp.sg/en/>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Hongkong [online] ©2016 [cit. 1. 5. 2016]. Dostupné z www: <http://www.mzv.cz/hongkong/cz/index.html>.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Singapur [online] ©2016 [cit. 8. 4. 2016]. Dostupné z www: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/singapur/.

Pew Research Center [online] ©2016 [cit. 12. 2. 2016]. Dostupné z www: <http://www.pewforum.org/2014/04/04/global-religious-diversity/>.

Reporters Without Borders: 2015 World Press Freedom Index [online] ©2016 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupné z www: <http://index.rsf.org/#/>.

Singapore Elections Department [online] ©2016 [cit. 19. 4. 2016]. Dostupné z www: <http://www.eld.gov.sg/homepage.html>.

Singapore Government: Department of Statistics Singapore [online] ©2016 [cit. 12. 2. 2016]. Dostupné z www: <http://www.singstat.gov.sg/statistics/latest-data#16>.

Singapore Press Holdings [online] ©2016 [cit. 19. 4. 2016]. Dostupné z www: <http://sph.com.sg/home/>.

Transparency International: Corruption Perceptions Index 2015 [online] ©2016 [cit. 18. 4. 2016]. Dostupné z www: <http://www.transparency.org/cpi2015>.

US Department of State: Country Reports on Human Rights Practices for 2015: Singapore [online] ©2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z www: <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper>.

Literatura

ANDĚLOVÁ, Petra, GRÜNWARD, Richard. Hongkong: deštníkový pat. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2014, roč. XXXVIII, č. 11. ISSN 0543-7962.

BARR, Michael D. Lee Kuan Yew and the „Asian Values“ Debate. *Asian Studies Review*, 2000, roč. 24, č. 3, s. 309-334.

BAEHR, Peter R. *Human Rights: Universality in Practice*. Basingstoke: Palgrave, 2001. 173 s. ISBN 978-0333968567.

BELL, Daniel A. *East Meets West: Human Rights and Democracy in East Asia*. Princeton: Princeton University Press, 2000. 384 s. ISBN 9781400823550.

DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra a kol. *Evropeizace veřejné sféry*. Praha: C. H. Beck, 2010. 176 s. ISBN 978-80-7400-193-2.

ENGLEHART, Neil A., Rights and Culture in the Asian Values Argument: The Rise and Fall of Confucian Ethics in Singapore. *Human Rights Quarterly*. Baltimore: John Hopkins University Press, 2000, roč. 22, č. 2, s. 548-568.

FETZER, Joel S. Election Strategy and Ethnic Politics in Singapore. *Taiwan Journal of Democracy*, 2008, roč. 4, č. 1, s. 135-153. ISSN 1815-7238.

FIBRICH, Marek. Hongkong – druhý systém v jedné zemi. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1999, roč. 34, č. 3, s. 50-63. ISSN 0323-1844.

FLANDEROVÁ, Linda. *Analýza mediálního prostředí v Hongkongu v letech 2005 až 2010*. Praha, 2012. 81 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

GEORGE, Cherian. *Freedom from the Press: Journalism and State Power in Singapore*. Singapore: NUS Press, 2012, 272 s. ISBN 978-9971-69-594-1.

GERSTL, Alfred. To what extent was the economic success of Singapore due to authoritarian or semiauthoritarian political control? *Political Economy of East Asia* [online] ©2008 [cit. 10. 4. 2016]. s. 1-12. Dostupné z [www: http://www.seas.at/dokumente/Singapore_Article_AG.pdf](http://www.seas.at/dokumente/Singapore_Article_AG.pdf).

HACHTEN, William A. Media Development Without Press Freedom. Lee Kuan Yew's Singapore. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 1989, roč. 66, č. 4822-827, s. 822-827.

HALLIN, Daniel C., MANCINI, Paolo. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 367 s. ISBN 978-80-7367-377-2.

HOLÍK, Jiří. Malajsie na prahu první výměny vlády. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2009, roč. XXXIII, č. 1, s. 37-39. ISSN 0543-7962.

HONG-JONG, Lee. Development, Crisis, and Asian Values. *East Asian Review* [online] ©2003 [cit. 20. 2. 2016]. roč. 15, č. 2, s. 27-42. Dostupné z [www: http://www.ieas.or.kr/vol15_2/15_2_2.pdf](http://www.ieas.or.kr/vol15_2/15_2_2.pdf).

IP, Iam Chong. *Beyond Civil Society: A case study of media activism and historical preservation movement in Hong Kong*. Příspěvek přednesený na konferenci OURMedia- NUESTROS Medios, Sydney 9. – 13. 4. 2007. 17 s.

JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbora. *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. 207 s. ISBN 978-80-7367-287-4.

JOCH, Roman. Udrží se působivá stavba Singapuru i po smrti Li Kuang-jaa? *Občanský institut* [online] ©2016 [cit. 19. 4. 2016]. Dostupné z [www: http://www.obcinst.cz/udrzi-se-pusobiva-stavba-singapuru-i-po-smrti-li-kuang-jaa/](http://www.obcinst.cz/udrzi-se-pusobiva-stavba-singapuru-i-po-smrti-li-kuang-jaa/).

JOSEY, Alex. *Lee Kuan Yew: The Critical Years (1971-1978)*. Singapore: Marshall Cavendish, 2013. 581 s. ISBN 978-981-4408-31-8.

KUBÁT, Michal. Politický systém Singapuru. In: Ženíšek, M., Šanc, D. *Commonwealth, politické systémy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk Aleš Čeněk, 2007, s. 248-273. ISBN 978-80-7380-078-9.

KUBÁT, Michal. Politický systém Singapurské republiky. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis, 1998, roč. 33, č. 3, s. 55-65. ISSN 0323-1844.

KUBÁT, Michal. Vládnutí a opozice v Singapuru: Jaký režim? *Politologická revue: diskuse - zprávy - recenze*. Praha: SWL ofsetová tiskárna, 2007, roč. 13, č. 2, s. 91 – 106. ISSN 1211-0353.

LAI P., Carol. *Media in Hong Kong: Press Freedom and Political Change, 1967-2005*. New York: Routledge. 2007. 288 s. ISBN 978-0415544214.

LEE, Francis, L. F., LIN, Angel, M. Y. Newspaper Editorial Discourse and the Politics of Self-censorship in Hong Kong. *Discourse & Society*, 2006, roč. 17, č. 3, s. 331–358. ISSN 0957-9265.

LEE, Paul, S., CHU, Leonard, L. Hong Kong Media System in Transition: A Socio-Cultural Analysis. *Asian Journal of Communication*. 1995, roč. 5, č. 2, s. 90-107. Dostupné z www: <http://my.chinese.cn/space-264-do-thread-id-2002.html>.

LEE, Terence. Going online: Journalism and civil society in Singapore. In: Romano, A., Bromley, M., *Journalism and democracy*. London: Routledge, 2005, s. 15–27. ISBN 0-415-35556-7.

LÍŠČÁK, Vladimír. *Státy a území světa*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2009. 895 s. ISBN 978-80-7277-414-2.

LUK, Bernard. Freedom, Democracy, and Human Rights in Hong Kong Since 1997: A Historical Perspective. *American Asian Review*. Spring 2000, roč. XVIII, č. 1, s. 7-36. Dostupné z www: <https://archive.org/stream/freedomdemocracy00bern#page/n1/mode/2up>.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. 640 s. ISBN 978-80-7367-574-5.

MORIARTY, Francis. Press Freedom in Hong Kong: the trend is down. *Hong Kong Journal*, 2007, č. 6. Dostupné z www: http://www.hkjournal.org/archive/2007_summer/moriarty.htm.

MŮLLER, Karel. Koncept občanské společnosti: pokus o komplementární přístup. Tocquevillovské dědictví a giddensovská perspektiva. *Sociologický časopis*, 2003, roč. 39, č. 5, s. 607 – 624. ISSN 2336-128X. Dostupné z www: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/57d77e2882aa4626b53eafea98d17726f2ceb254_502_52muller22.pdf.

NĚMEČKOVÁ, Tereza. Singapur: role autoritativního režimu ve vývoji země. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2004, roč. XXVIII, č. 8, s. 22-24. ISSN 0543-7962.

REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 328 s. ISBN 80-7178-926-7.

SREEKUMAR, T. T., VADREVU, Shobha. Subpolitics and Democracy: The Role of New Media in the 2011 General Elections in Singapore. *Science, Technology & Society*, roč. 18, č. 2, 2013, s. 231–249.

ŠTEKLÁČOVÁ, Veronika. Ázijská kritika západnej koncepcie ľudských práv. *Mezinárodní vztahy: československá revue pro mezinárodní politiku a ekonomiku*. Praha: Orbis – Tisková agentura, 2010, roč. 45, č. 3, s. 55-75. ISSN 0323-1844.

TEY, Tsun Hang. Confining the Freedom of the Press in Singapore: A “Pragmatic” Press for “Nation-Building”? *Human Rights Quarterly*, 2008, roč. 30, č. 4, s. 876- 905.

TREYBALOVÁ, Jana. Asijské hodnoty. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2001, roč. XXV, č. 4, s. 16-18. ISSN 0543-7962.

VARENNE, Fernand de. The Fallacies in the “Universalism versus Cultural Relativism” Debate in Human Rights Law. *Asia-Pacific Journal on Human Rights and the Law*, 2006, roč. 7, č. 1, s. 67-84. ISSN 1388-1906.

YEUNG, Rikkie L. K. *Digital Democracy. How the American and Hong Kong Civil Societies Use New Media to Change Politics*. Working paper, The Brookings Institution working paper, 2008. 72 s. Dostupné z [www: http://www.brookings.edu/research/papers/2008/04/digital-democracy-yeung](http://www.brookings.edu/research/papers/2008/04/digital-democracy-yeung).

YUNG Betty, LEUNG, Lisa Yuk-Ming. Diverse Roles of Alternative Media in Hong Kong Civil Society: From Public Discourse Initiation to Social Activism. *Journal of Asian Public Policy*, 2014, roč. 7, č. 1, 83-101.

ZAKARIA, Fareed. *Postamerický svět*. 1. vyd. Praha: Academia. 2010. 249 s. ISBN 978-80-200-1852-6.

ZBOŘIL, Zdeněk. Lidská práva, demokracie a asijské hodnoty v jihovýchodní Asii. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2008, roč. XXXII, č. 12, s. 14-16. ISSN 0543-7962.

ŽÍDEK, Libor. Ekonomická situace v Hongkongu. *Mezinárodní politika*. Praha: Orbis - Tisková agentura, 2005, roč. XXIX, č. 1, s. 28-29. ISSN 0543-7962.